

Kína-Európa kapcsolatok

2016. május 2.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítette:

Látta:

Jóváhagyta:

Vezetői összefoglaló

Az elmúlt két évtizedben Ázsia és a csendes-óceáni régió vált a világ egyik legdinamikusabban fejlődő térségévé. A világ népességének több mint 50 % koncentrálódik ezen a területen és az itt élők termelik a világ GDP-jének mintegy 25 %-át. Ezzel párhuzamosan egyre nagyobb lett Ázsia szerepe az európai külkapcsolatokban is. A kapcsolatrendszer egyik alappillérét azok az ázsiai közösségek képezik, amelyek Európa nagyvárosaiban élnek. Emellett kiemelten fontosak a két térség közötti gazdasági és a felsőoktatási kapcsolatok is. Az elemzés Franciaország, Nagy-Britannia, Németország, Olaszország és Spanyolország vonatkozásában vizsgálja az alábbiakat: 1) mekkora ázsiai és kínai közösségek élnek az országban; 2) mennyire jelentős a kínai diákok részvétele a felsőoktatásban, 3) hogyan alakultak a gazdasági kapcsolatok a közelmúltban. Összehasonlításképpen a magyar közösségekre és diákokra vonatkozó adatok is feltüntetésre kerültek.

A vizsgált országok többségében jelentős ázsiai közösségek működnek. Franciaországban megközelítőleg 700 000 kínai él, Párizsban kínai, japán és indiai negyed is található. Nagy-Britanniában Londonon kívül Manchesterben és Liverpoolban is nagyobb méretű, mintegy 470 000 fős a kínai közösség. A németországi kínai közösség nem túl nagy, összességében kb. 110 000 kínai él az országban, elsősorban a volt NDK területén és Észak-Rajna-Vesztfália tartományban. A többi ázsiai közösség sem tekinthető nagynak (85 000 vietnámi, 34 000 japán, 28 000 dél-koreai). Olaszországban nagyjából háromszor annyi kínai él, mint Németországban (332 000 fő), a legtöbben Lombardiában és Toszkánában. Ezen kívül jelentős számban élnek még fülöp-szigeteki (169 000 fő), indiai (166 500 fő), bangladesi (138 800 fő), pakisztáni (116 000) és Srí Lanka-i (107 500 fő) állampolgárok is az országban. Spanyolországban is majdnem 180 000 fős a kínai közösség, ők főként Madridban és Barcelonában élnek.

A kínai gazdasági fejlődés következtében egyre nagyobb számban tanulnak külföldön kínai hallgatók. A legnépszerűbb célországok az angolszász országok (USA, Nagy-Britannia) és Japán. A kedvelt célpontok között található még Franciaország (7. hely) és Németország is (9. hely). Nagy-Britanniában mintegy 150 000, Franciaországban 30 000, Németországban pedig 28 000 kínai diák tanul. Míg az angolszász országok mellett általában az egyetemek színvonala, addig Németország mellett a viszonylagosan olcsóbb felsőoktatás szól. Nagy-Britanniában a legnépszerűbb terület a menedzsment képzés, Franciaországban a bölcsészettudományt választják a legtöbben, míg Németországban a mérnöki tudományok népszerűek.

A vizsgált országok Kínával való kereskedelmi kapcsolatai szintén jelentősek, az ország az első számú partnerük Ázsiában. A legtöbbet Németország exportál Kínába (71 milliárd euro értékben), de a brit (18 milliárd euro), a francia (16 milliárd euro), az olasz (10 milliárd euro) és a spanyol (4 milliárd euro) export számára is rendkívül fontos piac Kína. A külkereskedelmi mérleg ugyanakkor valamennyi vizsgált ország esetében deficitese.

Tartalom

1. Franciaország	4
2. Nagy-Britannia	17
3. Németország	30
4. Olaszország.....	43
5. Spanyolország	53

1. FRANCIAORSZÁG

1.1. Történelmi kitekintés

A Franciaország és Kína közötti modern kori diplomáciai kapcsolatok kezdete 1964-re tehető, amikor Charles de Gaulle - a nyugati hatalmak közül elsőként - elismerte a Kínai Népköztársaságot. Párizs volt továbbá az első nyugat-európai állam, amely nagykövetet küldött Pekingbe. Ezt követően mind diplomáciailag és gazdaságilag, mind pedig kulturálisan is nagymértékben elmélyült a két ország közötti kapcsolat. 1997-ben a két ország közt fennálló diplomáciai kapcsolatot „*globális partnerségi viszony*nak” keresztelték el, melyet 2004-ben még tovább mélyítettek és azóta „*globális stratégiai kapcsolat*” minősítéssel illetik. A globális stratégiai kapcsolat lényege, hogy a két állam képviselői a legmagasabb szinten vitatják meg az egyes szakpolitikákat érintő kérdéseket. Mindemellett a francia elnök 2013-ban látogatást tett Kínában, míg a kínai államfő 2015 januárjában járt Franciaországban. A globális stratégiai kapcsolat keretein belül a két ország külügyminisztere 11 alkalommal találkozott egymással 2012 óta, amely jól mutatja a két ország közötti kapcsolat kivételes jellegét.

2014-ben - a diplomáciai kapcsolatok kiépítésének 50 éves évfordulóján - több mint 800 közös eseményt rendeztek.

A francia-kínai kapcsolatok fő célja a politikai párbeszéd erősítése, a gazdasági kapcsolatok elmélyítése és a két nép közötti kulturális és intellektuális interakció elősegítése, kiemelten kezelve a fiatalok számára indított csereprogramokat. Ez utóbbit részben tudományos csereprogramok révén valósítják meg, melynek alapja egy 1978-ban megkötött államközi egyezmény, amely a tudomány és technológia területén kívánta elősegíteni az együttműködést. Ez mára már számos tudományágat lefedő kooperációs programmá fejlődött (fenntartható fejlődés, energetika, biodiverzitás, vízgazdálkodás, stb.).

1.2. Kínai és egyéb ázsiai közösségek Párizsban

Chinatown

Párizs legrégebbi kínai negyede a 12. kerület környékén jött létre az I. világháború idején. Az 1910-es évek második felében egy 120 ezer főből álló kínai kolónia érkezett Párizsba, akiknek nagy része a világháború kitörése után elhagyta a francia fővárost és csupán 3 000 fő maradt Párizsban, a Gare de Lyon környékén. A kolónia az évtizedek folyamán megszűnt.

A második nagy, Ázsia felől érkező bevándorlási hullám az 1970-es években következett be. A bevándorlók nagy része kínai, illetve a háború elől menekülő vietnami lakos volt, de a betelepülők között voltak malájok és egyéb, az indokínai félszigetről származó népcsoportok is. Az 1970-es években érkező kínai és indokínai bevándorlók Párizs 13. kerületébe költöztek, mely az 1960-es évek folyamán egy megújuló és a bevándorlók számára olcsó lakhatási lehetőséget biztosító városrésznek számított. Ez a negyed mára már teljes egészében kínai területnek számít, melyet a városvezetés Chinatown néven felvett a turisztikailag kiemelt látnivalók listájára. A 13. kerület a kontinentális Európa legnagyobb kínai negyede.

Ugyanakkor nemcsak a 13. kerületben, hanem az 1980-as években Belleville-ben is kezdett kibontakozni egy kínai, ázsiai városrész. Belleville községet az 1860-as évek folyamán csatolták Párizshoz, sokáig elsősorban zsidó negyednek számított. Az 1980-as évektől kezdve azonban egyre több kínai és dél-ázsiai betelepülő jelent meg a városrészben, s így a városrész mára Párizs második legfontosabb ázsiai negyedévé alakult át. A 2000-es évek óta egyre több fiatal művész és egyetemista felel meg a magának Belleville-t, akik így mind a zsidó, mind pedig az ázsiai lakosságot kezdi kiszorítani.¹

Japán negyed

Párizs japán negyedének nincs akkora múltja, mint a kínai területnek. Az 1960-as években a japán gazdaság egyre nagyobb nemzetközi szerepvállalása révén egyre több japán vállalat jelent meg külföldön. Ezen vállalatok irodái Párizsban főként az Opera Garnier köré összpontosultak, ami a főváros 2. kerületében, a város szívében található. A vállalatok kihelyezett irodáit követően légitársaságok és japán utazási irodák is megjelentek a környéken, később ezekre ráépült a szolgáltatási ipar is, éttermek, kocsmák, könyvesboltok és egyéb szórakozó helyek nyíltak.²

Indiai negyed

A párizsiak körében indiai negyedként él a rue de Faubourg-St-Denis és a Gare du Nord között elterülő terület, azonban itt a lakosság nagy részét nem indiaiak jelentik. A kerület lakosai között megtalálhatjuk többek között a pakisztániakat, tamilokat, bangladesieket és természetesen az indiaiakat is. Akárcsak a japán, ez a negyed sem tekinthet vissza hosszú történelmi múltra, kialakulása ugyanis csak két évtizede kezdődött.³

Magyar közösség Franciaországban

A francia kormány hivatalos információi szerint 30 ezer fős magyar közösség él az országban.⁴ A KSH 2013-as adatai szerint – amely az Eurostat statisztikái alapján készült – ugyanakkor csupán 3 500 magyar állampolgár élt Franciaországban.⁵ A Kftkreator munkaerő közvetítő és számviteli vállalat adatai alapján pedig jelenleg nagyságrendileg 7 500 magyar dolgozik ott.⁶

A fentiekből jól látszik, hogy pontos adat nem áll rendelkezésre a magyarok számát illetően. Ez többek között annak köszönhető, hogy Franciaország fontos célországja volt az 1945 után kiérkező politikai menekülteknek, továbbá az 1956-os forradalom elől távozók közül is sokan Franciaországban kaptak menedéket.⁷ Ezt jól mutatja például a párizsi Magyar Katolikus Misszió, az ALCYON magyar közösség vagy a lyoni-i magyarok társaságának az összetétele is, ahol a tagok nagy része 1945 és 1990 között érkezett Franciaországba. A közösség tagjai között így megtalálhatóak ezen menekültek leszármazottai is, akik francia állampolgársággal rendelkeznek, de magyarnak vallják magukat. Nem szabad elfeledkezni a szintén 1945 és 1990 között ide érkező határontúli - főként erdélyi - magyarokról sem, akik szintén magyarnak vallják magukat és a magyar közösség részét képezik.

¹ <http://www.histoire-immigration.fr/la-cite/le-reseau/les-actions-du-reseau/2009-journees-europeennes-du-patrimoine/quartier-de-belleville-paris>

² Le Guide Vert: Paris, Michelin, 2015 Paris

³ Le Guide Vert: Paris, Michelin, 2015 Paris

⁴ <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/hongrie/presentation-de-la-hongrie/>

⁵ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2013.pdf>

⁶ http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/megdobbento_600_ezer_magyar_mar_kulfoldon.581118.html

⁷ <http://www.natarch.hu/szemle/20023/soos.htm>

1.3. Felsőoktatási kapcsolatok

A francia felsőoktatásban részt vevő külföldi diákok száma 2004 óta folyamatos növekedést mutat. Míg 2004-ben 255 585 külföldi hallgató iratkozott be a francia felsőoktatási intézményekbe (ami a hallgatók 11,3 %-át jelentette), addig a 2014/2015-ös tanévben már 298 902 külföldi diák folytatta tanulmányait a francia felsőoktatási rendszerben (ez a hallgatók 12,1 %-át tette ki). Ezzel a létszámmal Franciaország az Egyesült Államok és Nagy Britannia után a harmadik legkedveltebb országnak számít a külföldi hallgatók számára.⁸ Az alapképzésben résztvevők mindössze 10,6 %-a külföldi hallgató, míg a mesterképzésben az arányuk meghaladja a 17 %-ot (17,3 %). A doktori képzésben résztvevők több mint 40 %-a (41,5 %-a) külföldi hallgató. (1. ábra)

	2004/2005	2009/2010	2014/2015
Egyetem	202 836	214 252	218 443
Egyéb képzések	52 749	63 742	80 459
Összesen	255 585	277 994	298 902
Külföldi hallgatók aránya (%)	11,3	12	12,1

1. ábra - A külföldi hallgatók száma és megoszlása a felsőoktatásban

A hallgatók jelentős része (100 793 fő) a fekete kontinens fiataljai közül került ki a 2014/15-ös tanévben, majd ezt követi Ázsia 44 492 diákkal, megelőzve az Európai Unióból érkezők számát (43 445 fő). A külföldi hallgatók 44 %-a az alapképzésben, 38 %-uk a mesterképzésben, míg 18 %-uk doktorandusz-hallgatóként folytatta tanulmányait a 2014/2015-ös tanévben. (2. ábra)

	Alapképzés	Master	Doktori	Összesen	Nők aránya (%)
Afrika	43 778	48 480	8 535	100 793	44,8
Ázsia	19 767	17 239	7 486	44 492	58,4
Egyéb kontinens	13 946	11 576	4 191	29 713	68,9
Európai Unió	20 616	17 862	4 967	43 445	64,3
Összesen	98 107	95 157	25 179	21 8443	54,7
Külföldiek aránya	10,6	17,3	41,5	14,3	

2. ábra - A külföldi hallgatók megoszlása a képzési szintek szerint (2014/2015-ös tanév)

Az ázsiai országok hallgatóinak 66 %-át (29 709 diákot), a Franciaországban tanuló külföldi diákoknak pedig a 9,9 %-át Kína adta a 2014/2015-ös tanévben, amely így Marokkó után (11,8 %) a legtöbb külföldi diákot küldte Franciaországba. Kína mellett még az egykori francia gyarmat, Vietnám található meg ázsiai országgént azon a listán, amely a 20 legtöbb külföldi hallgatót küldő országot tartalmazza. A kínai hallgatók száma 2010-hez képest növekedést mutat, de 2013-hoz képest 1,5 %-kal csökkent a számuk. (3. ábra)

⁸http://ressources.campusfrance.org/publi_institu/etude_prospect/chiffres_cles/fr/chiffres_cles_n10_essentiel.pdf

Származási ország	Hallgatók száma	%	Változás 2014-ben 2013-hoz képest (%)	Változás 2014-ben 2010-hez képest (%)
Marokkó	35 199	11,8	3,8	9,9
Kína	29 709	9,9	-1,5	2
Algéria	21 279	7,1	-3	-6,7
Tunézia	11 573	3,9	-2,5	-15,2
Olaszország	10 353	3,5	11,1	39,7
Szenegál	8 800	2,9	-1,3	-10,6
Németország	8 790	2,9	-2,1	3,6
Kamerun	6 978	2,3	-4,1	-5,1
Spanyolország	6 667	2,2	4,8	25,5
Vietnám	5 863	2	-6	-12
Egyesült Államok	5 607	1,9	14,2	19,5
Elefántcsontpart	5 532	1,9	9,5	31,7
Brazília	5 312	1,8	3,2	18,3
Oroszország	5 099	1,7	0	7,2
Libanon	4 716	1,6	2,4	-9,4
Portugália	4 453	1,5	7,7	19,7
Belgium	4 317	1,5	6,9	13,4
Románia	4 293	1,4	-6,1	-6,9
Madagaszkár	4 113	1,4	4	3,2
Egyesült Királyság	3 971	1,3	-0,3	16,6
Összesen	298 902	100	0,9	4,4

3. ábra - A külföldi hallgatók rangsora származási ország alapján (2014/2015-ös tanév)⁹

A kínai hallgatók 34,9%-a a bölcsészetet választja, ezt követi a természettudományi képzés 32,3%-kal, majd a közgazdaságtan és egyéb üzleti tudományok következnek 28,4%-kal. Jogot mindössze 3%-uk, orvostudományokat pedig csak 1%-uk tanul. (4. ábra)

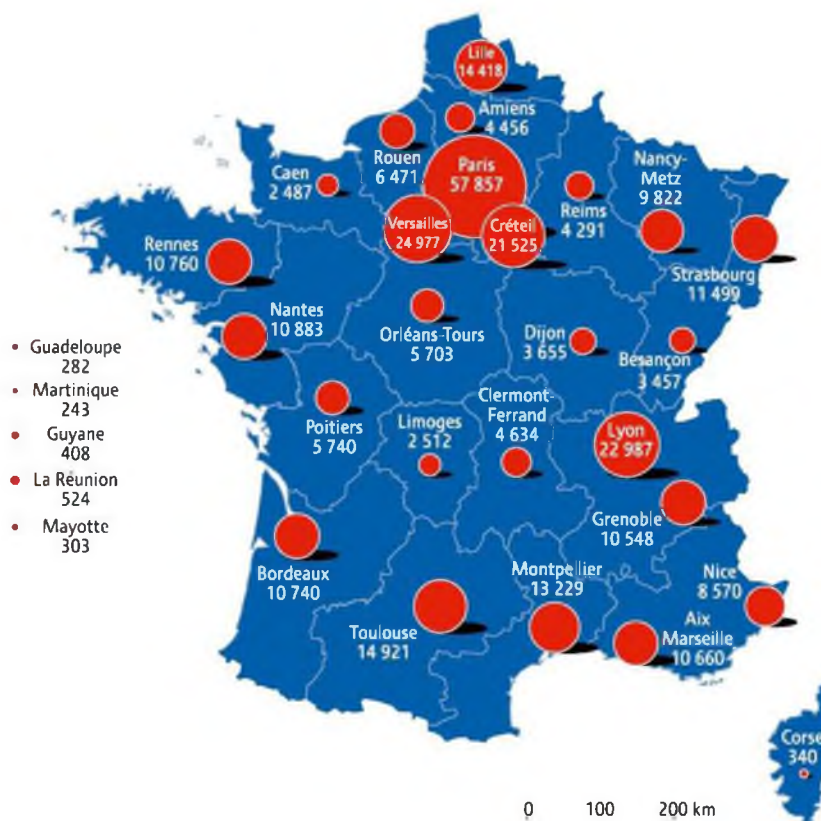
	Jog	Közgazdaságtan	Bölcsészet	Természet- tudományok	Orvos- tudományok	Összesen
Marokkó	6,3	30,8	12,9	41,6	8,4	100
Kína	3,3	28,4	34,9	32,3	1	100
Algéria	6,7	15,5	27,2	35,8	14,8	100
Tunézia	5,8	13,4	21,7	45,2	14	100
Olaszország	10,8	7,5	54,3	18,8	8,7	100
Szenegál	17,9	22,3	20,7	36,4	2,7	100
Németország	18,8	11,8	49,7	13,8	5,9	100
Külföldi hallgatók aránya összesen	12,2	19,7	32,7	27,3	8	100

4. ábra - Külföldi hallgatók megoszlása tudományágak szerinti bontásban (2014/2015)¹⁰

Az egyes egyetemekre/grand école-okra vonatkozóan a külföldi diákok száma nem áll rendelkezésre, csupán az egyes régiók szerinti bontás érhető el. Ezek szerint a legnépszerűbb régiónak Párizs számít, ahol 57 857 külföldi diák folytatja egyetemi szintű tanulmányait. Ezt követi Versailles, 24 977 külföldi hallgatóval, a harmadik helyen pedig Lyon található mintegy 23 ezer külföldi diákkal (22 987 külföldi hallgató folytatja itt a tanulmányait). (5. ábra)

⁹ http://ressources.campusfrance.org/publi_institu/etude_prospect/chiffres_cles/fr/chiffres_cles_n10_essentiel.pdf

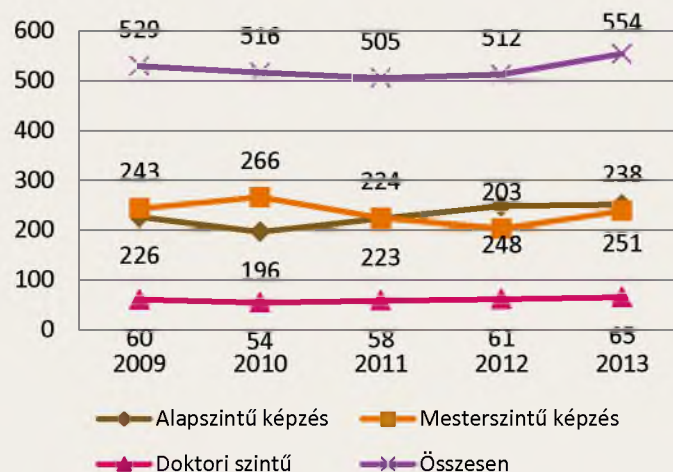
¹⁰ http://ressources.campusfrance.org/publi_institu/etude_prospect/chiffres_cles/fr/chiffres_cles_n10_essentiel.pdf

5. ábra - A külföldi hallgatók régiókénti megoszlása¹¹

Magyar diákok Franciaországban

Az UNESCO 2016-os adatai szerint jelenleg 504 hallgató tanul Franciaországban, ami 9%-os csökkenést jelent a 2013/2014-es tanévhez képest, amikor is 554 magyar folytatta tanulmányait az országban.¹²

6. ábra - A Franciaországban tanuló magyar egyetemi hallgatók számának változása 2009-2013¹³

¹¹ http://ressources.campusfrance.org/publi_institu/etude_prospect/chiffres_cles/fr/chiffres_cles_n10_essentiel.pdf

¹² http://ressources.campusfrance.org/publi_institu/etude_prospect/stats_pays/fr/hongrie_fr.pdf

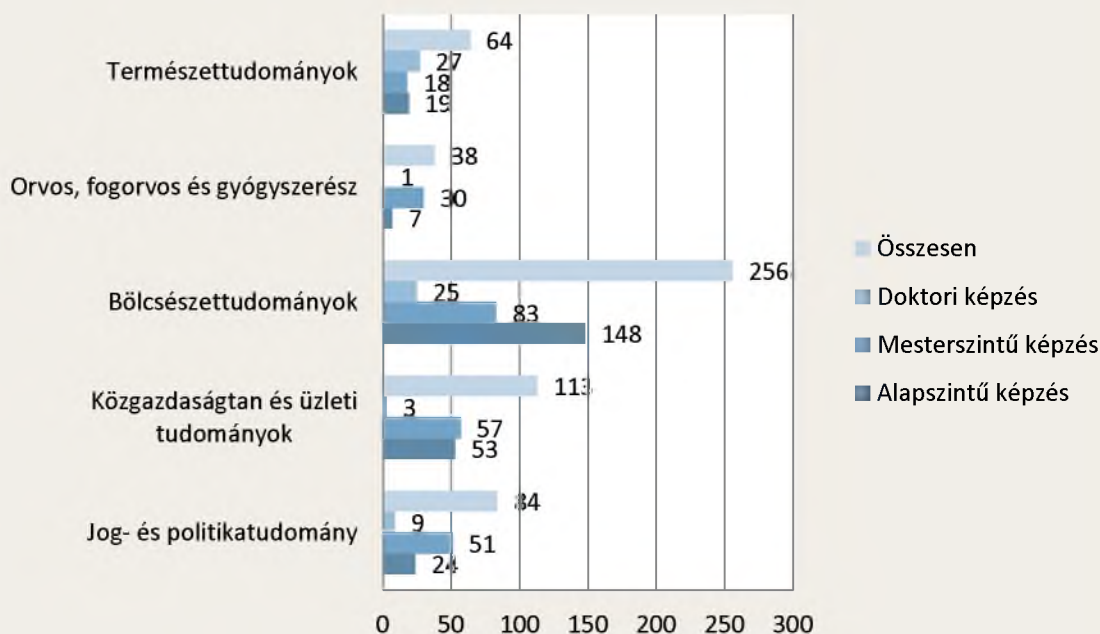
¹³ http://ressources.campusfrance.org/publi_institu/etude_prospect/stats_pays/fr/hongrie_fr.pdf

A 2013-2014-es tanév adatai szerint 251-en alapszintű képzésben vettek részt, ami a hallgatók 45 %-át jelenti. Őket követi a mester szakos hallgatók száma 238-cal, ami a diákok 43 %-át teszi ki. Legkevesebben a doktori képzésben vettek részt, ilyen szintű tanulmányokat 65 magyar diák folytatott Franciaországban, ami az összes diák 12 %-ának felel meg.

7. ábra - A Franciaországban tanuló magyar egyetemi hallgatók megoszlása, 2013¹⁴

A magyar diákok túlnyomó többsége (256 fő) a bölcsészeti tanulmányokat választja; mind alap, mind mester szinten ilyen szakirányra jár a legtöbb diák. Ezt követi 113 fővel a közgazdaságtan és üzleti tudományok, 84 fővel a jog és politikatudomány, és végül a természettudományi képzések zárják a sort, 64 fővel. Érdekes még kiemelni azt, hogy igaz, hogy a legkevesebben a természettudományi képzésben vesznek részt, de doktori szinten már ide járt a legtöbb hallgató (27 fő) a 2013-2014-es tanévben.

8. ábra - A magyar diákok megoszlása tudományok és képzési szintek szerint (2013/2014)¹⁵

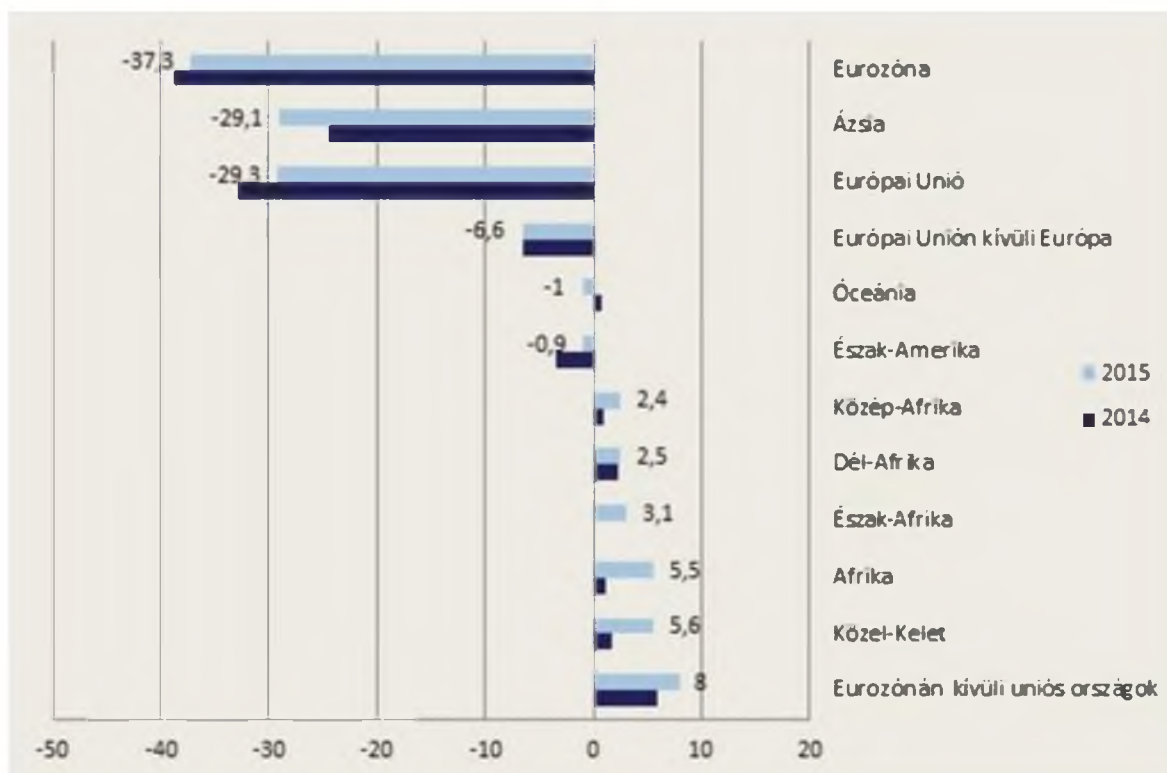
¹⁴ http://ressources.campusfrance.org/publi_institu/etude_prospect/stats_pays/fr/hongrie_fr.pdf

¹⁵ http://ressources.campusfrance.org/publi_institu/etude_prospect/stats_pays/fr/hongrie_fr.pdf

1.4. Gazdasági kapcsolatok

A francia gazdaság külkereskedelmi teljesítménye

2015-ben a francia exportot Ázsia és az Amerikai Egyesült Államok dinamizálta. Az Ázsia felé irányuló export 5,1 %-kal bővült (így elérte az 57,1 milliárd eurót), azonban ez a növekedés sem volt elegendő ahhoz, hogy csökkentse a régióval szemben fennálló külkereskedelmi deficitet, ami 4,7 milliárddal nőtt 2014-hez képest. Az Ázsiából érkező import nagysága ugyanis még nagyobb arányban, 9,4 %-kal emelkedett (és elérte a 86,1 milliárd eurót). A behozatal növekedése leginkább Kínának köszönhető; ugyanakkor a Japánból (főképp autók), Vietnámból és Bangladesből (textilárúk és elektronikai termékek) történő behozatal is erősödött. Így az Ázsiával szemben fennálló francia külkereskedelmi deficit elérte a 29,1 milliárd eurót.¹⁶ (9. ábra)

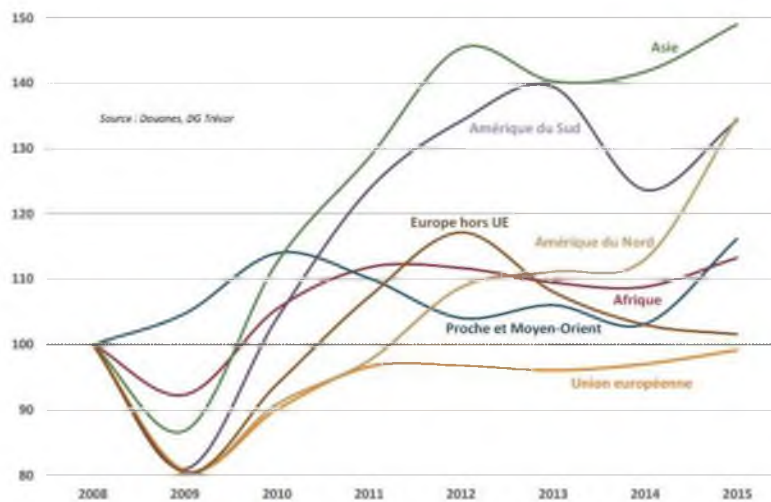
9. ábra - A kereskedelmi egyenleg alakulása az egyes világgazdasági régiókkal¹⁷

Ázsia a 2008-as gazdasági válság óta a legdinamikusabban növekvő felvevőpiacnak számít Franciaország számára.¹⁸ 2008 és 2015 között az Ázsiába irányuló export másfélszeresére nőtt, amely a kontinensek közül a legnagyobb mértékű növekedést regisztrálta ebben az időszakban. Habár a kivitel összességében stagnált az Európai Unió felé 2008 és 2015 között, ezzel együtt is Európa a legnagyobb exportpiac Franciaország számára; ezen belül Németország az elsődleges célpiac, ahova a francia export 16,2 %-a irányult. Kína 3,9 %-kal a francia áru kivitel hetedik legfontosabb célországa volt 2015-ben. (10. és 11. ábra)

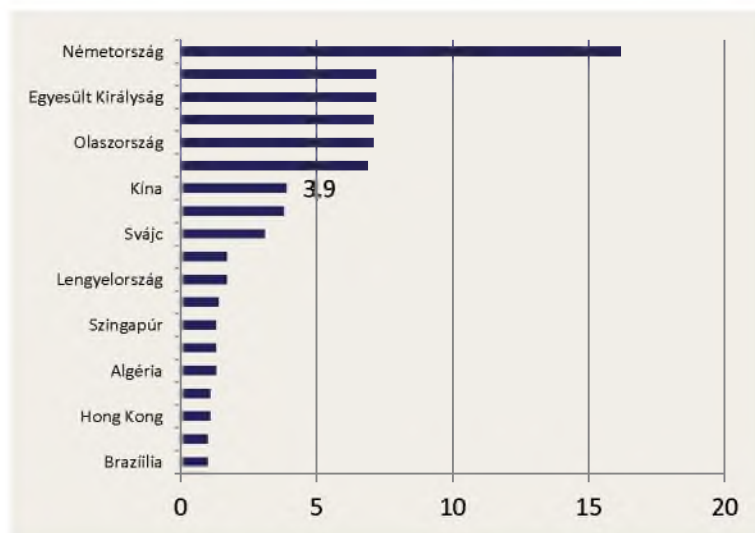
¹⁶ http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/dossier_agrege_vf_2_cle8a5ae5.pdf

¹⁷ http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/dossier_agrege_vf_2_cle8a5ae5.pdf

¹⁸ http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/dossier_agrege_vf_2_cle8a5ae5.pdf

10. ábra - A francia export teljesítményének változása kontinensek szerint (2008=100%)¹⁹

11. ábra - Franciaország legfontosabb exportpiacai (% , 2015)

Kereskedelmi kapcsolatok Kínával

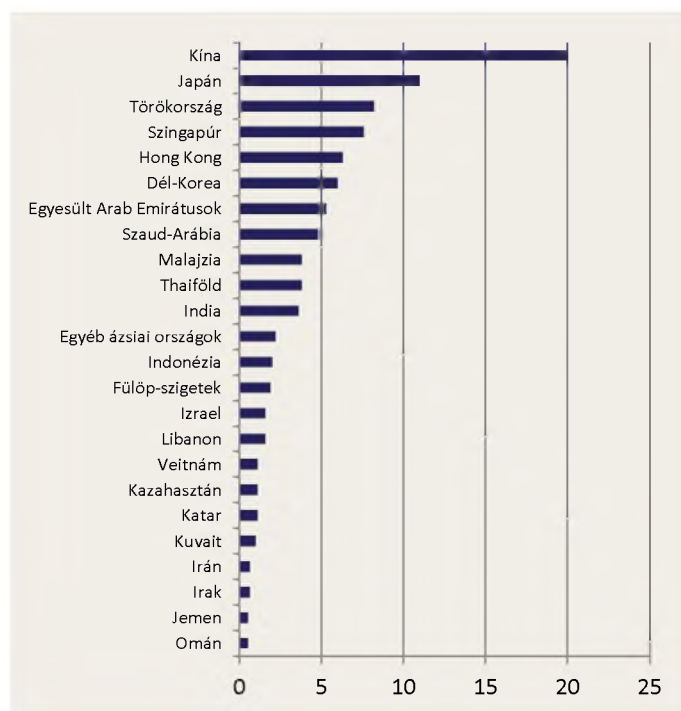
Franciaország számára Kína 2014-ben a nyolcadik, míg 2015-ben a hetedik legfontosabb export piacnak számított, míg import szempontjából nézve Németország után Kína a második legfontosabb származási ország.²⁰ A Kínából érkező import értéke 2014-ben elérte a 42 milliárd eurót.

A 2013-as adatok szerint Franciaország Ázsiába irányuló exportjában 20 %-os Kína részesedése, ezt követi Japán 11, majd Törökország 8,2 %-kal.²¹ A francia termékek számára az ázsiai kontinensen egyértelműen Kína számít a legfontosabb exportpiacnak. (12. ábra)

¹⁹ http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/dossier_agrege_vf_2_cle8a5ae5.pdf

²⁰ <https://www.tresor.economie.gouv.fr/File/411870>

²¹ http://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/fra/show/all/2013/

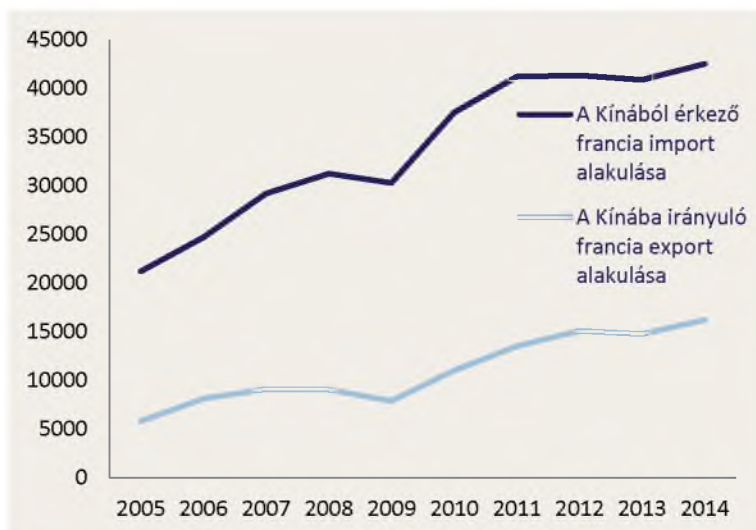
12. ábra - Az Ázsiába irányuló export megoszlása országok szerint (2013)²²

Franciaország helyzete a Kínából történő behozatal kapcsán azonban már kevésbé jelentős. 2014-ben a 19. helyről a 17. helyre került a Kínából importáló országok listáján, s így 1,4 %-os piaci részesedést tudhat magáénak a kínai piacon (2013-ban ez még csak 1,2 % volt). A Kínába irányuló francia export ugyanakkor megelőzte mind Nagy-Britanniát (1,2 %-os részesedés), mind pedig Olaszországot (0,9 %), de messze elmarad Németország részesedésétől, mely a kínai import 5,3 %-át tudhatja magáénak.²³

Összességében megállapítható, hogy a Franciaországba irányuló kínai export 26,3 milliárd euróval haladja meg a Kínába irányuló francia exportot (13. ábra). 2014-ben 42,5 milliárd eurónak megfelelő összeg volt a Kínából érkező áruk és szolgáltatások értéke (ez 2013-hoz képest 4 %-os növekedést mutat), míg a Kínába történő kivitelé 16,2 milliárd euro, amely 9,7 %-os növekedést mutat az előző évhez képest. Ezzel Kína 2014-ben a legdinamikusabban növekvő export piacnak bizonyult Franciaország számára, ugyanis például az Európai Unió (+0,7 %) és Észak-Amerika (1,7 %) felé irányuló export csak enyhén növekedett az azt megelőző évhez képest, a Közel-Kelet (-3,3 %) és Dél-Amerika (-11,3 %) felé pedig egyenesen csökkent a francia kivitel.

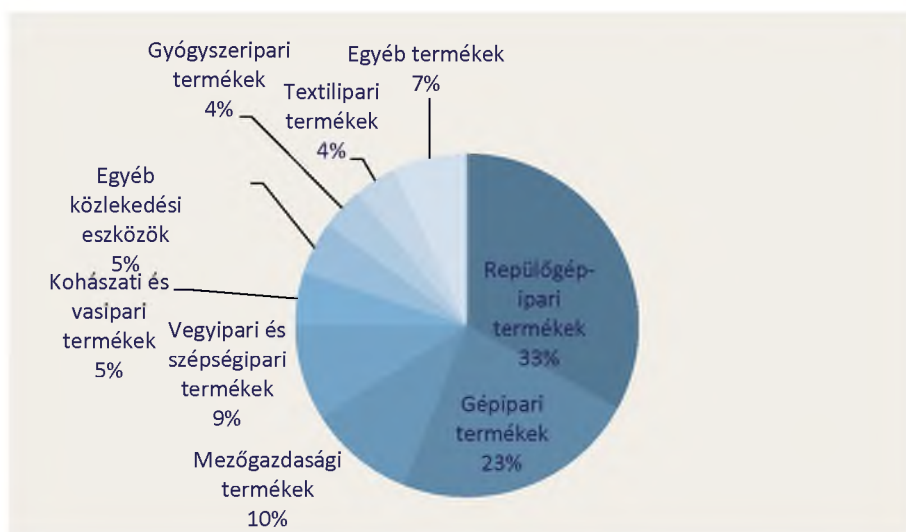
²² http://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/fra/show/all/2013/

²³ <https://www.tresor.economie.gouv.fr/File/411870>

13. ábra - A kínai-francia kereskedelem alakulása (millió euro)²⁴

Mint ahogy a 14. ábra is mutatja, a Kínába irányuló export 33%-át a repülőgépipar teszi ki (5,4 milliárd euro), amit 23%-kal az elektromos berendezések és gépipar kivitele követ (3,7 milliárd euro). A vegyipari és szépségipari termékek részesedése 13% (2,2 milliárd euro), végül a mezőgazdasági termékek zárják a sort 10%-kal (1,7 milliárd euro).

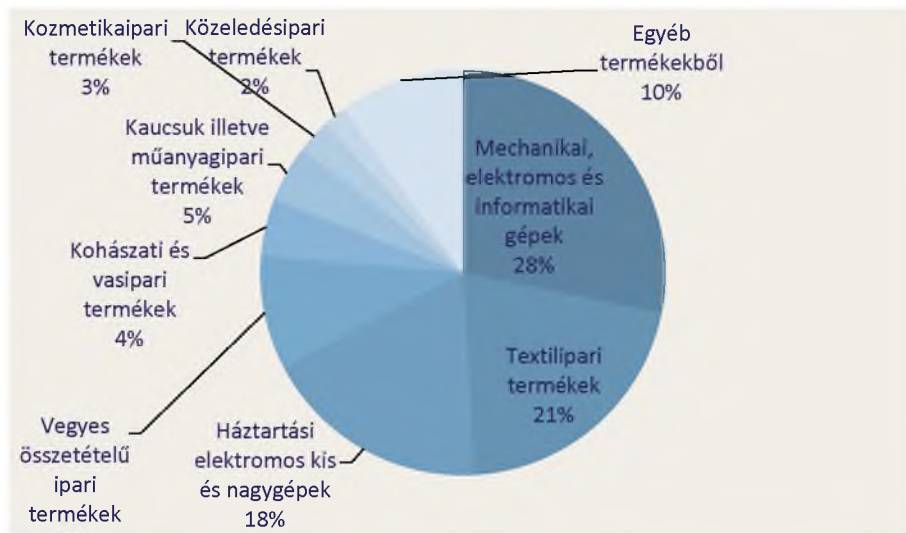
14. ábra - A Kínába irányuló francia export struktúrája termékcsoportok szerint²⁵

A Kínába irányuló francia export 60%-át három régió adja. Midi-Pyrénées az Airbus gyárnak köszönhetően az export 32%-át tudhatja magáénak, majd a főváros és környéke, Ile-de-France 18%-kal következik, valamint Rhone-Alpes régió 10%-kal részesedik.

A Kínából importált termékek 31%-át az informatikai és elektronikai termékek teszik ki. Ezt követik a textilárúk 23%-kal és a háztartási elektromos kis és nagy gépek 10%-kal. (15. ábra)

²⁴ <https://www.tresor.economie.gouv.fr/File/411870>

²⁵ <https://www.tresor.economie.gouv.fr/File/411870>

15. ábra - A Kínából származó francia import struktúrája termékcsoportok szerint²⁶

A kínai és francia közvetlen tőkebefektetések alakulása

Első francia vállalatként az Air France jelent meg a kínai piac közelében; 1938-ban Hongkongban - nyitotta meg első irodáját. Ezután egészen 1966-ig kellett várni, hogy újabb francia vállalat tűnjön fel befektetőként a kínai piacon. Ez a vállalat a Technip volt, amely elsősorban a helyi piac elemzésére helyezte a hangsúlyt.

Az igazi tőkebeáramlás 1978 után indult be, amikor Kína hivatalosan is deklarálta a nyitás politikáját. A szakértők által a befektetés második hullámának nevezett roham az 1980-as években kezdődött, melynek során irodát nyitott Pekingben többek között az Alstom, és olajmezők után kezdett el kutatni Kínában az Elf és a Total olajipari vállalat. Az Alcatel 1983-ban egy vegyesvállalatot hozott létre a Shanghai Bellel, mely máig jelen van a kínai piacon. 1985-ben a PSA konszern megnyitotta első autógyárát is Kantonban, amely azonban nem hozta meg a remélt sikert, így 1997-ben a Peugeot kivonult a piacról, és a részesedését is eladta. (Az ezt követő években azonban a PSA konszern a Citroen márkájával visszatért a kínai piacra). A vállalati szférát követte a francia bankszektor is, így irodát nyitott többek között a BNP Bank és a Société Générale is.

A befektetések harmadik hulláma az 1990-as évekre tehető, amikor már nagy mennyiségben hajtottak végre direkt tőkebefektetéseket Kínában. Így olyan vállalatok jelentek meg, mint a már említett Citroen, Dealchaux, Bacou-Dalloz biztonság technikai vállalat, a Seb konyhafelszereléseket gyártó vállalat, az Ubisoft játékipari fejlesztő vállalat, s a sor még hosszan folytatható.²⁷

A francia befektetések összege 2013-ban elérte a 17,9 milliárd eurót, amely nagyságrendileg 4 %-os növekedést jelent az előző évhez képest, amikor a befektetések összege 17,2 milliárd euro volt. 2013-ra ugyanakkor 2005-höz képest több mint hatszorosára nőtt a befektetések nagysága, ugyanis 2005-ben még csupán 3 milliárd euro volt a francia befektetések összege. Így míg Kína 2005-ben a 20. legfontosabb befektetési célpontja volt Franciaországnak, addig 2013-ra már a 11. helyet foglalta el. A francia külföldi tőkebefektetések 1,9 %-a irányul Kínába.

²⁶ <https://www.tresor.economie.gouv.fr/File/411870>

²⁷ <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/dossiers-pays/chine/la-france-et-la-chine/evenements/article/chine-situation-d-ursula-gauthier-correspondante-de-l-obs-en-chine-31-12-15>

A francia Pénzügyminisztérium szerint 1995 és 2013 között a franciák évente átlagosan 638 millió dollár nagyságban fektettek be Kínában. Franciaország Kína számára a negyedik legfontosabb európai tőkebefektetőnek számít Németország, Nagy-Britannia és Hollandia után.

A francia tőkebefektetések sokáig főként a nagy üzleti és kereskedelmi központok, - úgymint Kanton, Sanghaj vagy a főváros, Peking - felé irányultak. Azonban az elmúlt években földrajzilag egyre diverzifikáltabbá vált a francia vállalatok tőkebefektetése, és egyre több francia vállalat fektet be a középső és a nyugati területeken is.²⁸

A francia tőke 41%-a (7,4 milliárd euro) az ipari szektorba irányult, ezen belül főként a gyógyszergyártás (14 %) és a közlekedési eszköz és autógyártás (9 %) részesedése emelkedik ki. A pénzügyi szolgáltatások a francia befektetések 21 %-át teszik ki (amely 3,8 milliárd eurónak megfelelő összeget jelent). A fenntartható fejlődéshez kapcsolódó befektetések (víz menedzsment, energetikai beruházások) aránya is folyamatosan nő. Jelenleg 11%-kal részesednek a francia közvetlen tőkebefektetésekből, ami két milliárd eurós összegnek felel meg.

Kínában hozzávetőlegesen 1 500 francia vállalat van jelen, ezek összesen 550 ezer főt foglalkoztatnak. (Az 1 500 vállalat közül 15 vállalathoz köthető a foglalkoztatottak 75 %-a).²⁹

A kínai befektetések nem tekintenek vissza ilyen régi múltra. A kínai vállalatok nemzetközi szerepének erősítését célzó politika értelmében az első kínai szárnypróbálgatások csupán 2003-ra datálódnak. Mára a kínaiak az egyik legmeghatározóbb tőkebefektetőnek számítanak a világpiacon. Franciaország ugyanakkor csupán kis mennyiségben részesül a kínai tőkéből. Míg 2014-ben Európába 18 milliárd dollár kínai tőke áramlott, addig Franciaországba ebből csupán 1,5 milliárd jutott. Így Franciaországot megelőzte többek között az Egyesült Királyság, Olaszország, Hollandia, Portugália és Németország is.³⁰

16. ábra - Franciaország helyzete az Európába irányuló kínai befektetéseket illetően 2014-ben, illetve 2000 és 2014 között³¹

A 2012-es adatok szerint 92 kínai vállalat volt jelen Franciaországban, amelyek nagyságrendileg 12 és 15 ezer fő közötti munkavállalót foglalkoztattak. A legtöbb tőkét a kínaiak Ile-de-France (48 %)

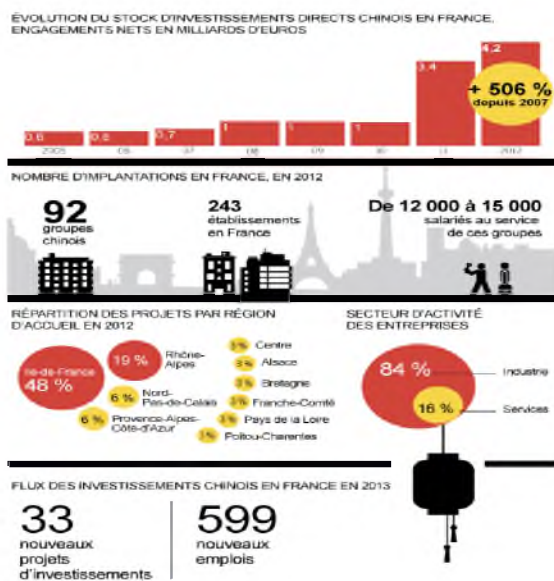
²⁸ http://www.tresor.economie.gouv.fr/11674_les-investissements-francais-en-chine-en-2014

²⁹ http://www.tresor.economie.gouv.fr/11674_les-investissements-francais-en-chine-en-2014

³⁰ http://www.lesechos.fr/30/06/2015/LesEchos/21969-024-ECH_le-premier-ministre-chinois-en-tournee-d-investissements-en-france.htm

³¹ http://www.lesechos.fr/30/06/2015/LesEchos/21969-024-ECH_le-premier-ministre-chinois-en-tournee-d-investissements-en-france.htm

és Rhone-Alpes (19 %) régiókban fektették be. A kínai befektetések 84 %-ban az ipari, míg 16 %-ban a szolgáltatási szektorba áramlottak.³²

17. ábra - A kínai tőkebefektetések alakulása 2005 és 2014 között³³

³² http://abonnes.lemonde.fr/economie/article/2014/03/25/les-investissements-chinois-en-france-progressent-mais-restent-limites_4389049_3234.html

³³ http://abonnes.lemonde.fr/economie/article/2014/03/25/les-investissements-chinois-en-france-progressent-mais-restent-limites_4389049_3234.html

2. NAGY-BRITANNIA

2.1. Történelmi kitekintés

Kína és Nagy-Britannia kapcsolatai egészen a 17. századig nyúlnak vissza, de csak a 18. század végén vettek igazán lendületet. Ennek első gyümölcse az 1793-ban megnyíló nagykövetség volt Kínában, melynek fő célja a kereskedelmi kapcsolatok elmélyítése volt.

A 19. század közepére megnövekedett a kereslet a Kínából importált áruk – főként a porcelán és a tea – iránt. Az angolok ezekért a termékekért főként brit árucikkkel fizettek, ezt viszont az akkori kínai hatalom, a Qing dinasztia elutasította és helyette ezüstben való ellentételezést követelt. A britek ugyanakkor félték, hogy ez jelentősen lecsökkenti az ország ezüstkészletét, így az angol kereskedők az ezüst helyett az Indában termesztett, nagy mennyiségben hallucinogén szernek számító orvosságot, az ópiumot kínálták fel fizetési eszközként. A kínai hatalom ugyan-akkor egy bizonyos idő elteltével betiltotta az ópium árusítását, amely később a már jól ismert, első ópium háborúhoz vezetett Kína és Anglia között (1839-1842). A konfliktus a britek győzelmével zárult, akik a császárságra nézve megalázó békefeltételeket szabtak. Kínának több kikötőt meg kellett nyitnia a brit hajók előtt, továbbá 100 évre át kellett engednie Hongkongot, illetve emellett még büntetést is kellett fizetnie.

A második ópiumháborúhoz (1856 - 1860) szintén a brit gazdasági aspirációk vezettek (amelyekhez ezúttal Franciaország is csatlakozott). Ez a konfliktus ismét Kína vereségével zárult. A győzelemnek köszönhetően az angolok kereskedelmi kamarákat nyithattak Kína területén és ismételten legalizálták az ópium kereskedelmét.³⁴

A 19 és a 20. század fordulóján (1899-1901) újabb konfliktus kezdődött Kína és Nagy-Britannia között, amely boxer lázadésként vonult be történelembe. Ennek során az egyre erősödő külföldi befolyás és a kereszténység terjedése ellen kelt fel a kínai lakosság, melyet azonban a nemzetközi csapatok (brit, olasz, német, osztrák-magyar, francia, amerikai és japán) levertek, a kínai kormányt hatalmas hadisarc megfizetésére kötelezték, s biztosítékul lefoglalták Kína só- és vámbevételét.³⁵

A II. világháborúban a népi Kína már együtt harcolt a brit csapatokkal a náci Németország és Japán ellen. A két ország közötti diplomáciai és kereskedelmi kapcsolatok azonban csupán az 1990-es években kezdtek elmélyülni, előtte ugyanis a Hongkong feletti brit fennhatóság többször megakasztotta ezeket. Hongkong 1997-ben visszakerült Kínához, ezek után a két ország közötti viszony stabilizálódott.³⁶

³⁴ <http://www.historyextra.com/facts/nutshell-opium-wars>

³⁵ <http://www.kislexikon.hu/boxerlazadas.html#ixzz44ly1UX8O>

³⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/China-United_Kingdom_relations

2.2. Kínai és egyéb ázsiai közösségek

Limehouse China (1860-1950)

A Limehouse China Nagy-Britannia és Európa legrégebbi kínai negyede volt, mely a Temze jobb partján helyezkedett el, s az akkori kikötő körül jött létre. Az itt élők főként kínai dokkmunkások, matrózok, kereskedők voltak, akik a város kikötője mellett alakították ki a kínai negyedet a 19. század folyamán. Az akkori szabályozások tiltották a kínai nők betelepülését az országba, és a környék meglehetősen veszélyesnek számított kocsmáival, éttermeivel és ópium barlangjaival, ezért a városrészben szinte kizárólag férfiak éltek. A kerület azonban rendkívül inspiráló volt a kor regényírói körében, ugyanis az éttermek mellett buddhista templomok és pagodák színesítették. Így például a Sherlock Holmes regények atmoszféráját is innen kölcsönözte Sir Arthur Conan Doyle. Köszönhetően az egyre megengedőbbé váló szabályozásnak (például férfiak mellett már kínai nők is érkezhettek Londonba), a 20. század elején barátságosabbá kezdett válni a környék. A városrészt azonban a II. világháború folyamán a németek V2-es rakétái teljesen elpusztították, így mára már csak emléktáblák emlékeztetnek az egykori kínai negyedre.³⁷

London klasszikus kínai negyede a világháború következtében tehát teljesen megsemmisült. Jelenleg kínai negyedként az 1920-as években Hongkongból Londonba érkező kínaiak által benépesített terület, a Gerrard Street és környéke funkcionál. A kerület közel található a Soho-hoz, azonban a környék már messze nem hozza vissza azt a hangulatot, mint egykoron a Limehouse Chinatown. Főként, mint turisztikai látványosság funkcionál, ahol az érdeklődők megismerkedhetnek a kínai konyha specialitásaival, vagy a kínai újév folyamán részt vehetnek az utcabálon.

A kínai kisebbség mellett Londonban megtalálhatóak még indiaiak, akik a város nyugati területén, a Heathrow repülőtér mellett laknak, pakisztániak, akik a város észak-keleti területét lakják, illetve bangladesiek, akik a pakisztáni negyed mellett élnek Londonban.

A kínai kisebbség létszáma a 2011-es népszámlálás szerint 124 250 fő volt, ami azonban elmarad mind az indiai, mind a pakisztáni és a bangladesi kisebbségek számától is. A város nyugati területein élő indiaiak száma 542 857 fő volt a 2011-es census alapján. A város észak-keleti területein élő pakisztániak száma 223 797, illetve szintén a város észak-keleti részén élő bangladesiek száma 222 127 fő volt.³⁸

Nagy-Britannia területén azonban nemcsak Londonban találhatóak kínai negyedek; jelentős kínai populációt találhatunk Liverpool-ban és Manchester-ben is.

Liverpool

A liverpooli kínai negyed mára Európa legrégebbi, folyamatosan lakott kínai negyedeként ismert. Az első telepesek kínai hajósok voltak még az 1850-es években. Az itt élő kínai lakosság mindkét világháborúban rész vett, s főként tengeri szolgálatot teljesített. A két világháború után azonban a negyed kezdett leépülni. Egyrészt a kormányzat egyre inkább támogatta a kínaiak visszatérését hazájukba, másrészt a II. világháború folyamán több bombatámadás is érte a negyedet, így annak

³⁷ http://www.chinatownology.com/chinatown_limehouse.html

³⁸ <https://www.nomisweb.co.uk/census/2011/QS201EW/view/2013265927?cols=measures>

nagy része elpusztult. A kínai negyednek azonban mind a kormányzati politikát, mind a bombatámadásokat sikerült túlélnie és mára már a város legnagyobb látványosságai közé tartozik. Itt található például a legnagyobb kínai diadalív Európában, melyet az ezredforduló alkalmából építettek.³⁹ A negyedben a 2011-es népszámlálás szerint 8 000 kínai él, mely a város lakosságának 1,7 %-ának felel meg, s a legnépesebb nem fehér bőrű etnikai csoportnak számít.

Manchester

Liverpool mellett még a manchesteri kínai negyedet érdemes megemlíteni, mely Nagy-Britannia második, míg Európa harmadik legnagyobb kínai negyedének számít. A negyed nagysága ellenére nem tekinthet vissza hosszú múltra, hiszen kialakulása az 1970-es évekre vezethető vissza. Azonban a gyors növekedésének köszönhetően jelentős szerepet játszik mind gazdaságilag, mind kulturálisan. Sokan csak „Észak Anglia kínai falujának” nevezik. A városrészben található egy kínai diadalív, melyet maga a kínai kormányzat ajándékozott a manchesteri kínai közösségnek. A negyedben a kínaiak mellett más ázsiai nációk is helyet kaptak, így megtalálhatóak japán és szingapúri éttermek és boltok is. Az évente megrendezett kínai újév mára turisztikai eseménnyé fejlődött.⁴⁰ A manchesteri kínaiak száma eléri a 13 600 főt a 2011-es népszámlálás szerint. Ez a szám a valóságban elérheti a dupláját is, köszönhetően a városban tanuló kínai diákoknak.⁴¹

A magyar közösség Nagy-Britanniában

Az életvitelszerűen Nagy-Britanniában tartózkodó magyarok száma 2015-ben elérte a 96 ezer főt az Oxfordi Egyetem think-tankje, a Migration Observatory szerint.⁴² Ez közel a duplája a 2011-es adatnak, ugyanis ekkor még csupán 50 ezer magyar élt huzamosabb ideje Nagy-Britanniában.

Az Egyesült Királyságban ugyanakkor több mint egymillió (2014. március havi adatok szerint pontosan 1 021 711) magyar fizet társadalombiztosítási járulékot, társadalombiztosítási (NI) száma pedig már csaknem 1,4 millió magyarnak van. Ez a szám ugyanakkor tartalmazza a kint tanuló diákokat és azokat is, akik már hazautaztak Nagy-Britanniából, ugyanis a társadalombiztosítási szám az adott személy élete végéig megmarad, akkor is, ha az egyén már elhagyta az országot. A 2011-es népszámlálás szerint életvitelszerűen 52 250 magyar élt az Egyesült Királyságban, közülük 34 % Londonban (17 803 fő). Ezt követték a London mellett fekvő régiók, így a South East régióban 8 567, míg az Eastern régióban 4 859 magyar élt.⁴³

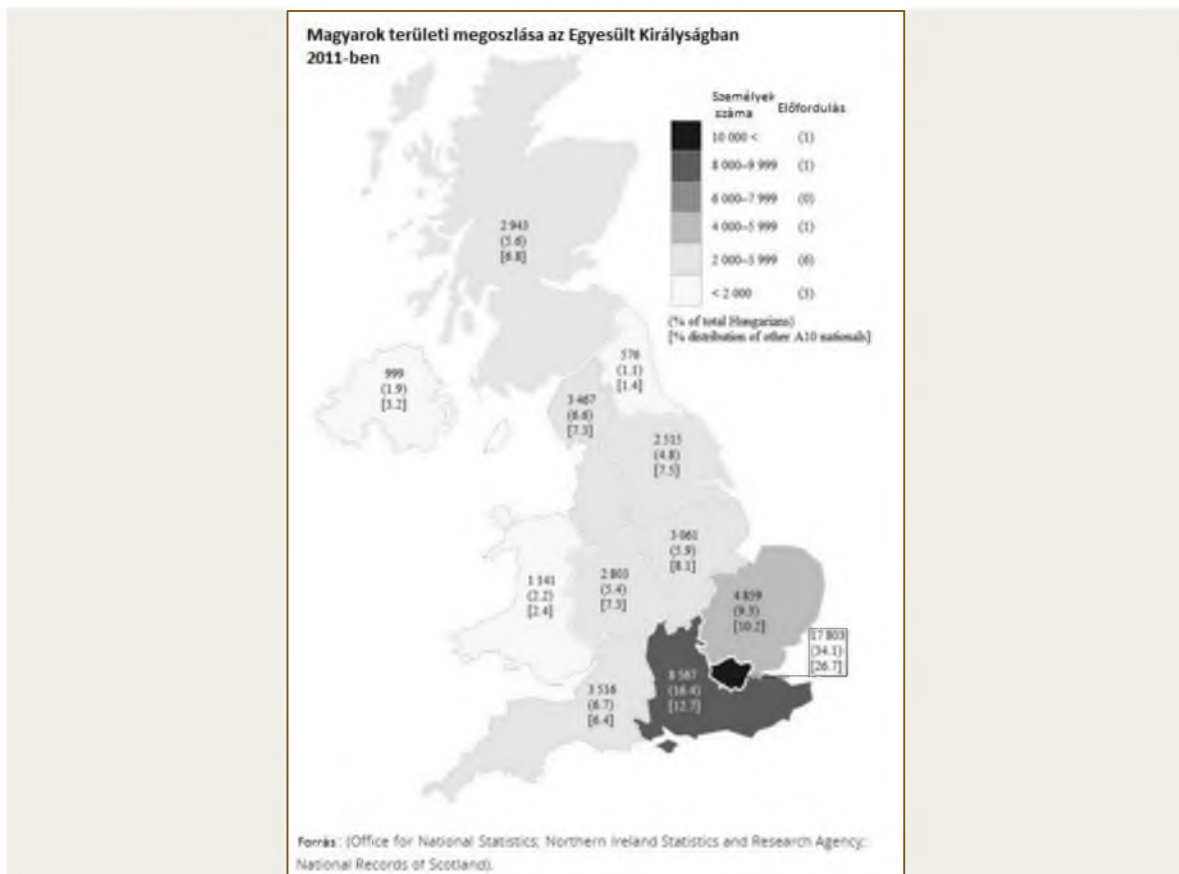
³⁹ http://www.chinatownology.com/chinatown_liverpool.html

⁴⁰ http://www.chinatownology.com/chinatown_manchester.html

⁴¹ http://www.circleid.com/posts/20141001_infographic_where_in_the_world_do_chinese_people_live/

⁴² <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/commentary/pulling-power-why-are-eu-citizens-migrating-uk>

⁴³ <http://www.ceemr.uw.edu.pl/vol-3-no-2-december-2014/articles/decade-membership-hungarian-post-accession-mobility-united-kingdom>

Az UNESCO 2016-os adatai szerint⁴⁴ 1 213 magyar diák tanult Nagy-Britanniában. Mivel a magyar diákok száma nem számottevő, így a Nemzetközi Oktatási Ügyekkel Foglalkozó Hivatal nem részletezi a magyarok arányát az egyes képzési területeken a statisztikájában.

2.3. Felsőoktatási kapcsolatok

A külföldi és kínai hallgatók száma

Nagy-Britannia az Amerikai Egyesült Államok után a második legnépszerűbb célpontnak számít a külföldi hallgatók körében. Az EU-s és EU-n kívüli hallgatók létszáma a 2013/2014-es tanévben elérte a 435 495 főt.

A nem európai diákok listáját Kína vezeti, amely a 2014/2015-ös tanévben 89 540 hallgatót küldött az Egyesült Királyságba, ezzel messze megelőzi a második Indiát, ahonnan 18 320-an érkeztek. Így a brit felsőoktatásban részt vevő, nem európai országokból érkező hallgatók 43,6 %-át kínai diákok adják. Az adatsor külön kezeli a hongkongi és a kínai hallgatókat, Hongkongból 16 215 diák érkezett a 2014/2015-ös tanévben az Egyesült Királyságba. Így Nagy-Britanniában a hongkongi és kínai diákok a külföldi hallgatók 51 %-át jelentik.

A nem európai országok 10-es listáján Kína és Hongkong mellett még további hat ázsiai ország szerepel: India, Malajzia, Szaúd-Arábia, Szingapúr, Thaiföld és Pakisztán, ami jól mutatja, hogy a brit felsőoktatásban kiemelkedő többségben (a külföldi hallgatók 83 %-a) vannak az ázsiai háttérrel rendelkező nem európai diákok. (18. ábra).

⁴⁴ <http://www.uis.unesco.org/education/pages/international-student-flow-viz.aspx>

Az Európán kívülről érkező külföldi hallgatókat küldő országok 10-es ranglistája ⁴⁵			
Ország	2014-15	2013-14	2012-13
Kína	89 540	87 895	83 790
India	18 320	19 750	22 385
Nigéria	17 920	18 020	17 395
Malajzia	17 060	16 635	15 015
Egyesült Államok	16 865	16 485	16 235
Hongkong	16 215	14 725	13 065
Szaúd-Arábia	8 595	9 060	9 440
Szingapúr	7 295	6 790	6 020
Thaiföld	6 240	6 340	6 180
Pakisztán	7 295	6 665	7 185

18. ábra - A legnagyobb számban Európán kívülről érkező hallgatókat küldő országok

A „legnemzetközibb” szaknak a menedzsment képzés számít, itt a hallgatók 30,9 %-a nem uniós állampolgár. A mérnöki képzésben (azon belül is főként a gépészmérnöki képzésben) a hallgatók 25,4 %-a nem uniós államból érkezett, míg a jogi képzésben az unión kívüli hallgatók aránya 19,4 % volt a 2014/2015-es tanévben (19. ábra).

Nemzetközi hallgatók aránya tanulmányi terület szerint 2014/2015 ⁴⁶		
Tanulmányi terület	A nem brit hallgatók aránya	A nem uniós állampolgárok aránya
Orvostudomány és fogorvos	16%	11,9%
Egészségüggyel kapcsolatos egyéb tanulmányok	7,70%	4,80%
Biológiai tanulmányok	10,80%	5,7%
Állatorvosi tanulmányok	18,9%	16,1%
Mezőgazdasági mérnök	12,4%	8,5%
Természettudomány (fizika)	15,8%	9,2%
Természettudomány (matematika)	21,6%	15,8%
Informatika	20,4%	13,2%
Mérnöki képzés	33,1%	25,4%
Építész és építőmérnök	25,4%	18,5%
Társadalomtudományok	19,8%	13,5%
Jog	26,3%	19,4%
Menedzsment képzés	38,4%	30,9%
Kommunikáció	23,00%	15,2%
Nyelvészet	17,70%	11,5%
Történelem és filozófia tanulmányok	10,9%	6,7%
Kreatív művészetek és dizájn	16,2%	10,1%
Oktatás	6,1%	4,2%
Kombinált képzések	6%	4,4%
Összes tanulmányi terület	19,3%	13,8%

⁴⁵ <http://institutions.ukcisa.org.uk/Info-for-universities-colleges--schools/Policy-research--statistics/Research--statistics/International-students-in-UK-HE/#Top-20-largest-recruiters-of-international-students-2014-15>

⁴⁶ https://www.hesa.ac.uk/images/stories/hesa/pubs_intro_graphics/STUDENT_1415/student_1415_table_F.xlsx

Nemzetközi hallgatók aránya tanulmányi terület szerint 2013/2014 ⁴⁷		
Tanulmányi terület	A nem brit hallgatók aránya	A nem uniós állampolgárok aránya
Orvostudomány és fogorvos	15,70%	11,60%
Egészségüggyel kapcsolatos egyéb tanulmányok	7,80%	4,80%
Biológiai tanulmányok	10,30%	5,50%
Állatorvosi tanulmányok	19,20%	16,00%
Mezőgazdasági mérnök	12,70%	8,40%
Természettudomány (fizika)	15,10%	9,20%
Természettudomány (matematika)	20,90%	15,40%
Informatika	20,50%	13,60%
Mérnöki képzés	32,70%	24,90%
Építész és építőmérnök	24,40%	17,10%
Társadalomtudományok	19,00%	12,80%
Jog	25,00%	18,10%
Menedzsment képzés	38,70%	31,40%
Kommunikáció	21,90%	14,00%
Nyelvészet	17,70%	11,40%
Történelem és filozófia tanulmányok	10,20%	6,30%
Kreatív művészetek és dizájn	15,60%	9,50%
Oktatás	6,00%	4,10%
Kombinált képzések	5,20%	3,60%
Összes tanulmányi terület	18,90%	13,50%

19. ábra - Nemzetközi hallgatók aránya tanulmányi terület szerint

A legnépszerűbb egyetemek listáját a londoni University College London vezeti, ahol a külföldi hallgatók száma 13 545 fő volt a 2014/15-ös tanévben, a második helyen a Manchesteri Egyetem található 12 215 külföldi hallgatóval. (20. ábra)

A 20 legfontosabb intézmény a nemzetközi hallgatók számát tekintve 2014/2015 ⁴⁸			
Intézmények	Master vagy annál magasabb képzésben résztvevők száma	Alapképzésben résztvevők száma	Külföldi hallgatók száma összesen
University College London	7 200	6 345	13 545
The University of Manchester	5 650	6 565	12 215
The University of Edinburgh	4 530	5 550	10 080
Coventry University	3 715	5 385	9 100
The University of Sheffield	4 485	3 965	8 450
Kings College London	4 205	4 140	8 345
The University of Birmingham	5 780	2 520	8 300
University of the Arts London	2 015	6 130	8 145
Imperial College of Science Technology and Medicine	4 235	3 730	7 965
The University of Warwick	3 695	3 730	7 425
The University of Oxford	5 190	2 155	7 345

⁴⁷ <http://institutions.ukcisa.org.uk/Info-for-universities-colleges--schools/Policy-research--statistics/Research--statistics/International-students-in-UK-HE/#Top-20-largest-recruiters-of-international-students-2014-15>

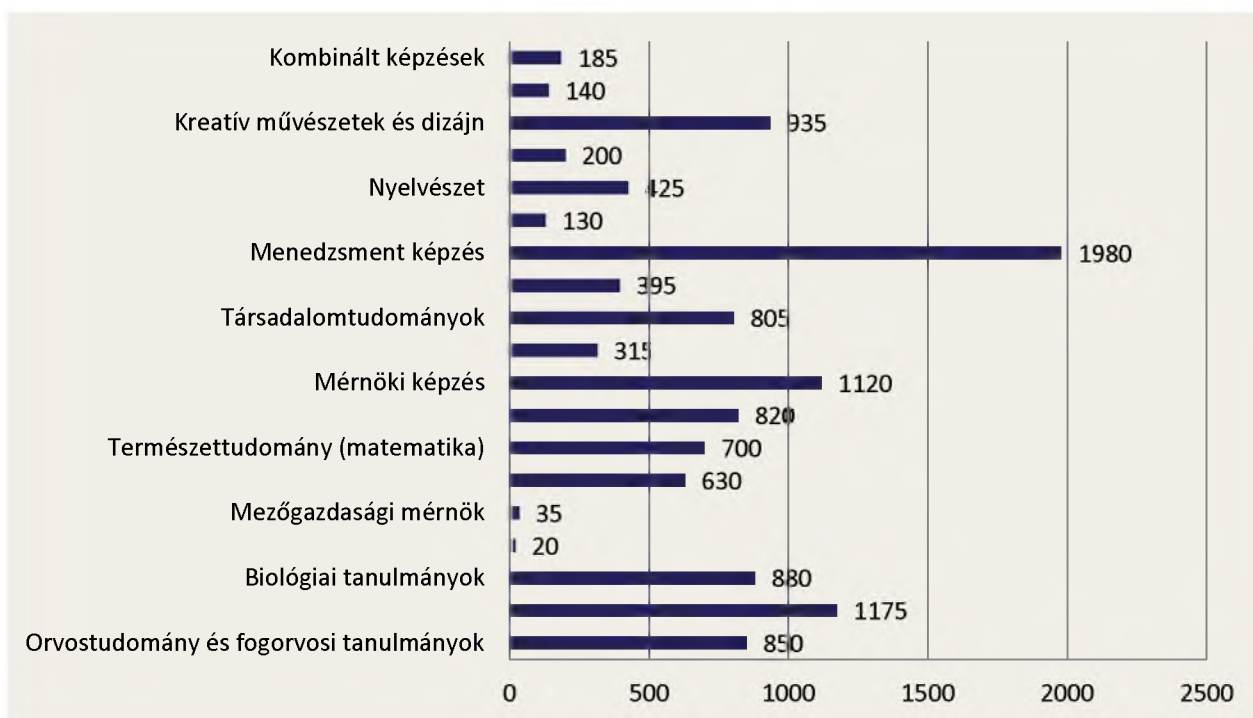
⁴⁸ <http://institutions.ukcisa.org.uk/Info-for-universities-colleges--schools/Policy-research--statistics/Research--statistics/International-students-in-UK-HE/#Top-20-largest-recruiters-of-international-students-2014-15>

The University of Glasgow	3 675	3 665	7 340
The University of Nottingham	3 075	4 170	7 245
The City University	4 205	3 000	7 205
London School of Economics and Political Science	4 995	2 055	7 050
Cardiff University	3 455	3 535	6 990
The University of Southampton	3 995	2 900	6 895
The University of Liverpool	2 040	4 825	6 865
University of Newcastle-Upon-Tyne	3 315	3 295	6 865
The University of Cambridge	3 960	2 400	6 360

20. ábra - A legfontosabb intézmények a nemzetközi hallgatók száma alapján

Az Egyesült Királyságban tanuló összes kínai diákra vonatkozólag a Nemzetközi Oktatási Ügyekkel Foglalkozó Hivatal nem rendelkezik adatokkal. Csupán a Nagy-Britanniában lakhellyel rendelkező és a magukat kínainak valló hallgatók számával kapcsolatban található hivatalos statisztika. A minta összesen 11 740 kínai hallgatót tartalmaz, ami csupán a Nagy Britanniában tanuló kínai hallgatók 13 %-át jelenti.

Közülük a legtöbb - 1 980 - diák a menedzsment képzést választja, ezt követi az egészségüggyel kapcsolatos egyéb tanulmányok 1 175 fővel, majd a harmadik helyre 1 120 hallgatóval a mérnöki képzés kerül.

21. ábra - Nagy-Britanniában lakhellyel rendelkező és a magukat kínainak valló hallgatók száma tanulmányi területek szerint 2014/2015⁴⁹

⁴⁹ https://www.hesa.ac.uk/index.php?option=com_pubs&Itemid=&task=show_year&pubId=1&versionId=25&yearId=325

Oktatási kapcsolatok

Egy 2013-as brit parlamenti jelentés szerint⁵⁰ a 2011/2012-es tanévben 78 715 kínai tanult a brit felsőoktatásban. Emellett Nagy-Britannia egy Kínával közös kutatói programot is indított 48 millió font értékben. A nemzetközi diákok a brit költségvetéshez 10,2 milliárd fonttal járultak hozzá 2011/2012-es tanévben, amely az előrejelzések szerint elérheti a 17 milliárd eurót 2025-re.

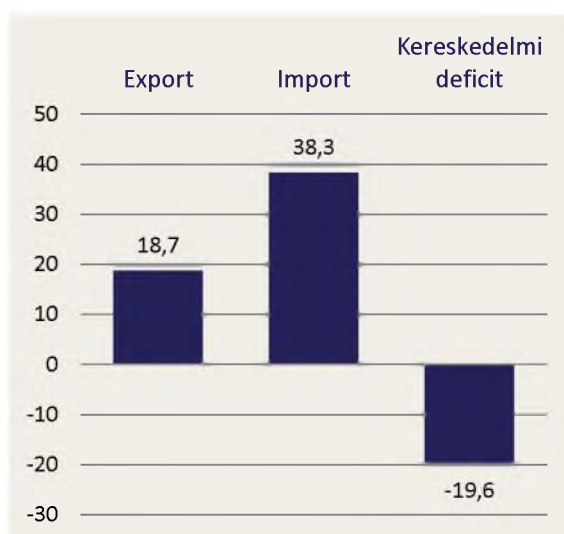
Optimizmusra ad okot, hogy míg 1999-ben mindössze 6 millió, addig 2011-ben már 31 millió kínai diák fejezte be az egyetemi tanulmányait Kínában, ami jól mutatja, hogy egyre több kínai tanul a felsőoktatásban. A jelentés kiemeli, hogy az egyre inkább növekvő középosztálynak hála ez a szám még tovább fog nőni, azonban a kínai egyetemek egy idő után elérik kapacitásuk felső határait, ami tovább növelheti a kínai hallgatók számát Nagy-Britanniában.⁵¹

2.4. Gazdasági kapcsolatok

Külkereskedelmi kapcsolatok

2014-ben Nagy-Britannia 18,7 milliárd font értékben exportált Kínába árukat és szolgáltatásokat, míg Kína 38,3 milliárd font értékben exportált Nagy-Britanniába. Így Nagy-Britannia Kínával szemben fennálló külkereskedelme deficites volt 19,6 milliárd font értékben. (22. ábra)

Ha külön tekintjük az árukat és a szolgáltatásokat, akkor a helyzet már jóval árnyaltabb. Az árukereskedelem egyenlege negatív, ugyanakkor a szolgáltatások területén a külkereskedelmi többlet 2,2 milliárd font.⁵²

22. ábra - Nagy-Britannia kereskedelmi mérlege Kínával (adatok GBP-ben) (2014)⁵³

A 23. ábrán is jól látható, hogy a két ország közötti kereskedelem jelentősen bővült az elmúlt 15 évben. 2000-ben ugyanis az Egyesült Királyság exportja Kína felé csupán 2 milliárd font volt, míg

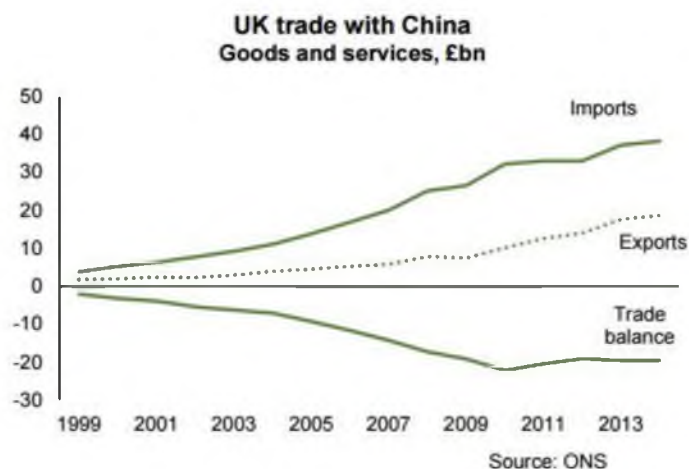
⁵⁰ <http://www.universitiesuk.ac.uk/highereducation/Documents/2013/UKandChina.pdf>
www.universitiesuk.ac.uk/highereducation/Documents/2013/UKandChina.pdf

⁵¹ <http://www.universitiesuk.ac.uk/highereducation/Documents/2013/UKandChina.pdf>
www.universitiesuk.ac.uk/highereducation/Documents/2013/UKandChina.pdf

⁵² <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7379/CBP-7379.pdf>

⁵³ <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7379/CBP-7379.pdf>

a kínai export is csak 5,2 milliárd fontnak felelt meg.⁵⁴ Az ezredfordulótól kezdve a Kínából származó import nagy ütemben kezdett el növekedni, amit a brit exportteljesítmény nem tudott követni. Így alakulhatott ki a már feljebb is említett 19,6 milliárd fontnyi kereskedelmi deficit 2014-re.

23. ábra - A Kínába irányuló brit export és a Kínából érkező brit import kereskedelem alakulása a kereskedelmi deficittel kiegészítve⁵⁵

2014-ben Kína még csak Nagy-Britannia hetedik legfontosabb partnerországának számított, 2015-re viszont már a negyedik helyre jött fel az exportot illetően. (24. ábra)⁵⁶ Az ázsiai országok közül Kínán kívül csak a Kína részét képező Hongkong került fel Nagy-Britannia legfontosabb export piacainak 10-es listájára.⁵⁷

Ország	2015 december (millió £)	Változás 2015 novemberéhez képest (%)	Változás 2014 decemberéhez képest (%)	2015 novemberi helyezés	2014 decemberi helyezés
Svájc	4 293	111,8	179	3	6
Egyesült Államok	3 349	-4,4	-9,8	1	1
Németország	2 109	-23,6	-7,8	2	2
Kína	1 541	3,9	27,2	4	7
Írország	1 538	5,1	-0,5	6	5
Franciaország	1 463	-0,5	-12	5	3
Hollandia	1 339	1,3	-17,5	7	4
Hongkong	1 098	109,7	139,2	12	14
Belgium	822	-12,5	-8,6	8	8
Spanyolország	723	-3,8	9,6	9	10
Egyéb	9 141	1,1	-5,2		
Összesen (nem EU-s országok)	17 054	22,4	21,7		
EU összesen	10 361	-8,8	-7,7		
Teljes export	27 415	8,4	8,6		

24. ábra - Nagy-Britannia 10 legfontosabb exportpiaca (2014, 2015)⁵⁸

⁵⁴ <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7379/CBP-7379.pdf>

⁵⁵ <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7379/CBP-7379.pdf>

⁵⁶ <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-7379/CBP-7379.pdf>

⁵⁷ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/498580/OTS_Release_1215.pdf

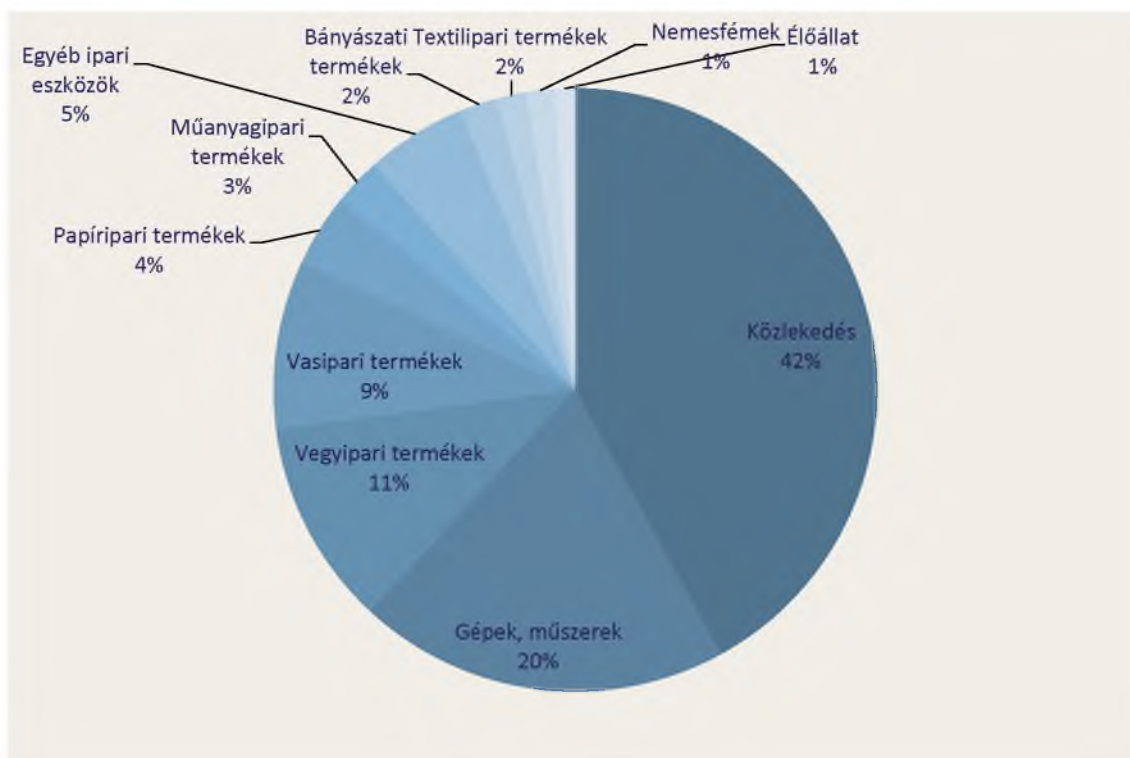
⁵⁸ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/498580/OTS_Release_1215.pdf

A brit importot tekintve Kína Németországot követően a második helyen állt 2015 decemberében, míg 2014 év végén még csak a harmadik helyet foglalta el.

Ország	2015 december (millió £)	Változás 2015 novemberéhez képest (%)	Változás 2014 decemberéhez képest (%)	2015 novemberi helyezés	2014 decemberi helyezés
Németország	4 360	-15,8	-9,5	1	1
Kína	2 821	-9,7	1,8	2	3
Egyesült Államok	2 617	-12,8	-10	3	2
Hollandia	2 487	-0,4	-6,5	4	4
Franciaország	1 842	-21,2	-3,3	5	5
Belgium	1 640	-10,8	3,5	6	7
Írország	1 268	10,3	13,8	7	9
Olaszország	1 261	-7,4	-19	8	8
Spanyolország	1 044	-16,1	1,4	9	10
Norvégia	948	-13,2	-48,7	10	6
Egyéb	10 704	-12,4	-15,8		
Összesen (nem EU-s országok)	14 010	-11,1	-16,6		
EU összesen	16 980	-11,9	-6,3		
Teljes export	30 990	-11,5	-11,2		

25. ábra - A tíz legfontosabb ország a brit importot tekintve 2014 és 2015 végén⁵⁹

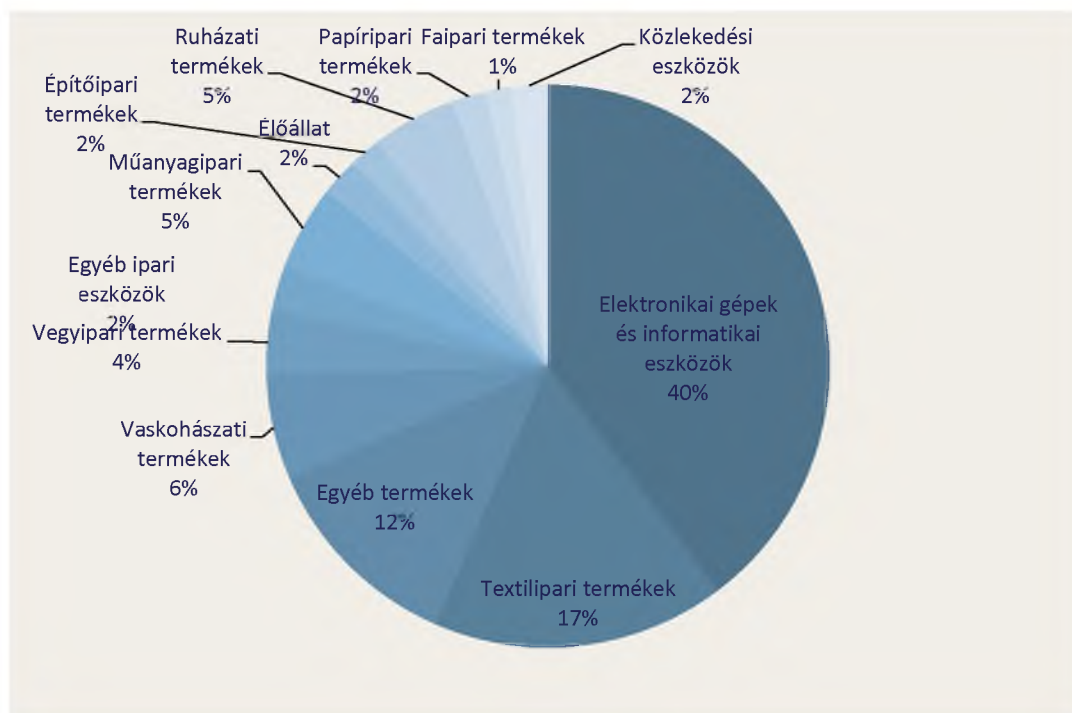
Az Egyesült Királyság Kínába irányuló exportjának 42 %-át a közlekedési eszközök teszik ki. Ezt követik a gépek, elektronikai eszközök és szerszámgépek, melyek az export 20 %-át alkotják, s végül a harmadik legfontosabb export cikknek a vegyipari termékek számítanak, melyek az export 11 %-át teszik ki.

26. ábra - A Kínába irányuló brit export összetétele (2013)⁶⁰

⁵⁹ https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/498580/OTS_Release_1215.pdf

Kína Nagy-Britanniába irányuló exportjának a 40 %-át elektronikai gépek és informatikai eszközök adják, ezt követik 17 %-kal a textilipari termékek, s végül a harmadik legfontosabb exportcsoportot az úgynevezett egyéb termékek alkotják, melyek között⁶¹ főként bútorokat, sportfelszereléseket találunk.

27. ábra - A Nagy-Britanniába irányuló kínai import összetétele (2013)⁶²

Kínai tőkebefektetések Nagy-Britanniában

Nagy-Britannia a kínai tőkebefektetések egyik legfontosabb célországa. A „The American Enterprise Institute” 2015-ben készített felmérése szerint 2005 óta az Egyesült Királyságba 29,2 milliárd dollárt fektettek be a kínaiak; ezzel az ország az Európai Unióban a legfontosabb célországgá vált, míg Európában Oroszország után a második legfontosabb célország lett.⁶³

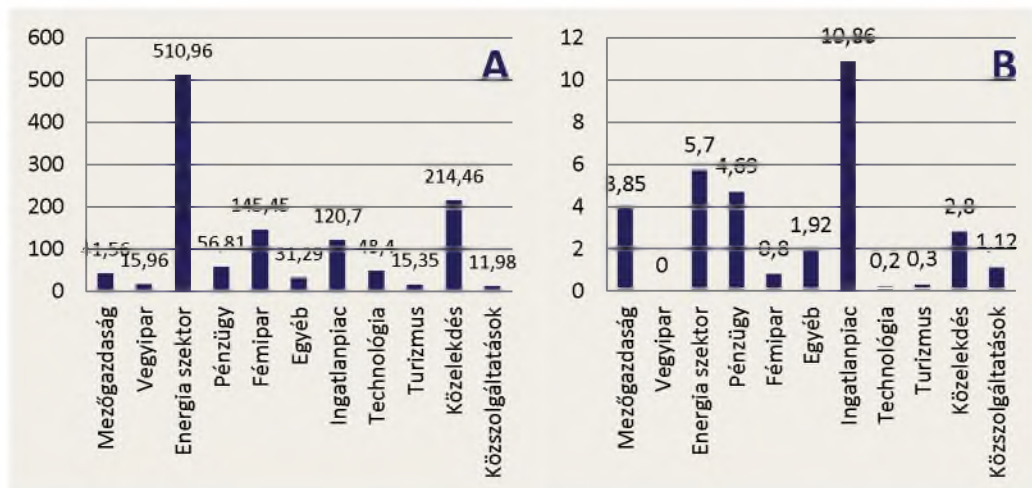
Míg globális szinten elmondható, hogy a kínai tőkebefektetések nagy része az energetikai szektorba áramlik, addig Nagy-Britanniában a globális trenddel ellentétben a kínai befektetések jelentős része 2005 óta főként ingatlan beruházások formájában valósult meg, mintegy 10,86 milliárd dollár értékben. A második helyen az energia szektor áll, 5,7 milliárd dolláros kínai befektetéssel.

⁶⁰ http://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/chn/gbr/show/2013/

⁶¹ http://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/chn/gbr/show/2013/

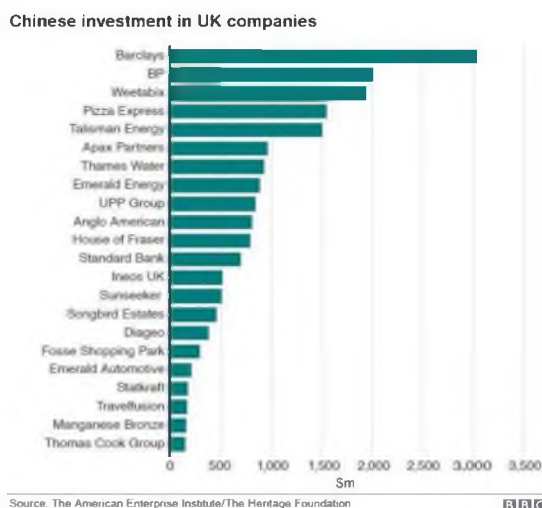
⁶² http://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/gbr/chn/show/2013/

⁶³ <https://www.aei.org/wp-content/uploads/2015/07/Chinas-investment-in-the-world-increasing-not-soaring.pdf>

28. ábra -2005 óta globális szinten befektetett kínai tőke nagysága szektoronként (A ábra) és 2005 óta Nagy-Britanniában befektetett tőke nagysága szektorok szerint (B ábra)⁶⁴ (mrd dollár)

Nagy-Britanniában a kínaiak részéről eszközölt legnagyobb összegű befektetés a Barclays pénzügyi csoportba a Kínai Befektetési Bank által 3 milliárd dollár értékben végrehajtott beruházás volt. A második legnagyobb összegű befektetést a brit BP olajipari társaságba való kínai befektetés jelentette, 2 milliárd dollár értékben. (29. ábra)

29. ábra - Fontosabb kínai beruházások brit vállalatokba 2014-ig

A brit befektetések Kínában nagyságrendileg alacsonyabbak voltak, mint a kínaiak által végrehajtott beruházások a szigetországban. A Brit-Kínai Kereskedelmi Kamara szerint 2014-ben 730 millió dollár értékben hajtott végre brit vállalatok befektetéseket Kínában, amely az előző évhez képest 61,2 %-os növekedés. A többi nagy befektető ugyanakkor mind kisebb összegű beruházást eszközölt a megelőző évhez képest: Japán 45,4 %-kal, az Egyesült Államok 17,4 %-kal, az Európai Unió 17,5 %-kal és a Dél-kelet Ázsiai Nemzetek Szövetsége 12,7 %-kal kisebb összegben valósított meg beruházást Kínában.⁶⁵

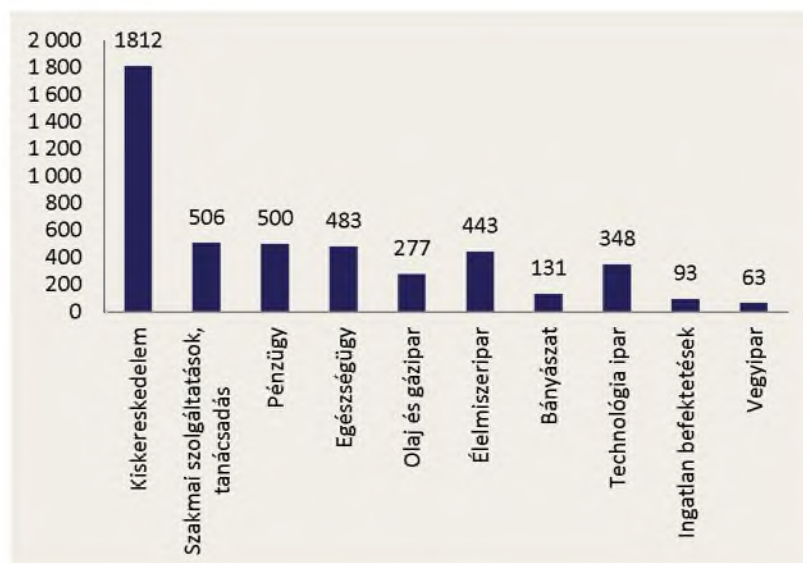
2010. január és 2015. októbere között a britek nagyságrendileg 4 656 millió dollár értékben hajtottak végre beruházást Kínában. A beruházások 39 %-a (1 812 milliárd dollár) a kiskereskedelmi

⁶⁴ <http://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>

⁶⁵ <http://www.britishchamber.cn/content/british-fdi-china-soars-2014-eu-us-and-japan-inflows-recede>

beruházások felé irányult, ezt követte 10,8%-kal (506 millió dollár) a különböző szakmai szolgáltatásokba való beruházás, melyet szorosan követett (500 millió dollár értékben, ami a befektetések

10,7 %-a) a pénzügyi területeken eszközölt fúzió/befektetés.⁶⁶

30. ábra - A britek Kínában megvalósított befektetéseinek összetétele és alakulása 2010 és 2015 között (millió dollár) – Forrás: *Financial Times*

⁶⁶ <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/77a66a76-7423-11e5-bdb1-e6e4767162cc.html#axzz42JiF29VW>

3. NÉMETORSZÁG

3.1. Történelmi kitekintés

A Németországban élő kínai közösségek története csak a 20. században kezdődött, amikor Európában nagyobb számban jelentek meg a kínai bevándorlók. Ugyanakkor az első kínai polgárok már a 19. században megjelentek Nyugat-Európában, az írásos emlékek szerint először III. Frigyes Vilmos porosz király (1770-1840) szolgálatába szegődött két kínai tolmács, akik az első német-kínai vegyes családokat alapították Potsdamban.⁶⁷

Az első kínai közösségek Nyugat-Európa kikötő városaiban alakultak ki, ugyanis a kereskedelmi társaságok – mint a Kelet-indiai Társaságok – olcsó és kitartó munkaerőként tartották számon a kínai matrózokat. A gőzhajók térnyerése miatt a kereskedelmi vállalatok nagy számban szívták fel az olcsó munkaerőt. Éppen ezért a kínai hajósok az olyan jelentős német kikötővárosokban telepedtek le, mint Hamburg és Bremerhaven. 1880-ban a Német Birodalom területén 63 kínai polgár lakott. A kínaiak rendkívül korán rasszista támadások kereszttüzébe kerültek, ugyanis a német munkások nem nézték jó szemmel, hogy az olcsó kínai munkaerő leszorítja a béreket. 1910-ben a hivatalos adatok szerint már 203 kínai dolgozott Hamburgban, ugyanakkor ennél valószínűleg sokkal több be nem jelentett hajós élt a városban. Az első világháború kitörésekor már 500 regisztrált kínai dolgozott a hamburgi hajókon.⁶⁸

A 20. század elején a nyersanyagokban szegény, kelet-kínai Csöcsiang tartományból indultak meg nagyszámban kivándorlók Európa irányába. Hamburgban és Berlinben is kialakultak kínai negyedek, melyeket főleg fiatal, egyedülálló férfiak laktak, akik magukat utcai kereskedelemről tartották fent. A nagy gazdasági világválság hatására a Német Birodalom belügyi hatósága megtiltotta, hogy Csöcsiang tartományból bárki letelepedhessen az országban.

A második hullámban tanulni érkeztek kínai diákok Nyugat-Európába. Az első világháború után elsősorban a német műszaki egyetemek és a művészeti oktatás volt a kínai fiatalok számára vonzó. A Németországba tanulni érkezők célja az volt, hogy tanulmányaik befejeztével hazatérjenek, azonban a történelem közbeszólt. 1931-ben a japán hadsereg bevonult Észak-Kínába, majd 1937-ben kitört a Japán-Kína háború. Két évvel később a második világháború is elkezdődött, amely szinte lehetetlenné tette, hogy hazajussanak a kínai egyetemisták.⁶⁹

Az 1933-ban kezdődő náci uralom nem jelentette az azonnali véget a kínai negyedek számára Hamburgban, amelyek épphogy kezdtek kialakulni az első világháború után.⁷⁰ Az első komoly összetűzésre akkor került sor, amikor a német kormánynak szüksége volt az ország területén található összes valutára, hogy a hadipart fejleszteni tudják. Ez hatalmas érvágás volt a kikötőben kereskedő kínaiak számára, akik esetenként pénzváltásból is éltek. 1938-ban sokakat kiutasítottak az országból, mert német nőkkel tartottak fent kapcsolatot, bár a hatóságok kezdetben titkolták ezeket az okokat. Ezzel egyidejűleg Berlinben is megkezdte a kínai polgárok megfigyelését a titkos

⁶⁷ <https://heimatkunde.boell.de/2009/11/18/chinesische-migrantinnen-deutschland-die-unauffaellige-minderheit>

⁶⁸ http://www.akens.org/akens/texte/diverses/amenda_chinesen.html

⁶⁹ http://www.akens.org/akens/texte/diverses/amenda_chinesen.html

⁷⁰ http://www.akens.org/akens/texte/diverses/amenda_chinesen.html

rendőrség. Nem véletlen tehát, hogy míg 1935-ben 1 800 kínai polgár élt Németországban – közülük csaknem 1 000 Berlinben – addig számuk 1939-re 1 100-ra csökkent.

1941-ben Németország megszakította a diplomáciai kapcsolatait Kínával. Ekkor értek mélypontra a belföldi kínai-német kapcsolatok is. Folyamatos rendőri kutatások zajlottak a kínaiak üzleteiben és lakásaiban. 1943-ban súlyos légitámadások érték Hamburgot, a hatóságok ugyanakkor megtiltották, hogy kínaiak belépjenek a légtalmi pincékbe. 1944. május 13-án a Gestapo a rendőrséggel együttműködve végrehajtotta az úgynevezett „kínai akciót”, melynek keretében 130 kínai polgárt vettek őrizetbe kémkedés vádjával. Amennyiben az elfogott kínaiaknak német nő volt a párjuk, úgy a nőt azonnal koncentrációs táborba vitték. A kínaiakat több hónapig fogságban tartották, majd 80 férfit a wilhelmsburgi kényszermunka táborba deportáltak.⁷¹

A Gestapo akciója után a kínaiak nem érezték többé biztonságban magukat a kínai negyedben, így az gyakorlatilag megszűnt. Emiatt fordulhat elő, hogy gyakorlatilag Hamburg az egyetlen jelentős európai kikötőváros, ahol nem maradt fent kínai negyed.⁷²

1945 után a legtöbb kínai azonnal elhagyta Németországot. Gyakorlatilag csak azok maradtak az ország területén, akik időközben vegyes családokat alapítottak. Az 1950-es, 60-as években ők aztán családjuk számára ápolókat, nevelőnőket hoztak Tajvanról, valamint szakácsokat Hongkongból. Ezeknek a családoknak az első generációs leszármazottai kezdtek elsősorban éttermeket nyitni az ország területén a hatvanas években. Az 1980-as években a kínai reform és nyitáspolitikai eredményeképpen kis számban újra elkezdtek kínai diákok és üzletemberek érkezni Németországba. Miután Kínában 1989-ben leverték a demokratikus törekvéseket, sokan politikai menedéket kértek és soha nem tértek haza. Ezek a jól képzett kínai fiatalok sikeresen integrálódtak a német munkaerőpiacon, és a társadalom értékes tagjaivá váltak.⁷³

3.2. Kínai és egyéb ázsiai közösségek

A fenti történelmi okok miatt a többi népcsoporthoz képest a kínai bevándorlók száma Németországban jelentéktelennek tekinthető. 2014 végén 8,2 millió külföldi útlevéllel rendelkező személy élt Németországban, közülük 110 000 volt kínai állampolgár (mindössze 1,3%).⁷⁴ Természetesen a statisztikákban csak a kínai állampolgárok szerepelnek, a már időközben német állampolgárságot elnyert, esetleg Tajvanról, Hongkongból, Makaóról érkező személyeket, valamint az illegálisan az országban tartózkodók számát nehéz megbecsülni. Az adatok arról sem adnak tájékoztatást, hogy milyen etnikai összetételű kínai közösség él Németországban.

Hasonlóan az Egyesült Államokhoz, ahol az „American Chinese” közösségre régóta minta kisebbségként tekintenek, a kínaiak Németországban is kerülik a feltűnést, úgy élik az életüket. Ez azzal is magyarázható, hogy a többségi társadalommal a kínaiaknak nagyon kevés kulturális és vallási konfliktusuk van, ugyanis a taoizmus és a buddhizmus nem terjeszkedő, kizsorító vallási irányzat, és nincs térítő szándéka. Ugyanakkor a nyugati világban a konfucianista világszemléletet – ahogyan például a kínaiak az oktatáshoz viszonyulnak – pozitívan értékelik. Tradicionálisan ráadásul

⁷¹ http://www.akens.org/akens/texte/diverses/amenda_chinesen.html

⁷² http://www.akens.org/akens/texte/diverses/amenda_chinesen.html

⁷³ <https://heimatkunde.boell.de/2009/11/18/chinesische-migrantinnen-deutschland-die-unauffaellige-minderheit>

⁷⁴

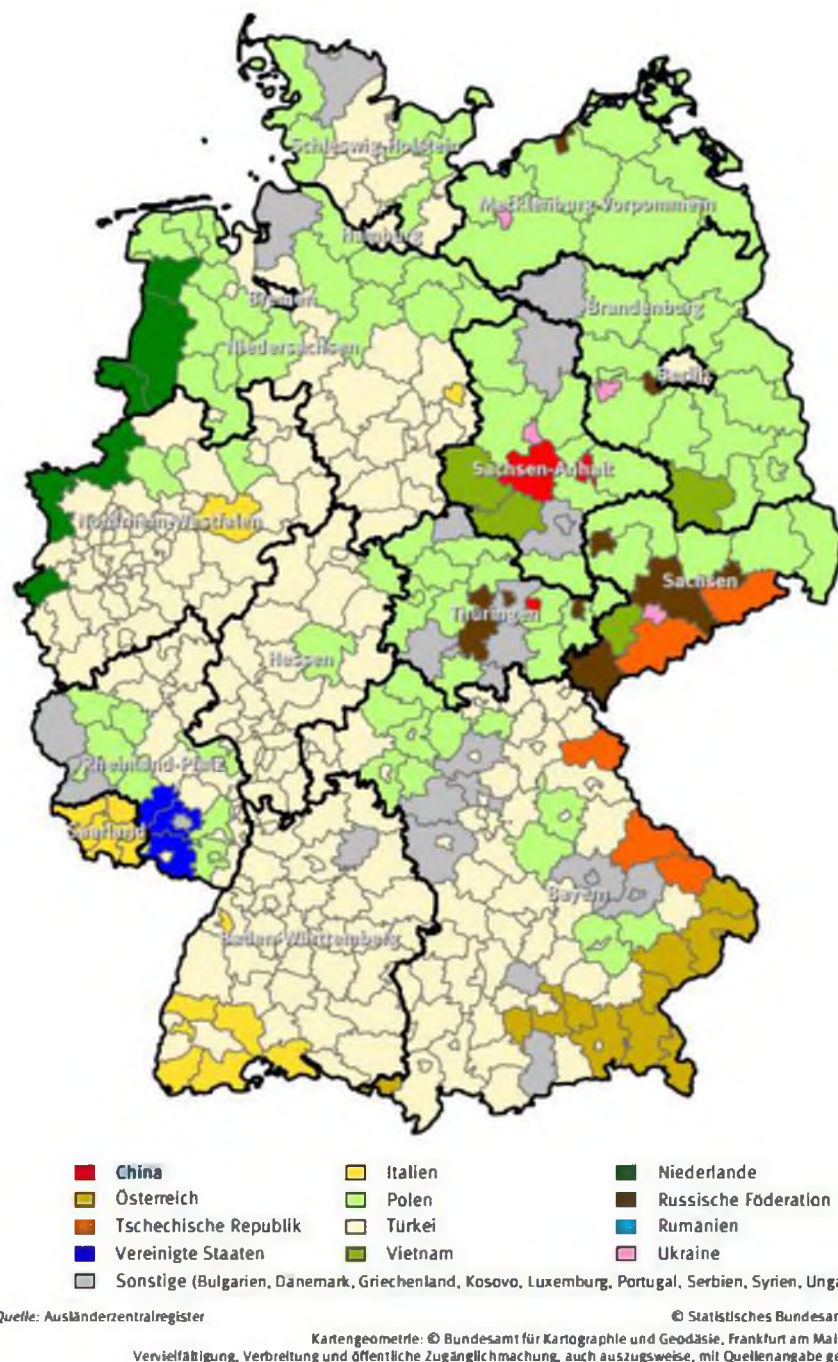
https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Bevoelkerung/MigrationIntegration/AuslaendBevoelkerung2010200147004.pdf?__blob=publicationFile

a kínai családok rendkívül erősen összetartanak és kiterjedt szociális kapcsolatokat ápolnak, éppen ezért nagyon ritka, hogy rászoruljanak az állami támogatásokra, így a többségi társadalomban nem alakul ki róluk egy, a „szociális ellátórendszeren élőködő” csoport képe.

Érdekes módon a 90-es évek óta alig esik szó Németországban az illegális kínai bevándorlókról és az embercsempészekről, ugyanis Németországnál még a kelet-európai országok is csábítóbb célpontok lettek a kínai bevándorlók számára. Ezzel párhuzamosan a külföldön végzett, jól képzett kínai fiatalok számára csábítóbbak az angolszász országok.

A 2008-as adatok szerint a Németországban élő kínaiak (német állampolgárság nélkül) alig 10 %-ának van hosszú távú letelepedési engedélye, ráadásul az innen érkező menekültekkel szemben is szigorú a német rendszer, ugyanis 5 % alatt maradt a régióból érkező kérelmek elfogadási aránya.

A kínai bevándorlók alacsony száma, jelentéktelen politikai befolyásuk és a heterogén etnikai összetételük nem feltűnő, már-már láthatatlan kisebbséggé teszi őket. Annak szemléltetésére, hogy Németország társadalmi, politikai és gazdasági súlyához képest mennyire alacsony ez a 110 000 kínai lakos, érdemes összehasonlítani pár európai országgal: Franciaországban 700 000, az Egyesült Királyságban 460 000, Olaszországban 320 000 kínai polgár lakik.

31. ábra – Az adott régióban melyik a legnagyobb számú kisebbség Németország területén

Németország régió szintű térképén megfigyelhető (31. ábra), hogy az egyes területeken mely kisebbségi népcsoport tagjai találhatóak meg legnagyobb számban. Feltűnő, hogy kínai kisebbség csak Sachsen-Anhalt és Thüringia egyik kis régiójában a legnépesebb az ott élő kisebbségek között. Az abszolút számok tekintetében a gazdagabb és népesebb nyugati tartományok vezetnek (33. ábra), ahol a máshonnan származó bevándorlók száma is sokkal nagyobb.

Az NDK munkaügyi államtitkárságának archívumai szerint 1990 áprilisában 62 856 ázsiai állampolgárt tartottak számon a hatóságok. Közülük 57 344 vietnámi, 882 kínai és 1 113 észak-koreai polgár volt.⁷⁵ A szocialista együttműködés eredményeként érkeztek az NDK-ba

⁷⁵ <http://www.auslaender-in-der-ddr.com/asien/>

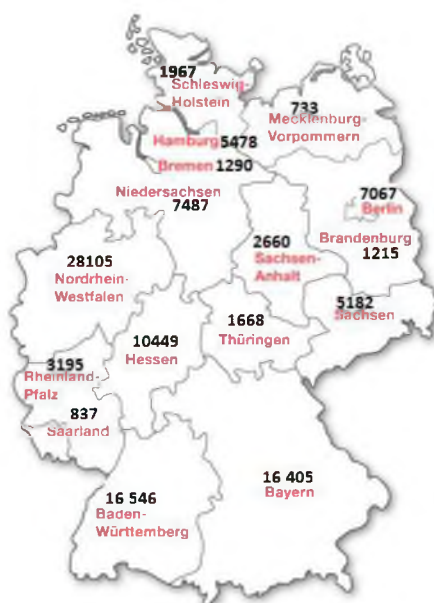
vendégmunkásként és tanulmányokat folytatni, a német újraegyesítés után pedig a hivatalos adatok szerint 15 000 főnek sikerült Németországban maradnia.

A bevándorlási hivatal adatait megvizsgálva megállapítható, hogy az elmúlt években lassú, de konstans növekedés figyelhető meg a Németország területén tartózkodó ázsiai polgárok számát tekintve.

	2007.12.31	2014.12.31	változás hét év alatt
Dél-Korea	23 595	28 463	+21%
Japán	30 230	34 388	+14%
Kína	78 096	110 284	+41%
Tajvan	4 676	6 331	+35%
Vietnám	84 437	84 455	0%

32. ábra - Az ázsiai származású polgárok számának alakulása Németországban⁷⁶

A kínaiak területi eloszlása Németország területén aránytalan. Közel egynegyedük Nordrhein-Westfalen tartományban lakik, azonban a nagyjából 18 milliós tartományban a számuk alig érzékelhető. Ugyanakkor Németország két legnagyobb városában – Berlinben (7067 fő) és Hamburgban (5478 fő) – a kínai állampolgárok száma meglepően alacsony, főleg azzal összehasonlítva, hogy a KSH 2008-ban publikált adatai szerint 2006-ban Budapesten 7 182 kínai polgár élt.⁷⁷ A kínai lakosság döntően elsőgenerációs, ugyanis a statisztikai adatok alapján megállapítható, hogy a 2004-ben Németországban élő 72 000 kínai polgárnak csupán a 4%-a született Németországban.⁷⁸

33. ábra - A kínai kisebbség területi megoszlása⁷⁹

⁷⁶ https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Bevoelkerung/MigrationIntegration/AuslaendBevoelkerung2010200147004.pdf?_blob=publicationFile

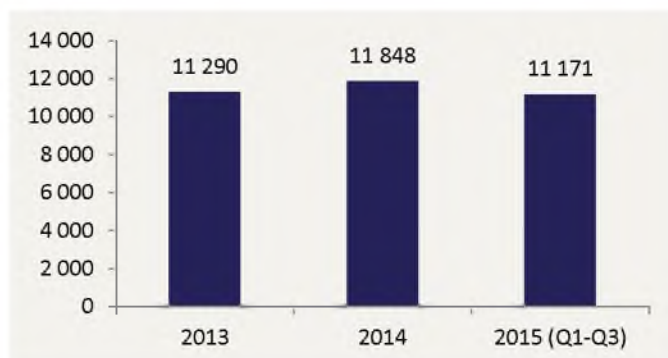
⁷⁷ http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2009/2009_07-08/2009_07-08_828.pdf

⁷⁸ <https://web.archive.org/web/20070510040257/http://www.destatis.de/basis/e/bevoe/bevoetab10.htm>

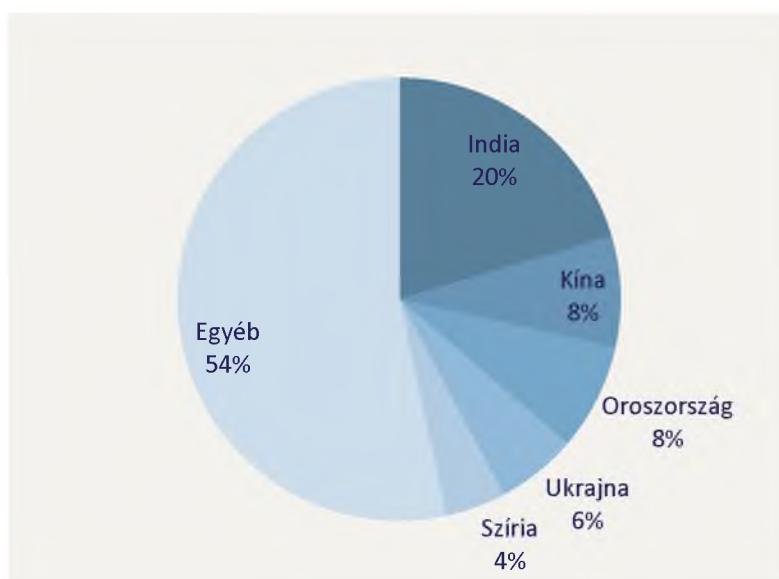
⁷⁹ https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Bevoelkerung/MigrationIntegration/AuslaendBevoelkerung2010200147004.pdf?_blob=publicationFile

Új trendek

Eddig általánosságban megfigyelhető volt, hogy tanulmányaik után a kínai fiatalok hazatértek és Kínában indították el a karrierjüket. Németországban azonban egyre nagyobb a szakemberhiány, és mind a kínai diákok, mind a német cégek felismerték az adódó lehetőségeket. A kínai diákok helyzetét megkönnyíti az európai kék kártya (Blue Card), mely lehetővé teszi, hogy egyre több jól képzett kínai telepedhessen le Németországban.⁸⁰ A német bevándorlási hivatal utoljára 2015 harmadik negyedében közölt adatokat a kiállított kék kártyák számáról (34. ábra): a kék kártyát igénylők között elenyésző (csupán 8 %) a kínaiak száma, az indiaiak viszont az igénylők ötödét teszik ki (35. ábra).

34. ábra - A Németországban kiállított kék kártyák száma⁸¹

35. ábra - A Blue Card-ot igénylők megoszlása állampolgárság szerint (2015.12.31.)⁸²

A 2012-ben bevezetett új szabályozások értelmében a nem EU országból érkező, magasan képzett bevándorlóknak igazolniuk kell, hogy évente legalább 48 000 eurót keresnek (a korábbi szabályozás 66 000 eurót írt elő), ahhoz, hogy komolyabb vizsgálatok nélkül munkavállalási engedélyt kapjanak. A hiányszakmákban diplomával rendelkezők (pl. mérnökök, szoftverfejlesztők, orvosok) még egyszerűbben kaphatnak kék kártyát, nekik csak 36 192 eurós minimális éves jövedelmet kell igazolniuk. A könnyítés által kedvezőbb feltételekkel tudnak munkát vállalni a magasan képzett

⁸⁰ <https://www.deutschland.de/de/topic/wirtschaft/karriere-arbeit/sie-kommen-um-zu-bleiben>

⁸¹ <http://www.bamf.de/DE/Infothek/Statistiken/BlaueKarteEU/blaue-karte-eu-node.html>

⁸² <http://www.bamf.de/DE/Infothek/Statistiken/BlaueKarteEU/blaue-karte-eu-node.html>

kínai fiatalok Németországban, mint az USA-ban.⁸³ A szabályozás a magasan képzett, harmadik országból érkező személyek esetében biztosít egy féléves átmeneti időszakot; ez alatt állást kereshetnek Németország területén. 2014-ben az EU-ban kiállított kék kártyák 93,6%-át Németország adta ki (11 848 darabot).⁸⁴ A kék kártyával érkezők aránya ugyanakkor a bevándorlók teljes számának 1%-át sem éri el, ugyanis 2013-ban több mint 1,2 millió ember költözött Németországba, 2014-ben pedig közel 1,5 millió.⁸⁵

Természetesen nem csak magasan képzett, hiányszakmával rendelkező kínai állampolgárok érkeznek az országba. A szövetségi bevándorlási hivatal adatai szerint 2013-ban 19 106, míg 2014-ben 22 073 kínai állampolgár költözött Németországba. Az elköltözéseket is figyelembe véve a nettó migráció 2013-ban 9 712 volt, 2014-ben 11 026. Összehasonlításképpen a Magyarországról Németországba érkező nettó migráció 2013-ban 27 645, míg 2014-ben 24 384 volt.

A szövetségi bevándorlási hivatal 2014-ben az alábbi jogcímenek adott tartózkodási engedélyt kínai polgárok számára Németországban: közel 10 000 fő folytathatott hosszabb vagy rövidebb tanulmányt Németország területén, 3 376 munkavállalási engedélyt bocsájtottak ki, családi okokból 2 418 fő telepedhetett le Németországban, és egyéb jogcímenek még közel ezer fő.⁸⁶

Mint látható, a kínai polgárok döntően tanulni érkeznek jelenleg Németországba. Ez akár a későbbiekben jó táptalaj lehet, hogy egyre több diák maradjon az országban, hiszen a munkaerőpiac felszívna a jól képzett, a német nyelvet és kultúrát az egyetemen megismerő diákokat.

⁸³ <https://www.deutschland.de/de/topic/wirtschaft/karriere-arbeit/sie-kommen-um-zu-bleiben>

⁸⁴ <http://www.bamf.de/DE/Infothek/Statistiken/BlaueKarteEU/blaue-karte-eu-node.html>

⁸⁵ <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/28347/umfrage/zuwanderung-nach-deutschland/>

⁸⁶

https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Bevoelkerung/MigrationIntegration/AuslaendBevoelkerung2010200147004.pdf?__blob=publicationFile

Magyar közösség Németországban

A német statisztikai hivatal (Destatis) adatai alapján 9 107 893 külföldi származású személy élt Németországban 2015 végén. Ebből összesen 1,96 %, azaz 178 221 fő magyar (összehasonlításképpen: 1,31 %, azaz 119 500 kínai). Németország egyébként Nagy-Britannia és Ausztria mellett a magyarok egyik fő kivándorlási célországának tekinthető. A Magyarországról Németországba költözők között ugyanakkor jelentős – 40 % körüli – a szakmunkások aránya, míg Ausztriában és Nagy-Britanniában inkább diplomás túlsúly figyelhető meg (körülbelül 42 %).

	2008.12.31	2014.12.31	2015.12.31	változás hét év alatt	változás 2014-2015
Magyarország	60 024	156 812	178 221	+197%	+14%

36.A ábra - Magyar származású polgárok számának alakulása Németországban

– forrás: Destatis

A német statisztikai hivatal adatai szerint a Németországban élő magyarok száma az utóbbi években egyre kisebb mértékben növekszik. Míg 2012-2013 között 26 %-kal emelkedett a számuk, a 2013-2014-es időszakban már csak 16 %-kal, majd 2015 végén 14 %-kal. A magyarok tartományonkénti eloszlása a kínaihoz hasonlóan szintén aránytalan, a legkedveltebb célpontok (a 2015 év végi adatok alapján) a dél-német területek, főként Bajorország (64 818 fő) és Baden-Württemberg (44 410 fő) voltak. A lista harmadik helyén Észak-Rajna-Vesztfália áll, 18 973 fővel. A nemek szerinti eloszlást vizsgálva férfi dominancia figyelhető meg 60 %-40 % arányban.

Tartomány	Magyar lakosok száma
Baden-Württemberg	44 410
Bajorország	64 818
Berlin	3 100
Brandenburg	1 568
Bréma	903
Hamburg	1 309
Hessen	12 140
Mecklenburg-Elő-Pomeránia	1 105
Alsó-Szászország	8 435
Észak-Rajna-Vesztfália	18 973
Rajna-vidék-Pfalz	8 721
Szászország	1 730
Szász-Anhalt	4 621
Schleswig-Holstein	1 426
Tübingia	2 567

36.B ábra - A magyar lakosok tartományok szerinti száma

3.3. Felsőoktatási kapcsolatok

A külföldi diákok száma Németországban 2014-ben rekordot döntött, mintegy 301 350 külföldi tanult az országban. 2014-ben a külföldi hallgatók 37 %-a érkezett Ázsiából, amely az előző évhez képest 11 %-os növekedést jelentett. A statisztikák szerint a harmadik országból érkező polgárok közül a legnagyobb arányban a kínaiak szeretnék Németországban tanulni: a kínai tanulók alkotják ugyanis a legnagyobb külföldi diákcsoportot az országban, számuk meghaladta a

28 000 főt.⁸⁷ Németország a kínai diákok között egyébként a 9. legnépszerűbb célpont, a külföldi felsőoktatási tanulmányok céljából a kínai hallgatók egyelőre az angolszász országokat és Japánt részesítik előnyben. A British Council becslései szerint ugyanakkor a kínai hallgatók száma Németországban 2024-ig évente átlagosan 3 %-kal növekedhet.^{88, 89}

A kínai diákok között Észak-Rajna Vesztfália (6 735), Bajorország (3214), és Alsó-Szászország (2 681) számítanak a legnépszerűbb tartományoknak.

A Mercator Institute of China Studies egy tanulmányában azt vizsgálta, hogy miért döntenek a kínai tanulók Németország mellett.⁹⁰ A külföldi tanulmányok mögötti motiváció általánosságban megegyezik a Németországba, illetve az angolszász országokba utazó kínai fiatalok körében: a kínált képzés felépítése és a kultúra egyaránt meghatározó tényezők. Nagyobb különbség csak a költségek és az egyetemek rangsora tekintetében mutatkozik. Németország esetében a külföldi tanulmányokkal kapcsolatos motiváció harmadik helyén az alacsonyabb költség, az angolszász országok esetében viszont az egyetemek nagyobb elismertsége áll. Becslések szerint egy hatéves képzés elvégzése Németországban a megélhetési költségekkel együtt átlagosan 50 000 eurót tesz ki.⁹¹ Ugyanakkor egy kevésbé népszerű amerikai egyetemen egy hasonló hosszúságú képzés teljes költsége – szintén megélhetéssel együtt – kilencszer ekkora összeg. A kultúra, mint motivációs tényező viszont nem tekinthető relevánsnak, mivel a tanulmány megállapításai szerint a kínai fiatalok nagyon kevés információval rendelkeznek a kiszemelt országokról.⁹²

A Németország iránt érdeklődő kínai diákok között a mérnöki tudományok a legnépszerűbbek (a megkérdezettek 29 %-át érdekelte), 2014-ben mintegy 11 000 fő folytatta tanulmányait ezen a területen. Második helyen a nyelvi képzések (26 %), harmadik helyen pedig a természettudományok szerepelnek (21 %). A német közgazdaságtudományi képzés nem annyira vonzó a kínai fiatalok számára, az angolszász országokban viszont ez a legnépszerűbb tudományág.

A kínai diákok 64 %-a szeretne Németországban maradni a tanulmányai elvégzését követően, amely mintegy 10 százalékponttal magasabb az összes megkérdezett külföldi diák átlagánál.

A német diákok között is népszerű Kína, összesítésben Kína mint célország a 6. helyen állt 2012-ben. Akkor 6 271 német diák tanult az országban.

A német és a kínai felsőoktatási intézmények között több mint 1 000 együttműködési projekt is létezik, amelyeket a DAAD⁹³ (Deutsche Akademische Austausch Dienst) koordinál. Ezen kívül a szervezet 1 565 német és 1 711 kínai számára nyújtott ösztöndíjat tanulmányai folytatásához, illetve kutatásai támogatásához.⁹⁴

⁸⁷ A korábbi években egyébként az indiai diákok aránya is dinamikusan bővült, így a szubkontinens immáron a harmadik legfontosabb származási ország lett, 9 372 diákkal.

⁸⁸ 1. USA; 2. Japán; 3. Ausztrália; 4. Egyesült Királyság; 5. Dél-Korea; 6. Kanada; 7. Franciaország; 8. Hongkong

⁸⁹ http://www.merics.org/fileadmin/user_upload/Publikationen/Abenteuer_Auslandsstudium.pdf

⁹⁰ http://www.merics.org/fileadmin/user_upload/Publikationen/Abenteuer_Auslandsstudium.pdf

⁹¹ <http://www.goethe.de/ins/cz/prj/zuk/dos/all/de8078202.htm>

⁹² A legfőbb információforrás a kínai diákok számára a DAAD (Deutsche Akademische Austausch Dienst, azaz a német felsőoktatási ösztöndíj szolgálat) és a Goethe Intézet. Ugyanakkor a szociális média kínai megfelelői és a különböző sorozatok és filmek is alakítják a diákok célországról alkotott képét. Szakértők szerint Németország esetében olyan tényezők segítenek a vonzó kép kialakításában, mint a labdarúgó világbajnoki trófea, a gazdasági válság sikeres leküzdése és az ismert német vállalatok.

⁹³ <https://www.daad.de/de/>

⁹⁴ https://www.daad.de/medien/daad-l%C3%A4nderstatistik_306_.pdf

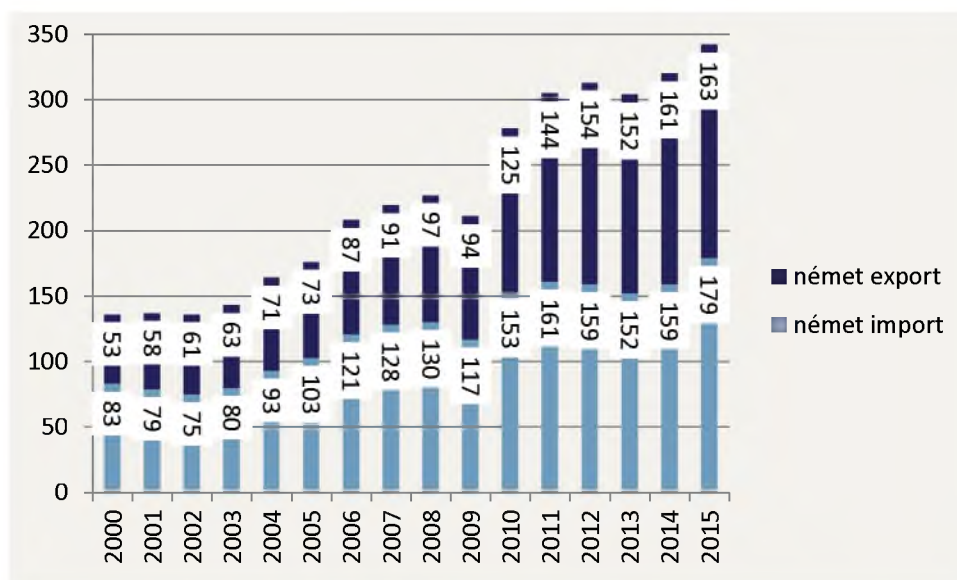
Magyar diákok Németországban

Már az 1900-as évek elejétől rendelkezésre állnak adatok, melyek a magyar diákok német felsőoktatásában való részvételéről számolnak be. Akkoriban azonban természetesen még igen csekély volt a külföldi diákok száma. A rendszerváltást követően a '90-es évek elejétől azonban a magyar fiatalság számára újra megnyíltak a nyugati iskolák kapui. A német statisztikai hivatal adatai szerint 1999-ben már 2 377 magyar anyanyelvű diák vett részt az oktatásban. Ez a szám 2007-ig emelkedett, majd 2008-tól csökkenni kezdett, s 2013-ban már csupán 1 611 főt számlált. A legutóbbi, 2015-ös felmérések ismét emelkedésről számolnak be, ekkor 2 323 magyar diákot regisztráltak Németországban.

3.4. Gazdasági kapcsolatok

Németország számára az ázsiai és csendes-óceáni régió (Asia-Pacific, AP) jelentős kereskedelmi partner, az összes külkereskedelmi forgalom majdnem 16 %-át adja (2014-ben 15,65 %-ot).⁹⁵ Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy a német export még mindig Európa-orientált, hiszen a kivitel 67,3 %-a Európába irányul.⁹⁶ 1992 óta Franciaország volt Németország legfontosabb kereskedelmi partnere, de 2015-ben az Egyesült Államok megelőzte.

Összességében 342,5 milliárd euro értékben kereskedett Németország az ázsiai és csendes-óceáni régió országaival 2015-ben, az elmúlt 15 év kereskedelmi volumenének alakulását a 37. ábra mutatja. Németország külkereskedelmi passzívuma az AP régióval szemben 2007-től 2014-ig folyamatosan csökkent és 2014-ben a kivitel (161 milliárd euro) már meghaladta a behozatal (159 milliárd euro) mértékét, ugyanakkor 2015-ben a tendencia ismét megfordult és a behozatal újra felülmúlta a kivitelt, melynek háttérében elsősorban a kínai és a feltörekvő országok exportkeresletének visszaesése áll.

37. ábra - Német kereskedelmi forgalom az AP régióval, milliárd euro

Az AP régió országai közül 14 szerepel Németország 50 legnagyobb kereskedelmi partnere között. A régióból messze a legnagyobb szerepe Kínának van, amely az összes német kereskedelmi partnert tekintve a 4. helyen szerepel. (lásd 38. ábra) Kína után a régióban a második helyen áll az ASEAN

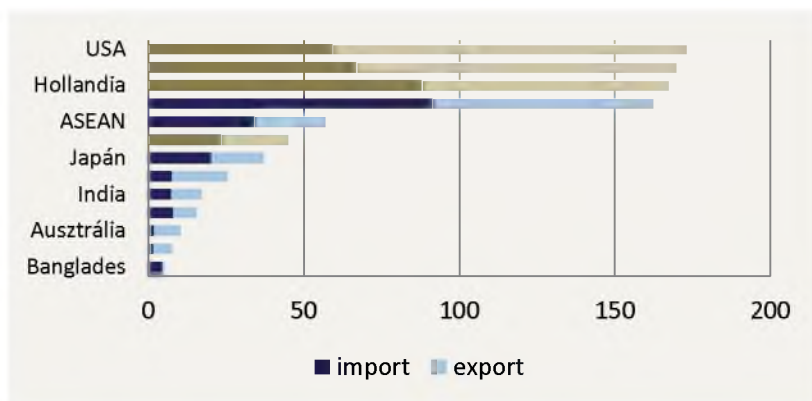
⁹⁵ http://www.oav.de/uploads/tx_ttnews/ap_1602_Aussenhandel_2015_01.pdf

⁹⁶ <https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Aussenhandel/Gesamtentwicklung/ZusammenfassendeUebersichtenJvorlaeufig.html>

gazdasági blokk; az ASEAN országokkal folytatott kereskedelem összértéke 2015-ben elérte az 57,3 milliárd eurót. Az ASEAN-t Japán és Dél-Korea követi a legjelentősebb régiós partnerek listáján.

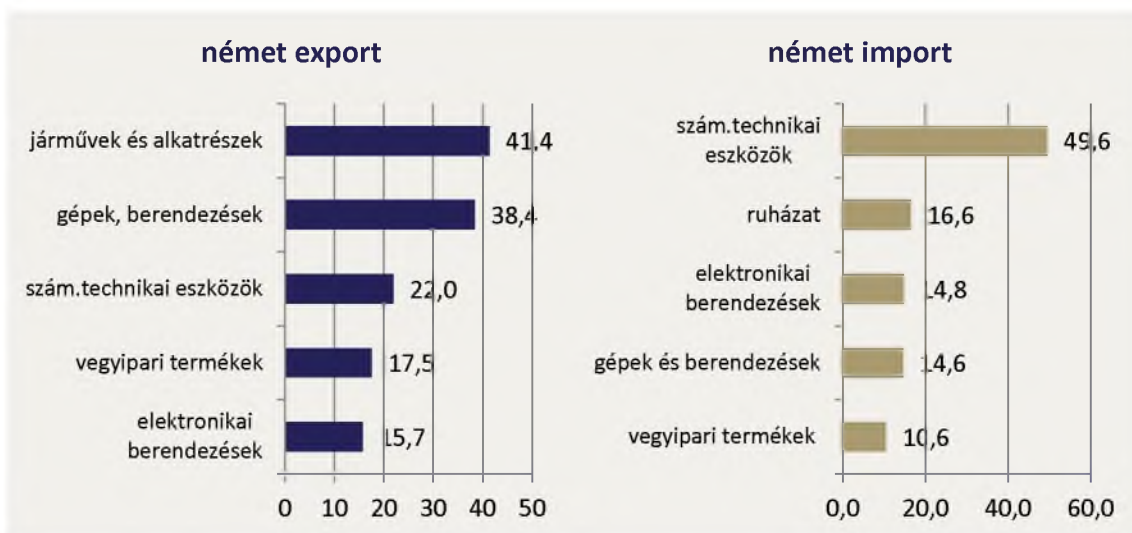
2015-ben a Kínába irányuló export értéke 4,2 %-kal esett vissza (71,2 milliárd euro), a Kínából származó import viszont dinamikusan (14,7 %-kal) 91,5 milliárd euróra emelkedett, melynek eredményeképpen a külkereskedelmi hiány összege meghaladta a 20,3 milliárd eurót. Az ASEAN esetében is elsősorban az import növekedése figyelhető meg (+17,2 %).

Míg Japán irányába az export konstans maradt az elmúlt évben, addig a Dél-Koreába irányuló export 14,6 %-kal nőtt, ezzel Kína és az ASEAN után a harmadik legnagyobb exportpiaccá vált Ázsiában, megelőzve Japánt. A kedvező koreai exportteljesítmény fő oka az EU és Dél-Korea közötti szabadkereskedelmi egyezmény megkötése volt.

38. ábra - Németország legfontosabb ázsiai kereskedelmi partnerei (2015, milliárd euro)- Forrás: Destatis
Magyarázat: Az ábrán feltüntetésre került a legfontosabb három nem ázsiai partnerország és viszonyítási alapul Magyarország is (barna színnel)

Az Ázsiába irányuló export és import termékcsoportok szerinti megoszlását az 39. ábra mutatja. Németország elsősorban járműveket (21 %), gépeket és berendezéseket (20 %), illetve számítástechnikai eszközöket (11 %) szállít. Az áruimport esetében a számítástechnikai eszközöket (31 %) a ruházati cikkek (10 %) és az elektronikai berendezések (9 %) követik.

39. ábra - A német-ázsiai export és import fő termékcsoportjai (2014, milliárd euro)⁹⁷

⁹⁷ <https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Aussenhandel/Gesamtentwicklung/ZusammenfassendeUebersichtenJvorlaeufig.html>

Beruházási kapcsolatok

Ázsia részesedése az összes német közvetlen tőkebefektetések értékéből 2015-ben 12 % volt.⁹⁸ Ennek mintegy fele – 44 %, összesen mintegy 47,8 milliárd euro – Kínába irányult, amely jól mutatja, hogy a német vállalkozások nemcsak export, hanem a helyszíni gyártás révén is el kívánják érni a kínai piacot.⁹⁹ Ezt követi 11 %-os részesedéssel Szingapúr és Japán.

Az ázsiai működő tőke mennyisége Németországban – a közel-keleti országokat nem számítva – 26,04 milliárd eurót tett ki, amelynek majdnem 71%-a Japánból származott. A kínai befektetések aránya mindössze 6,2% (1,6 milliárd euro).

Kína szerepe a német gazdaságban¹⁰⁰

Mint láthatjuk, Kína súlya megkérdőjelezhetetlen Németország kereskedelmében. Fordítva is igaz, hogy Kína számára Németország a legfontosabb európai kereskedelmi partner (az USA, Hongkong, Japán és Dél-Korea után). 1992 és 2013 között a kereskedelmi forgalom a két ország között meghuszonhatszorosodott. Kína gazdasági fejlődéséből Németország rendkívül sokat profitált, a kínai kereslet növekedése segítette a német iparnak átvészelni a gazdasági válság nehéz éveit. Németország technológiai előnye eddig versenyelőnyt is jelentett, Kínából ugyanis elsősorban fogyasztási cikket importált, és beruházási termékeket exportált. Ugyanakkor a kereskedelem fejlődése azt is jelenti, hogy a kínai cégek egyre több szektorban és egyre több régióban jelennek meg Németország versenytársaként is. Kína már 2009-ben letaszította Németországot a legtöbb exportáló ország pozíciójából és nemcsak a textil és az elektronikai iparban nyer teret, hanem olyan, német zászlóshajónak számító szektorokban is, mint a gépgyártás, a vegyipar és a gyógyszeripar. Ugyan Európában stabilnak számítanak a német pozíciók, de a Kínából származó import aránya gyorsan növekszik. A többi fejlett országban (pl. USA és Japán), valamint a feltörekvő régiókban a német részesedés az említett szektorokban már elmarad a kínaitól, sőt stagnál, illetve egyre csökken. Egyedül a járműgyártás jelenik meg olyan iparágként, ahol Kína nem tud teret nyerni Németország rovására. Itt még növekszik is a német részesedés. Az említett szektoroknak többet kellene kutatásra fordítani annak érdekében, hogy a német export a technológiai előnyét érvényesítse.

A német export részesedésének alakulása ugyanakkor csak az érem egyik oldala, hiszen a nemzetközi versenyképesség megőrzésének, a piacokon történő jelenlétnek nem az export az egyetlen módja, hanem a külföldi működő tőke befektetések és a nemzetközi termelési hálózatok kiépítése is. A célpiac közelében történő gyártás könnyebb hozzáférést is jelent az ottani vásárlókhöz. Ebben a tekintetben Németország tevékenysége már régóta aktív, a kínai cégek külföldi működő tőke befektetései pedig csak az utóbbi időben kezdtek felfutni.

A német-kínai gazdasági kapcsolatok jövője nagyban függ attól, hogy Kína hogyan tudja átalakítani gazdaságát a következő időszakban és miképpen tudja leküzdeni az ország előtt tornyosuló kihívásokat (amelyeket az alábbi szövegdoboz foglal össze). A következő 20 évben azzal lehet

⁹⁸

https://www.bundesbank.de/Redaktion/DE/Downloads/Veroeffentlichungen/Statistische_Sonderveroeffentlichungen/Statso_10/2015.pdf?__blob=publicationFile

⁹⁹ https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/Studie_DA_China-Partner-und-Konkurrent_2015.pdf

¹⁰⁰ https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/Studie_DA_China-Partner-und-Konkurrent_2015.pdf

számolni, hogy a kínai és a német gazdaság közötti kapcsolatok – ha nem is olyan tempóban, mint az elmúlt 20 évben – még szorosabbra fűződnek.

A kínai gazdaság fejlődése a jövőben

A kínai gazdaságnak jelentős kihívásokat kell leküzdenie. A társadalmi egyenlőtlenség magas, a Gini koefficiens 0,474, a gazdasági fejlődés által okozott ökológiai problémák pedig szintén a legszegényebbeket sújtják. Az „egy gyermek” politikának köszönhetően a lakosság száma 2020-ban érheti el a maximumát, a munkaképes korú lakosság ugyanakkor már most is csökken, a lakosság elöregedése tovább folytatódik. A társadalmi különbségek és az elöregedés szükségessé teszik a szociális ellátórendszer kiépítését. A kutatók abból indulnak ki, hogy ez hosszú távon sikerülhet.

A Bertelsmann Stiftung tanulmánya a kínai gazdaság 4 lehetséges fejlődési útját vizsgálta. A **„bázis”** **szcenárió** abból indul ki, hogy a gazdaság teljesítménye 2015 és 2035 között megháromszorozódik, a növekedés éves szinten 4,7 %-ra lassul. Csökken a munkaképes korú lakosság aránya, amit egy ideig az aktivitási ráta és a munkával töltött órák számának növekedése kompenzál. A munkaerőhiány miatt az órabér is nő, amely növeli a lakosság fogyasztását, 2035-re így a magánfogyasztás adhatja a GDP felét. A terciér szektor hozzájárulása a GDP-hez megelőzi a termelő szektorét, 2035-ben a munkások csaknem fele ugyanakkor még továbbra is a termelő iparágakban (az építőipart nem számítva) fog tevékenykedni. Emellett három alternatív utat is felvázoltak a kutatók:

1. **„fogyasztás”**: Ebben a scenárióban a magánszektor fogyasztása a bázisnál gyorsabban bővül, elsősorban politikai intézkedéseknek (a szociális ellátórendszer gyorsabb kiépítésének) köszönhetően. De a bérek gyorsabb emelkedése is a fogyasztás növekedéséhez vezethet. A megnövekedett inflációs nyomást az árupiac deregulációja és a versenyképességi nyomás fogja vissza.
2. **„munkaerőhiány”**: A munkaképes korú lakosság csökkenését a munkaerőpiac rugalmassága nem tudja eléggé kompenzálni. Az aktivitási ráta kisebb mértékben nő, a munkaerőhiány emiatt sokkal korábban jelentkezik, a reálbérek pedig gyorsabban nőnek. A kutatók feltételezik, hogy az árupiac deregularizációja elmarad. Az árak emiatt nőnek, amely rontja a versenyképességet és az export teljesítményét.
3. **„kutató és fejlesztés”**: Ebben a scenárióban a kutatók abból indultak ki, hogy a kínai cégeknek nem sikerült a technológiai felzárkózás a feltételezett mértékben, mivel a termék- és folyamatfejlesztés nem eredményes. Ez visszaveti az exportteljesítményt, mely által a kínai exportrészesedés csökken.

A kutatók azt is vizsgálták, hogy az alternatív scenáriók hogyan hathatnak a német gazdaságra. Megállapították, hogy az első scenárió esetén a német növekedés 0,1 %-kal lehet nagyobb. A másik két alternatív scenáriónak érdemi hatása nincs a német gazdaság bővülésére.

4. OLASZORSZÁG

4.1. Történelmi kitekintés

Az olasz-kínai kapcsolatok úttörője Giovanni da Montecorvino (13. század) ferences rendi szerzetes, a katolikus misszió kínai megalapítója volt, aki kínai nyelvre fordította az Újszövetséget és a Zsoltárok könyvét.¹⁰¹ A kor másik, az olasz-kínai kapcsolatok szempontjából meghatározó alakja Marco Polo velencei kereskedő volt, aki a közvélekedés szerint újra felfedezte Kínát Európa számára. Az első kínaiak Olaszországban a 13. században jelentek meg, olasz családoknál szolgáltak. Emellett, két kínai nesztoriánus szerzetes 1287-ben Nápolyban és Rómában járt a perzsa és a bizánci missziós útja során.¹⁰² A 16. században Matteo Ricci jezsuita szerzetes, a keleti tudományok kutatója több európai (matematikai) művet ültetett át kínai nyelvre.¹⁰³ A 17. században Basilio Brollo ferences szerzetes megalkotta az első latin-kínai szótárt, és olasz nyelven értelmezte a kínai betűket, karaktereket.¹⁰⁴ Kiemelhető Prospero Intorcetta jezsuita misszionárius, a konfuciuszi szövegek első európai fordítója is.¹⁰⁵ Zheng Ma-no, az első kínai – Jézus Társaság Rendjéből való – pap a 17. század második felében érkezett Rómába.¹⁰⁶ Matteo Ripa világi pap – aki a pekingi udvarban volt évekig misszionárius – 1723-ban öt kínai hallgatóval létrehozta a nápolyi Kínai Kollégiumot, mely 1724 és 1894 között 105 kínai kollégistát fogadott. Ez tette Nápolyt a kínai és az olasz kulturális kapcsolatok központjává.¹⁰⁷

Ám csupán a 19. század végén jelentek meg nagyobb számban a kínaiak Olaszországban, ugyanis a kínai rendszer addig tiltotta és halálbüntetéssel sújtotta a tengerentúli utakat és az emigrációt. A császári hatalom csak 1894-ben ismerte el az emigrációhoz való jogot.¹⁰⁸ Az 1900-as kínai boxer lázadás során a „Nyolc Nemzet Szövetsége” csapatai győztek a tiencsini csatában, ennek köszönhetően jutott Olaszország egy 46 hektáros koncesszióhoz, ahol nagyarányú fejlesztések és építkezések zajlottak.¹⁰⁹ Az első világháború után az osztrák koncessziót bekebelezték az olaszba, a területet ugyanakkor a második világháború után – a sanghaji, a haikoui és a pekingi olasz kereskedelmi negyeddel együtt – az 1947 békeszerződés értelmében ismét visszacsatolták Kínához.¹¹⁰

Benito Mussolini 1927-ben Csang Kaj-sek hatalomra kerülése után kezdte mélyíteni kapcsolatait Kínával. A „Duce” lett a példakép az egész kínai politikai és katonai elit számára. A kor meghatározó diplomatája Galeazzo Ciano volt, akinek vezetésével Olaszország célja az volt, hogy lefedtesse a kínai gazdaság újraépítésének alapjait, hadiipari (elsősorban repülőgép gyártási) fejlesztéseket valósítson meg, végül pedig a fasizmus eszméjét hirdesse egész Ázsiában. A második világháború, majd Mao Ce-tung hatalomra kerülése eltemette a grandiózusnak indult kezdeményezéseket. A fennálló embargó ellenére az '50-es években a FIAT engedélyezte egy osztrák cégnek, hogy egy

¹⁰¹ https://it.wikipedia.org/wiki/Giovanni_da_Montecorvino

¹⁰² <http://www.agichina24.it/la-parola-allesperto/notizie/primi-cinesi-in-europabr->

¹⁰³ https://it.wikipedia.org/wiki/Matteo_Ricci

¹⁰⁴ https://it.wikipedia.org/wiki/Basilio_Brollo

¹⁰⁵ https://it.wikipedia.org/wiki/Prospero_Intorcetta

¹⁰⁶ <http://www.agichina24.it/la-parola-allesperto/notizie/primi-cinesi-in-europabr->

¹⁰⁷ <http://www.agichina24.it/la-parola-allesperto/notizie/primi-cinesi-in-europabr->

¹⁰⁸ <http://www.click.vi.it/sistemieculture/Minnella3.html>

¹⁰⁹ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Bokszert%C3%A1zad%C3%A1s>

¹¹⁰ https://it.wikipedia.org/wiki/Colonialismo_italiano

különleges licenz által járműveket gyártson exportra Kínának. Az 1950-es évek végén két nagy kereskedelmi magánvállalat, a China National Import and Export Corporation és a Compagnia Centro Orientale nagy szerepet vállalt a két ország gazdasági kapcsolatának újraindításában.¹¹¹

Pietro Neri, az olasz szocialista párt főtitkára 1955-ben látogatást tett Mao Ce-tungnál a Kína felé történő nyitás jegyében. 1969-ben az olasz kommunista párt kínai képviselőket hívott meg kongresszusára. A diplomáciai kapcsolatok formálisan 1970. november 6-án kezdődtek, amikor Olaszország elismerte a Kínai Népköztársaságot. Mára Pekingben illetve Rómában nagykövetség, Kanton, Hongkong és Sanghaj illetve Milánó és Firenze városában pedig konzulátus működik.¹¹²

Az 1980-as évek elejétől egyre több kínai érkezett a dél-európai országba. A kínai migráció növekedése egyrészt a bevándorlás szabályozásáról szóló törvények (943/86 és 39/90) megalkotásának köszönhető, másfelől a kínaiak Európán belüli migrációjának eredménye, azaz annak, hogy az egyes európai országok között is elkezdtek vándorolni, s ennek keretében is sokan érkeztek, s érkeznek mind a mai napig Olaszországba. Az olasz Belügyminisztérium adatai alapján 1982-ben a hivatalos tartózkodási engedélyek száma a kínai bevándorlók körében összesen 2 036 volt, ez a szám fokozatosan nőtt, és 1992 végére elérte a 22 112-öt.

Egyrészt a fenti jogszabályok meghozták a minőségi ugrást a kínai befektetők körében is, másfelől pedig 1987-ben hatályba lépett az olasz-kínai kormányközi megállapodás, amelynek tárgya a beruházások előmozdítása és kölcsönös védelme volt. 1997-ben már 37 838 kínai élt Olaszországban.¹¹³ A 2000-es évektől évről évre folyamatos növekedés tapasztalható, az utóbbi években a kínaiak legfőképpen Lombardiában és Toszkánában telepedtek le.

4.2. Kínai és egyéb ázsiai közösségek

A legutóbbi statisztikai adatok szerint összesen több mint egymillió ázsiai állampolgárt regisztráltak hivatalosan Olaszországban, amely az összes állandó lakóhellyel rendelkező külföldi 28 %-át jelentette. A legnagyobb ázsiai közösség Olaszországban a kínai (332 189 fő), őket követi a fülöp-szigetiek (169 046 fő) és az indiaiak (166 514 fő) csoportja. Szintén említésre méltó számban vannak jelen a bangladesiek (138 837 fő), a pakisztániak (115 990 fő), valamint a Srí Lanka-iak (107 505 fő). Az ázsiai bevándorlók legnagyobb számban a két, gazdaságilag igencsak fejlett észak-olasz tartományban (Lombardiában és Venetóban), valamint a középső térségben, Toszkánában (itt Prato a központ) és Lazióban élnek.

Kínai közösség

A legutóbbi (2015-ös) hivatalos adatok alapján 332 189 kínai állampolgárnak volt hivatalosan bejelentett állandó lakóhelye Olaszországban, ebből 51 % férfi (168 960), 49 % nő (163 229), a kiskorúak száma pedig 85 806 (26 %). Ez az arány az EU-n kívülről Olaszországba érkező külföldiek 8,5 %-a. A számuk 2014-hez képest 11 395 fővel emelkedett, amely 3,6 %-os növekedést jelent. 2007 és 2013 között ugyanakkor megduplázódott azon kínaiak száma, akik elhagyták Olaszországot.

¹¹¹ http://italogramma.elte.hu/sites/default/files/cikkek/letoltheto/pdf/Italogramma_Identita_43-53_Meneguzzi.pdf
http://italogramma.elte.hu/sites/default/files/cikkek/letoltheto/pdf/Konf%20k%C3%B6tet%20identita_libro_web.pdf

¹¹² https://it.wikipedia.org/wiki/Relazioni_bilaterali_tra_Italia_e_Repubblica_Popolare_Cinese

¹¹³ <http://www.click.vi.it/sistemiculture/Minnella3.html>

A 60 milliós összlakossághoz viszonyítva kicsit több mint fél százalék a kínaiak aránya. A kínai népesség az EU-n kívülről érkező külföldi közösségek nagyságát tekintve a harmadik helyen áll Marokkó és Albánia után. Hosszú távú tartózkodási engedély iránti, illetve állampolgársági kérelmet csak kevesen nyújtanak be. Előbbi kapcsán a számuk a 43 %-ot sem éri el, utóbbi tekintetében pedig csak a huszadik helyen helyezkednek el az összes kérelmező listáján. 2014-ben 29 025 kínai kapott olasz állampolgárságot.

A munkanélküliek aránya a kínaiak körében 4,8 %-os, amely messze elmarad az átlagos olasz munkanélküliségi rátától. Ennek oka, hogy jellemzően eleve - elsősorban a kereskedelmi és a szolgáltatási szektorban történő - munkavállalás miatt érkeznek Olaszországba (73 % ezért váltja ki illetve újítja meg a tartózkodási engedélyt), családi okokból 37 834 kérelmező szeretne Olaszországban maradni, 6,8 %-uk pedig tanulmányi okból jelentkezik. A számokat árnyalja, hogy nem szerepelnek benne azok a kínaiak, akik illegálisan tartózkodnak Olaszországban, illetve azok sem, akik már megkapták az olasz állampolgárságot.

Olaszországba a legtöbb kínai Wenzhou városából érkezik, amely Sanghajtól délre található; legtöbbjük kereskedő és eladó.¹¹⁴ A kínaiak az olcsó, ám sokszor alacsony minőségű termékekkel kedvezőtlenül hatnak az olasz kereskedelemre, különösen a ruhaipari és elektronikai eszközök eladására.

Régiós szinten vizsgálva Lombardiában és Toszkánában él a legtöbb kínai, mindkét régióban az összes regisztrált kínai körülbelül 22 %-a, ám Venetóban, Lázioiban és Emilia Romagnában is jelentős számban vannak jelen.¹¹⁵

Általánosságban elmondható, hogy a legnagyobb kínai közösségek az olasz nagyvárosokban alakultak ki. A városok szintjére lebontva azt láthatjuk, hogy Milánóban él a legtöbb kínai. Ők a Castello Sforzesco (Sforza-vár) közelében, a via Canonica e via Paolo Sarpi között, az óváros határán fekvő „Chinatownban” élnek. A városban a kínai jelenlét az 1920-as évekre vezethető vissza, egy Zhejiang régióból induló tömeges bevándorlásnak köszönhetően. Már a fasizmus idejében is volt úgynevezett „kínai központja” a városnak. Az első vállalkozások a selyemfeldolgozáshoz voltak köthetőek, különösen nyakkendőkészítésben jeleskedtek. A második világháború alatt bőrfeldolgozók váltották fel az előbb említett tevékenységet, a kínaiak látták el az olasz és német csapatokat katonai övekkel. A háború után is egysíkú maradt a kínaiak tevékenysége, elsősorban a ruházat és bőrárak előállítására koncentrált. Az 1990-es évek végétől kezdődött meg a szolgáltatások felvirágzása a negyedben. Bevásárlóközpontok nyíltak, s megjelentek az első gyógynövényboltok, kínai gyógyszertárak, valamint az első könyvesboltok. A 2000-es évektől kezdve már szinte minden kereskedelmi tevékenység megtalálható a kínai negyedben, emellett megfigyelhető a távol-keleti nagykereskedelmi egységek számának jelentős növekedése is, kiszorítva ezzel az olasz vállalkozásokat. Mára közel harmincezer kínai él Milánóban, ahol a Kínai Népköztársaság egyik konzulátusa is megtalálható.^{116,117}

A második legfontosabb kínai közösség Toszkánában, Prato városában található. Az 1970-es évek elején éppen a milánói „Chinatown” kereskedelmi hálózatának kibővítésére jött létre a közösség a

¹¹⁴ <http://www.associna.com/modules.php?name=News&file=article&sid=416>

¹¹⁵ <http://www.integrazionemigranti.gov.it/associazioni-migranti/paesi/Documents/REPORT%202015%20def/Rapporto2015Cina.pdf>

¹¹⁶ https://it.wikipedia.org/wiki/Chinatown_di_Milano

¹¹⁷ https://it.wikipedia.org/wiki/Chinatown_in_Europa#Italia

Firenzétől pár kilométerre található városban. Európa egyik legnagyobb kínai negyedében egy óriási ipari központot hoztak létre, ahol mára több mint háromezer ruhaipari vállalkozás működik. Sajnálatos, hogy a bűncselekmények elkövetésének aránya is magas. Egyes kutatások szerint a közel húszeszes kínai közösség az olcsó, de egyben illegális feketemunka melegágya, ahol gyakran naponta 18 órát dolgoznak a munkások, átlagosan egy eurós órabérért. Körülbelül húszezer kínai él a városban, 2009-ben itt avatták fel az első olaszországi kínai buddhista templomot.^{118,119}

Jelentősebb (körülbelül húszezer fős) a kínai közösség Rómában is. Elkülönülve, Esquilino kerületben, a Termini pályaudvar közelében valóban egy kisebbfajta „várost” alakítottak ki: buddhista templomtól éttermeken át élelmiszer és elektronikai boltokon keresztül, fodrászat és internet pontok színesítik a városképet.^{120 121}

Fentiekén kívül még Torinóban, Firenzében, Nápolyban és Campi Bisenzioiban van számottevő kínai kisebbség, azonban az egész országban megtalálhatók az ázsiai ország lakói.¹²² Érdekesség, hogy kulturálisan is egyre meghatározóbb a kínai jelenlét: Olaszországban minden évben nagy pompával ünneplik és sokszínű rendezvénysorozattal köszöntik a kínai újévet.

Fülöp-szigetekiek¹²³

A Fülöp-szigetekiek alkották az első ázsiai közösségek egyikét, amely egyrészt az Olaszország és a Fülöp-szigetek között megkötött megállapodásoknak, így a jövedelemadó terén a kettős adóztatás elkerülését célzó és az adócsalás megelőzéséről szóló egyezménynek (1990), a kölcsönös beruházások támogatásáról és védelméről szóló megállapodásnak (1993), valamint a kis- és közepes vállalkozások közötti együttműködésről szóló szándéknyilatkozatnak (1998) köszönhető.¹²⁴ Másrészt viszont az olasz főváros a fülöp-szigeteki katolikusok számára is vonzó központ. A legutóbbi (2015-ös) hivatalos adatok alapján 169 046 fülöp-szigeteki rendelkező állandó bejelentett lakóhellyel Olaszországban, ez az EU-n kívülről érkező külföldiek 4,3 %-a. Ezzel a Fülöp-szigetetről származók az 5. legnagyobb EU-n kívülről érkezett csoportot alkotják. A számuk folyamatosan növekszik, de a bevándorlás dinamikája csökken. 2013-ban 6 976, míg 2014-ben csak 5 691 fő érkezett. 2007 és 2013 között 133 %-kal nőtt azon filippínók száma, akik elhagyták Olaszországot.

Az Olaszországban élő filippínók 42,6 %-a férfi, 57,4 %-uk nő, a kiskorúak száma 36 719 (22 %). Fő tevékenységként „egyéb közösségi, szociális és személyi szolgáltatásokat” nyújtanak, tehát takarítanak, betegeket ápolnak, időskorúakat látnak el és háztartásbeli munkákat végeznek (70 %), valamint kisebb arányban vállalatoknak is nyújtanak szolgáltatásokat (10 %). A munkanélküliség aránya az olaszországi filippínók között 6,9 %-os. 2014-ben 1 131 filippínó kapott olasz állampolgárságot. Munkájukból kifolyólag legtöbben Lombardia (33,9 %) és Lazio (28 %) régiókban élnek, ezen belül pedig két városban, Milánóban és Rómában.

¹¹⁸ <http://www.giornalettismo.com/archives/1580303/chinatown-prato/>

¹¹⁹ https://it.wikipedia.org/wiki/Chinatown_in_Europa#Italia

¹²⁰ https://it.wikipedia.org/wiki/Chinatown_in_Europa#Italia

¹²¹ <http://it.china-embassy.org/ita/>

¹²² https://it.wikipedia.org/wiki/Chinatown_in_Europa#Italia

¹²³ <http://www.integrazionemigranti.gov.it/associazioni-migranti/paesi/Documents/REPORT%202015%20def/Rapporto2015Filippine.pdf>

¹²⁴ http://www.infomercatiesteri.it/accordi_economico_commerciali.php?id_paesi=124

Indiaiak¹²⁵

2015-ös adatok alapján 166 514 indiai állampolgárt tartottak nyilván Olaszországban, ez az EU-n kívülről érkező külföldiek 4,2 %-a, ezzel hatodikak az EU-n kívüli külföldiek listáján. Évről évre egyre nagyobb számban érkeznek ide az ázsiai országból. 62,3 %-uk férfi, 37,7 %-uk pedig nő, a kiskorúak száma 40 234 fő. Többségük (63,7 %) Észak-Olaszországban, legfőképp Lombardiában él, 25,3 %-uk Közép-Olaszországban (nagyobbrészt Lazióban), 11 %-uk pedig Dél-Olaszországban. Túlnyomórészt a szolgáltatási szektorban (35,5 %), az iparban (33,2 %) és a mezőgazdaságban (31,3 %) tevékenykednek. A munkanélküliek aránya az Olaszországban élő indiaiak között 2014-ben 15,3 % volt. 2014-ben 5 015 indiai kapott olasz állampolgárságot.

Bangladesiek¹²⁶

2015-ben hivatalosan 138 837 bangladesi élt Olaszországban, ez az EU-n kívülről érkezők 3,5 %-a. Ezzel kilencedik helyen állnak a nem EU-s országból származó külföldiek között. A nemek arányát tekintve 72 % férfi és csak 28 % nő, a kiskorúak száma 31 252. Jelenlétük növekvő tendenciát mutat, 2008 és 2015 között számuk megháromszorozódott. Északon (legfőképp Venetóban és Lombardiában) élnek a legtöbben, 10-ből 5 bangladesi itt él, 37 %-uk pedig Közép-Olaszországban (Legtöbben Lazio régióban). Dél-Olaszországban 12,8 %-uk lakik. A legtöbb bangladesi (30 %) a szállodaiiparban és az éttermi szolgáltatások szektorában dolgozik. A munkanélküliség aránya az Olaszországban élő bangladesiek körében 16,9 %. 2014-ben 5 323 bangladesi kapott olasz állampolgárságot, ez 51,6 %-os növekedés az előző évhez képest.

Pakisztániak¹²⁷

A pakisztáni közösség az 1990-es években jelent meg Európában. Olaszországban 2015-ben 115 990 pakisztáni rendelkezett állandó bejelentett lakhellyel, ez az EU-n kívülről érkezők 3 %-a. A pakisztániak 69 %-a férfi, 31 %-a nő, a kiskorúak száma 32 614 (28 %). Számuk a tavalyi évhez képest 9 %-kal nőtt. Elsősorban az ipari szektorban (43,2 %) dolgoznak, valamint szolgáltatásokkal (23,2 %) foglalkoznak. A munkanélküliség aránya az olaszországi pakisztániak között 20 %-os, amely meglehetősen magas. 2014-ben 4 216-an kaptak olasz állampolgárságot. Többségük (73 %) Észak-Olaszországban él – legfőképp Lombardiában valamint Emilia Romagnában –, körülbelül 16 %-uk pedig Közép-Olaszországban, leginkább Toszkánában.

Sri Lankaiak¹²⁸

2015-ös adatok alapján Olaszországban 107 505 Srí Lanka-inak volt állandó bejelentett lakóhelye. Ez az évek óta stabil szám 3 %-os növekedést mutatott az előző évhez képest és ezáltal az EU-n kívülről Olaszországba érkezők 2,7 %-át adják. A nemek arányát tekintve 54,5 % férfi, 45,5 % nő, a kiskorúak száma 26 070 (24,3 %). Az Olaszországban élő Srí Lanka-iak több mint fele (53,5 %) Észak-Olaszországban él. A legnépszerűbb régiók Lombardia, Venetó, de sokan (26,4 %) tartózkodnak Dél-Olaszországban (legfőképp Campaniában) is. Közép-Olaszországban 20 %-uk él. Elsősorban a szolgáltatási szektorban vannak jelen (91,1 %), azon belül is sokan idősgondozással és

¹²⁵ <http://www.integrazionemigranti.gov.it/associazioni-migranti/paesi/Documents/REPORT%202015%20def/Rapporto2015India.pdf>

¹²⁶ <http://www.integrazionemigranti.gov.it/associazioni-migranti/paesi/Documents/REPORT%202015%20def/Rapporto2015Bangladesh.pdf>

¹²⁷ <http://www.integrazionemigranti.gov.it/associazioni-migranti/paesi/Documents/REPORT%202015%20def/Rapporto2015Pakistan.pdf>

¹²⁸ <http://www.integrazionemigranti.gov.it/associazioni-migranti/paesi/Documents/REPORT%202015%20def/Rapporto2015SriLanka.pdf>

gyermekfelügyelettel foglalkoznak. A munkanélküliek aránya az Olaszországban élő Srí Lanka-iak között 2014-ben 11,1 % volt, ugyanebben az esztendőben 884 Srí Lanka-i kapott olasz állampolgárságot.

Magyar közösség Olaszországban¹²⁹

2015-ös adatok alapján 7 708 magyar állampolgárnak (2 145 férfi és 5 563 nő) volt állandó bejelentett lakóhelye Olaszországban. Ez a szám az összes Olaszországban élő külföldi (5 014 437) 0,15 %-át teszi ki, ezzel az európai országok közül a 22. helyen van Magyarország. Régióra lebontva a legtöbb magyar Lombardiában él, számuk 1 273 fő, ez az összes olaszországi magyar 16,5 %-a. Ebben a régióban a legtöbben Milánóban (353) és Bresciában (249) élnek. Ettől kevéssel lemaradva Trento Alto Adige következik (1 240 fő; 16,1 %), döntő többségük (1 140 fő) Bolzánóban lakik. Harmadik helyen Veneto (1 020 fő; 13,2 %) áll, itt érdekesség, hogy legtöbben Trevisóban (233) élnek, nem pedig Velencében (210). A fővárosban, Rómában 463 honfitársunk lakik, a jelentősebb városok közül Torinóban 151, Nápolyban 57, Firenzében pedig 193 magyar állampolgárnak van bejelentett lakóhelye. Olaszország egyik legnagyobb kínai közösségének városában, Pratóban pedig csupán 22 magyar él.

4.3. Felsőoktatási kapcsolatok

Kínai hallgatók az olasz felsőoktatásban a 2000-es évek elejéig csupán elenyésző mértékben voltak jelen, nem sok kínai fiatal érkezett Olaszországba azért, hogy egyetemi tanulmányait ott folytassa. Az olasz oktatási intézményekben ekkor leginkább azok a diákok fordultak meg, akik szüleikkel éltek Olaszországban, ám ők is leginkább középiskolás korúak voltak. Az elmúlt tíz esztendőben – és azon belül is különösen az elmúlt 5-6 évben – azonban ugrásszerűen emelkedett a kínai hallgatók száma az olasz egyetemeken.

Ez egyrészt az Olaszország és Kína között 2004-ben megkötött államközi megállapodásnak, a „Marco Polo” programnak köszönhető. A program célja, hogy megkönnyítse a kínai diákok beiratkozását az olasz egyetemekre. Az olasz nyelv ismerete nélkül is kaphatnak vízumot azok a kínai diákok, akik szeretnének beiratkozni egy olaszországi egyetemi képzésre. Ennek egyik előfeltétele, hogy a diákoknak az egyetemi tanulmányaik megkezdése előtt egy akkreditált egyetemen vagy nyelviskolában részt kell venniük egy nyolc hónapos olasz nyelvi és kulturális kurzuson, melynek végén „B1” szintű sikeres nyelvvizsgát kell tenniük. Másfelől pedig „előzetes beiratkozással” kell igazolniuk, hogy olasz felsőoktatási intézményben fognak tanulni, ami később már nem módosítható. A programban való részvétel szándékát a kínai olasz nagykövetségen vagy konzulátuson kell előterjeszteni.¹³⁰

A másik lehetőség a kínai diákok számára a 2009-ben indult ún. „Turandot” program, azaz a Magas Szintű Művészeti és Zenei Képzés (Formazione Artistica e Musicale-AFAM), melynek feltételei hasonlóak a „Marco Polo” programéhoz.¹³¹

A 2014/2015-ös tanévre – két vagy hároméves olaszországi képzésre – beiratkozott kínai állampolgárságú hallgatók száma 7 176 fő volt, ez az összes nem EU országból jövő hallgatók 13 %-a. A nemek arányát tekintve többségük (3928 fő, 55 %) nő, ez a szám évről évre nő. A kínai

¹²⁹ <http://www.tuttitalia.it/statistiche/cittadini-stranieri/ungheria/>

¹³⁰ http://www.unimi.it/studenti/foreign_students/26563.htm

¹³¹ <http://uni-italia.net/it/programma-turandot>

hallgatók száma az utóbbi öt esztendőben 34 %-kal nőtt. Kína Albánia mögött a második helyen áll a beiratkozott külföldi diákok számát tekintve Olaszországban, s ugyanígy második a végzett hallgatók listáján is (összesen 14,8 %-kal).

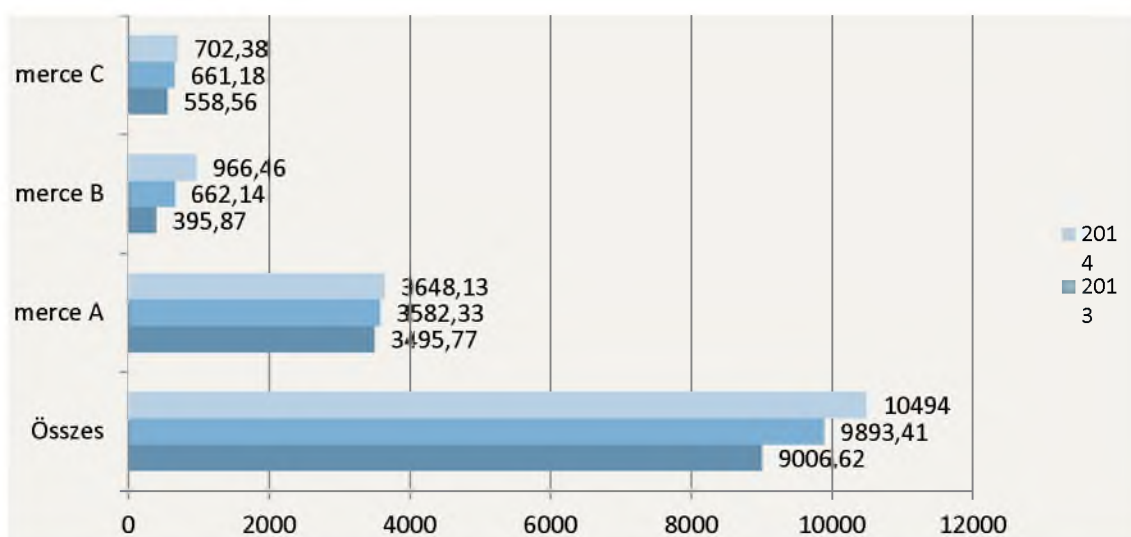
Tekintettel a „Marco Polo” és a „Turandot” programra, sokan kezdik tanulmányaikat a Perugiai, illetve a Sienai Egyetemen, olasz nyelvet és kultúrát tanulva. Ezt követően leginkább műszaki (különösen építész-, építő-, gépészmérnöki) karokat, valamint művészeti (így zene, divat, különböző design) karokat választanak. A 2014/2015-ös tanévben a Torinói és a Milánói Műszaki Egyetemen végzett a kínai diákok 29,6%-a, őket követte a Bolognai Egyetem (10,7%), a Milánói Egyetem (8,8%) és a Firenzei Egyetem (7%).¹³²

Összehasonlításképpen, egy 2013-as adat alapján világszerte 8 515 magyar diák tanul külföldön, ebből Olaszországban 359 fő, ezzel világviszonylatban Olaszország a nyolcadik legkedveltebb tanulmányi célország a magyar hallgatók körében.¹³³ Ami pedig az Erasmus ösztöndíjat illeti, a 2012/2013-as tanévben a kilencedik legnépszerűbb egyetem az Università di Bologna - Alma Mater Studiorum, ide 23 magyar hallgató ment tanulni.¹³⁴

4.4. Gazdasági kapcsolatok

Export teljesítmény¹³⁵

A 40. ábrán a három legjelentősebb, Olaszországból Kínába exportált termékcsoporthoz láthatóak az adatok. A „merce A” a gépek és eszközök, a „merce B” az autók, pótkocsik és vontatók, a „merce C” kategória pedig a bőrárúk (a ruházatot kivéve) adatait tartalmazza. 2014-ben a teljes olasz export értéke 10 494 millió eurót tett ki.

40. ábra - A Kínába irányuló olasz export főbb termékcsoporthoz (millió euro)

¹³² <http://www.integrazionemigranti.gov.it/rapportiricercaimmigrazione/Rapportisintesi/SintesiRapporto2015Cina.pdf>

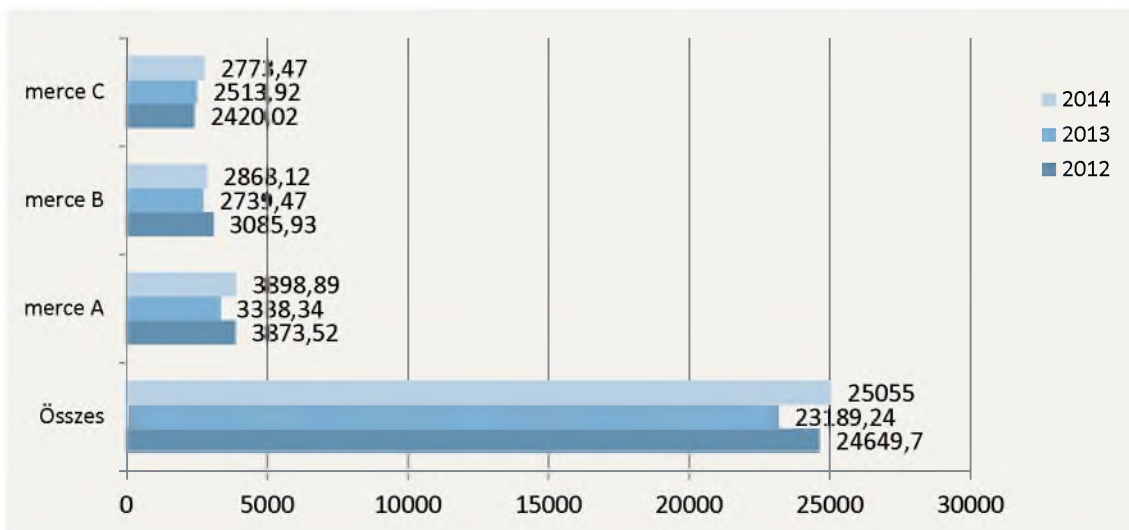
¹³³ <http://www.uis.unesco.org/education/pages/international-student-flow-viz.aspx>

¹³⁴ http://eduline.hu/felsooktatas/2014/10/18/Erasmus_egyetemi_lista_RUXQXX

¹³⁵ http://www.infomercatiesteri.it/public/schedesintesi/s_122_cina.pdf

Import teljesítmény¹³⁶

A 41. ábrán a három legfontosabb, Kínából Olaszországba exportált termékcsoporthoz láthatóak az adatok. A „merce A” kategória a számítógépeket, elektrotechnikai, orvosi- és mérőeszközöket jelenti, a „merce B” a ruházati cikket (bőr és szőrme), a „merce C” kategória pedig a háztartási kisgépeket foglalja magába. A teljes Kínából származó import értéke 2014-ben meghaladta a 25 millió eurót, ami majdnem két és félszerese az olasz exportnak, így az olasz külkereskedelmi mérleg Kínával deficitese.

41. ábra - A Kínából Olaszországba irányuló export fő termékcsoporthoz (millió euro)

A külkereskedelmi hiány évtizedek óta fennáll, de az olaszok szándéka nem a Kínából érkező import csökkentése, hanem az olasz termékek kínai eladásainak bővítése. Annak érdekében, hogy az olasz termékek jobban eljussanak a kínai piacokra, szükség van a kereskedelmi akadályok lebontására.¹³⁷ Az Olaszországból származó export részesedése Kínában 0,9 %.¹³⁸

Beruházások

2012-ben az Olaszországból Kínába áramló működő tőke állománya 10 milliárd eurót tett ki, amely az utóbbi években 12-13 milliárd euróra nőtt. Ezzel szemben a kínai befektetések Olaszországban 2012-ben 603 millió eurót tettek csak ki és az utóbbi években sem haladták meg az egy-két milliárd eurót. A kihívás Olaszország szempontjából abban is áll, hogy vonzóvá tegye magát a kínai befektetők számára.¹³⁹

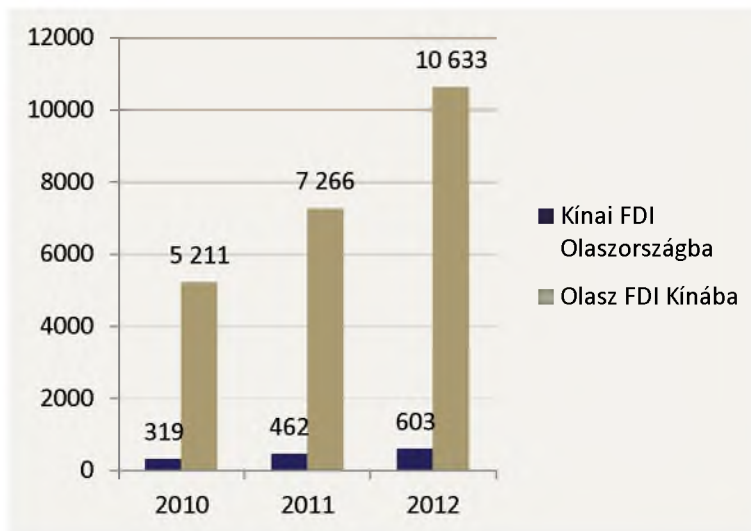
Az olasz és a kínai kormány fontos prioritásokat határozott meg a két ország gazdasági együttműködésére vonatkozóan. A zöld technológiák, az agrárium, a fenntartható urbanizáció, az egészségügy és az űrhajózás olyan területek, amelyekben Olaszország és Kína tökéletesen kiegészíthetik egymást. A fentiek kiaknázására Matteo Renzi olasz miniszterelnök 2014. júniusi kínai látogatása során Federica Guidi olasz gazdaságfejlesztésért felelős miniszter megállapodást írt alá Gao Hucheng kínai kereskedelmi miniszterrel.

¹³⁶ http://www.infomercatiesteri.it/public/schedesintesi/s_122_cina.pdf

¹³⁷ http://www.infomercatiesteri.it/public/schedesintesi/s_122_cina.pdf

¹³⁸ <http://www.sace.it/studi-e-formazione/country-risk-map/scheda-paese/cina>

¹³⁹ http://www.infomercatiesteri.it/public/schedesintesi/s_122_cina.pdf

42. ábra – Működő tőke befektetések áramlása Kína és Olaszország között (millió euro)

A beruházások terén élénk verseny alakult ki, az érdekeltségek évről évre nőnek a két ország között. Az elérhető hivatalos becslések szerint az olasz vállalkozások száma Kínában legalább 1 600-ra tehető, körülbelül 150 ezer munkavállalóval és több mint 15 milliárd eurós forgalommal. Ezen kívül további, körülbelül 400 olasz tulajdonú vállalkozás működik hongkongi székhellyel (7 ezer dolgozóval és körülbelül 1,8 milliárd euro forgalommal). Körülbelül egy évtized alatt több mint duplájára nőtt az olasz vállalkozások száma Kínában (Hongkongot is beleértve), a 2003-as becslések körülbelül 900 olasz vállalatról szóltak. A növekedés ráadásul minőségi szempontból talán még lényegesebb is, mint mennyiségileg. 2003-ban az olasz cégek kétharmada csak képviseleti irodák révén volt jelen a kínai piacon. Míg akkor csak 300 vállalat működött saját kirendeltséggel vagy vegyesvállalattal, addig ma már mintegy ezer ilyen céget jegyeznek. Szinte mindegyik nagyhírű olasz cég képviselteti magát a távol-keleti országban (az Ariston, a Dolce&Gabbana, a FIAT, a Ferrero, a Ducati, az IVECO, a Lamborghini, a MaxMara, a Piaggio, a Pirelli, vagy szolgáltatások terén az ENEL, az ENI, illetve a bankrendszerből a Banca Monte dei Paschi di Siena, az Intesa Sanpaolo, vagy az Unicredit).

Ezen adatok is azt mutatják, hogy az olasz cégek egyre tudatosabban növelik beruházásaikat a kínai piacon, ám a német és a francia cégekkel szemben a lemaradásuk még mindig jelentős. Míg eleinte a 31 kínai tartományból (illetve városból) csupán hatra koncentráltak az olasz befektetések (Sanghaj, Kuangtung, Csiangszu, Santung, Hupej és Tiencsin), addig mára már egész Kínát lefedő hálózat kialakítására törekednek. A kínai piacon akkor lehetnek sikeresek az olasz vállalatok, ha megtakarítást érnek el a termelési költségek területén, illetve, ha lerövidítik a szállítási időt. Ezen kívül fontos még a vevőszolgálat megléte, az értékesítés utáni szolgáltatások biztosítása, valamint a helyi valutával való fizetés lehetősége. Sok vállalatnak – különösen az autógyártás terén – majdnem kötelező a termékek helyi gyártása és forgalmazása. A legnagyobb kihívás megtartani az olasz dizájnt és minőséget, ugyanakkor emellett megfelelő árat kérni a termékekért.¹⁴⁰

A kínaiak is számos olasz cégbe terveznek beruházni. Az eddigi legnagyobb – 2,1 milliárd euro értékű – beruházás a State Grid Corporation of China céghez köthető, mely a Cassa Depositi e Prestiti (Cdp) Reti pénzügyi vállalatban 35 %-os részesedést szerzett.¹⁴¹ 40 %-os részesedése van a Shanghai

¹⁴⁰ http://www.infomercatiesteri.it/presenza_italiana.php?id_paesi=122

¹⁴¹ https://en.wikipedia.org/wiki/CDP_Reti

Electric Groupnak az Ansaldo Energia cégben, valamint a People's Bank of China¹⁴² is kis százalékban már tulajdonos a következő olasz cégekben: Eni, Enel, Fca, Telecom Italia, Prysmian, Generali. Emellett fontos kínai befektetések történtek még a jachtgyártással foglalkozó Ferretti (75 millió eurós beruházás), a divat területén a Krizia (35 millió eurós beruházás), a Ferragamo (8 %-os részesedés), az olívaolaj termeléssel és forgalmazással foglalkozó Sagra e Berio cégekben, illetve tárgyalások folynak a Borsalino ruhaipari vállalattal is.¹⁴³ (A labdarúgás területe sem marad ki az ázsiai befektetésekből, ugyanis a thai Bee Taechaubol meg kívánja vásárolni a Silvio Berlusconi által irányított A.C. Milant; ebben példakép az indonéz származású vállalkozó, Erick Thohir, aki többségi tulajdonosa az F.C. Internazionale csapatának).

2014 júniusában a két ország kormányfőinek közreműködésével létrehozták a „Business Forum Italia-Cina”-t, mely egy kölcsönös innovatív platform, amitől a bilaterális ipari és kereskedelmi kapcsolatok nagymértékű fellendülését várják. Az olasz és kínai vállalkozók rendelkezésére álló állandó fórum kiegészíti a kormányközi párbeszédet, elősegítve azt információcserével, a tudás átadásával, ipari ajánlatokkal és a kölcsönös beruházásokkal, beleértve ebbe a körbe harmadik országokkal kötendő stratégiai partnerséget is.¹⁴⁴

Fontos megemlíteni a növekvő tendenciát a turizmus terén. A kínaiak kedvenc célpontjává vált Olaszország, a legutóbbi mért adatok szerint 2011-ben 381 200-an (40,2 %-os növekedés 2010-hez képest), míg 2012-ben 433 300-an (13,7 %-os növekedés az előző esztendő után) látogattak el a távol-keleti országból a dél-európai országba.

¹⁴² Lásd például: <http://formiche.net/2014/10/14/colossi-cina-italia/>,

<http://www.soldionline.it/notizie/azioni-italia/generali-people-bank-of-china-sotto-il-2>,

<http://www.lavocedinyork.com/news/economia/2015/06/09/economia-litalia-e-ormai-una-colonia-cinese-bank-of-china-ma-qualcuno-ha-avvertito-gli-italiani/>,

<http://www.italy24.ilsole24ore.com/art/markets/2015-07-06/people-s-bank-of-china-holding-more-than-2percento-of-italy-s-unicredit-and-mps-211555.php?uud=ACGROzM>

¹⁴³ <http://www.lastampa.it/2015/03/22/economia/da-pechino-tre-miliardi-di-investimenti-litalia-la-meta-preferita-dopo-londra-FYvqMujnUmW1YbxIdRBanN/pagina.html>

¹⁴⁴ http://www.infomercatiesteri.it/paese.php?id_paesi=122#slider-5

5. SPANYOLORSZÁG

5.1. Történelmi kitekintés

A Spanyolország és Kína közötti kapcsolatok a 16. századra nyúlnak vissza. Az első spanyol gyarmat Ázsiában a Fülöp-szigetek volt: II. Fülöp spanyol király megbízásából Miguel López de Legazpi Mexikóból indulva érte el a Fülöp-szigeteki Cebu partjait és 1565-ben megalapította az „Új Spanyolország, Kelet-India” tartományt, melynek központja Manila lett. Legazpi 1572-es haláláig ennek a gyarmatnak a kormányzói tisztségét töltötte be.¹⁴⁵

A történelem során Kína és Spanyolország viszonyában a négy legmeghatározóbb kötelék a spanyol misszionáriusok munkája, a „tengeri selyemút”, a kínaiak által széles körben használt spanyol ezüstérme, valamint a kínaiak kivándorlása Kubába volt.

Misszionáriusok

A legelső – már 1575-ben Kínában missziót teljesítő – szerzetes Fray Martín de Rada volt, akit az első nyugati származású sinológusként és matematikusként ismer a történelem.¹⁴⁶ Martín de Rada írta az első könyvet a kínai nyelvről és ő válaszolta meg a kor felfedezőinek nagy kérdését: Chatay és Kína egy és ugyanaz, nem pedig két különböző földrész. A másik, Radánál is sokkal ismertebb sinológus Juan Gonzalez de Mendoza volt, aki 1586-ban publikálta a „*Historia de las cosas más notables, ritos y costumbres del gran reyno de la China*” című könyvét. Ez az első olyan tanulmány, amit egy európai írt a kínai történelemről, kultúráról és szokásokról.¹⁴⁷

El Galeón, azaz a tengeri selyemút

El Galeónnak nevezzük azt a csendes-óceáni kereskedelmi útvonalat, amely a Fülöp-szigetek megalapítását követően, a 16. század végétől egészen a 19. század elejéig a legfontosabb globális tengeri kereskedelmi csatornává nőtte ki magát. Az El Galeón kötötte össze Manilát, Acapulcót, Veracruz, Cadizt és Sevillát. A tengeri útvonal egészen 1815-ig, a mexikói függetlenségi háborúig virágzott.

A peso, mint fizetőeszköz

Az évszázadok óta fennálló spanyol és kínai kereskedelmi kapcsolatok legjobb bizonyítékai a Kínában jelenleg is nagy számban megtalálható spanyol ezüstérmék. A felfedező, majd a kereskedők is spanyol ezüstérmékkel fizettek az árukért, így a spanyol királyok arcképével fémjelzett érmék gyorsan elterjedtek Ázsiában és Kínában. A becslések szerint az El Galeón időszakban több mint 25 000 tonna ezüstöt exportáltak Kínába, 515 millió érme formájában.

¹⁴⁵ http://www.guampedia.com/miguel-lopez-de-legazpi/#Legazpis_legacy_in_the_Philippines_and_Guam
https://en.wikipedia.org/wiki/Governor-General_of_the_Philippines
https://en.wikipedia.org/wiki/Miguel_L%C3%B3pez_de_Legazpi

¹⁴⁶ https://es.wikipedia.org/wiki/Mart%C3%ADn_de_Rada

¹⁴⁷ Luis Palacios Bañuelos: Las Relaciones entre España y China, una larga historia, Historia Actual Online 2013.

A „Kulik”

1847-től indult el az első kínaiak kivándorlása Kubába, akik cukorültetvényeken vállaltak munkát. „Kuliknak” nevezik az olyan indiai vagy kelet-ázsiai munkásokat, akiket éhbérért dolgoztattak. Ugyan ekkor már tilos volt a rabszolga-kereskedelem, ennek ellenére 1847-1874 között közel 150 000 „sárga munkást” vásároltak fel a Hacienda tulajdonosok.¹⁴⁸

5.2. Kínai és egyéb ázsiai közösségek

A legnagyobb ázsiai diaszpórát Spanyolországban a kínaiak alkotják, jelenleg több mint 196 000 fő kínai bevándorló él az országban. Az egyéb ázsiai országokból származó bevándorlói közösségek sokkal kisebb létszámban vannak jelen. Közülük a legnépesebb diaszpóra a pakisztáni (70-80 000 fő), ezt követi a fülöp-szigeteki (40-50 000 fő) és az indiai (35-40 000 fő) közösség. A japánok, dél-koreaiak, tajvaniak, thaiföldiek jelenléte elenyésző, nem haladja meg az 5 000 főt népcsoportonként.

Az ázsiai és kínai bevándorlók legnagyobb számban a gazdaságilag legfejlettebb régióban, Katalóniában – ezen belül is Barcelonában és a környező városokban –, valamint Madridban élnek. Emellett nagyobb létszámban telepedtek le indiaiak a Kanári-szigeteken és a Baleár szigetecsoport más részein. Az Europapress által készített térkép azt mutatja, hogy melyik városban hány kínai bevándorló él jelenleg Spanyolországban. A két nagyváros, Madrid és Barcelona közel 50 000 fős kínai diaszpórával rendelkezik.¹⁴⁹

43. ábra - A kínai közösségek földrajzi elhelyezkedése⁵

A kínai diaszpóra kialakulása

A kínai bevándorlók első hulláma az 1920-as és 1930-as években érkezett Spanyolországba, nagyrésztük vándorárusként. A második világháború után vendéglátással kezdtek el foglalkozni, később pedig textilipari cikkekkel, illetve más termékekkel kereskedtek. A modern kori kínai migráció az 1980-as években kezdődött és az elmúlt három évtizedben folyamatosan nőtt a Spanyolországban élő kínai bevándorlók száma. 1980-ban még csak 677 kínai állampolgár élt Spanyolországban, ez a szám 1990-re meghatszorosodott, meghaladva a 4 000 főt, és ez a szám 2000-re még meghétszereződött, meghaladva a 28 000 főt.¹⁵⁰ A legnagyobb bevándorlási hullámot az új évezred első évtizede hozta. 2010-ben a spanyol statisztikai hivatal (Instituto Nacional de Estadística, INE) által közzétett hivatalos adatok szerint már több mint 158 000, 2015-ben pedig több mint 169 000 kínai állampolgár élt Spanyolországban.¹⁵¹ A kínaiak számának alakulását a 39. ábra mutatja.

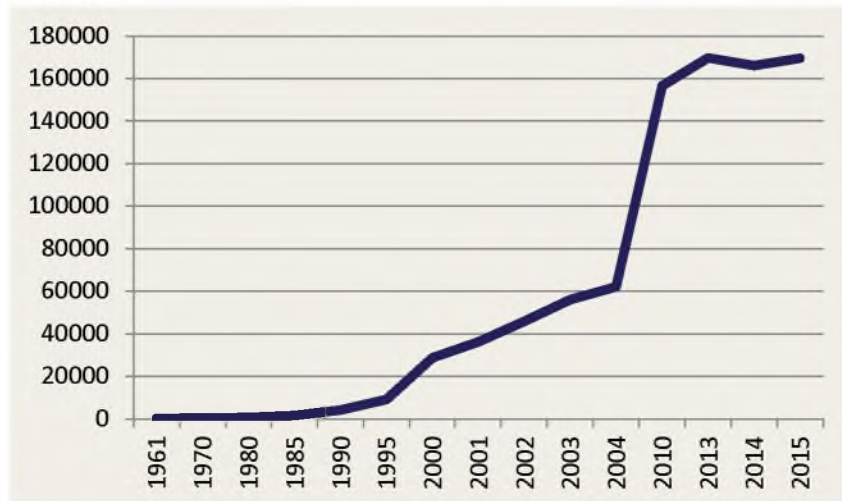
¹⁴⁸ Luis Palacios Bañuelos: Las Relaciones entre España y China, una larga historia, Historia Actual Online 2013.

¹⁴⁹ <http://www.europapress.es/sociedad/noticia-cuantos-chinos-hay-espana-otras-respuestas-comunidad-20150219151731.html>

¹⁵⁰ Amelia Sáiz López: La migración china en España, Características generales, Revista CIDOB d'Afers Internacionals, núm. 68. P. 151-163. (2004)

¹⁵¹ <http://www.eleconomista.es/economia/noticias/7197839/12/15/Los-chinos-son-la-quinta-nacionalidad-mas-numerosa-de-Espana-segun-el-INE.html> ;

INE sajtóközlemény (Nota de prensa): Cifras de Población a 1 de enero de 2015, Estadística de Migraciones 2014

44. ábra - Spanyolországban élő kínai bevándorlók számának alakulása - forrás: INE

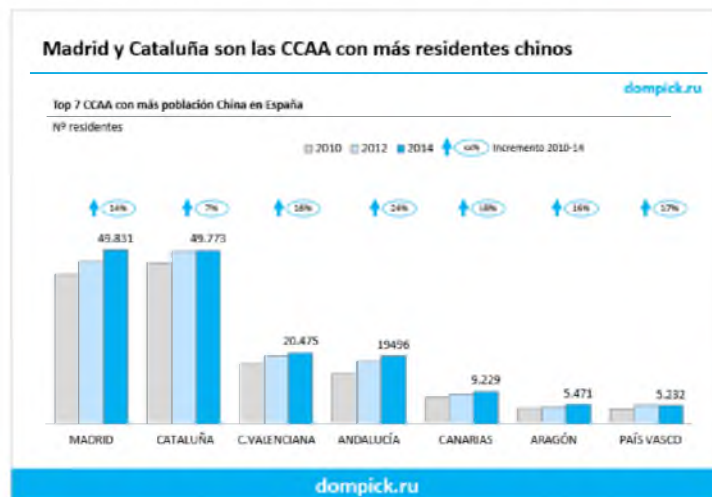
Az El País napilap már egy 2005-ös cikkében - az „Asociación de Chinos en España” (Kínaiak Spanyolországi Szövetsége) által közölt adatokra hivatkozva - azt írta, hogy több mint 10 000 kínai tulajdonban lévő vállalkozás működik Spanyolországban, ezen belül nagyjából 4 000 étterem, 3 200 „egy eurós bolt”, 1 500 zöldség-gyümölcs üzlet, 600 nagykereskedelmi raktár, 80 kínai élelmiszerbolt, 200 textilgyár, és 120 fényképész.¹⁵²

Földrajzi elhelyezkedés szempontjából Madrid, Katalónia, Valencia, Andalúzia és a Kanári-szigetek adnak otthont a legnagyobb kínai közösségeknek.¹⁵³ Fontos kiemelni, hogy a Spanyolországban élő kínai bevándorlók 70 %-a ugyanarról a helyről, a kelet kínai Zhejiang (Csöcsiang) tartomány Quingtian folyó deltájában fekvő Wenzhou városból és a környékéről származik. Kisebb részben még a szomszédos Guangdong és Fujian tartományokból is érkeztek bevándorlók. Emellett megkülönböztethetők az úgynevezett „remigráns” kínaiak, akik a Spanyolországba érkezést megelőzően már Hongkongba, Makaóba és más délkelet-ázsiai országba (különösen Vietnámba és a Fülöp-szigetekre), valamint Latin-Amerikába és Európába vándoroltak.¹⁵⁴

¹⁵² http://elpais.com/diario/2005/03/27/domingo/1111898492_850215.html

¹⁵³ <http://www.dompick.ru/blog/donde-viven-chinos-espana/>

¹⁵⁴ Amelia Sáiz LÓpez: La migración china en España, Características generala, Revista CIDOB d’Afers Internacionals, núm. 68. P. 151-163. (2004) és https://en.wikipedia.org/wiki/Chinese_people_in_Spain

45. ábra Kínaiak száma az egyes spanyol régiókban

A kínai bevándorlók tehát legnagyobb számban az ország két gazdaságilag legfejlettebb városában és azok vonzáskörzetében élnek. A Dompick ingatlanpiaci blog 2015-ös elemzése szerint egyre több kínai állampolgárságú személy vásárol házat Spanyolországban, amit az is alátámaszt, hogy folyamatosan nő a kínai lakosok száma az ország különböző tartományaiban. A Spanyol Nemzeti Statisztikai Intézet adatait felhasználva több grafika is készült arról, hogy az ország egyes területein hogyan változott a kínai populáció.¹⁵⁵

A 45. ábra szerint a legtöbb kínai – közel 50 000 fő – egyértelműen Madrid és Katalónia tartományokban él, őket követi Valencia, Andalúzia (20 000 fős diaszpórával), majd a Kanári-szigetek közel 10 000 fővel valamint Aragónia és Baszkföld 5 000 fős kínai lakossággal.

A városenkénti bontásban jól látszik, hogy Madrid közel 50 000, Barcelona pedig több mint 40 000 fős kínai közösséggel rendelkezik. Ez azt is jelenti, hogy a Spanyolországba vándorolt kínaiak több mint fele ebben a két nagyvárosban telepedett le. Emellett még Valencia, Alicante és Málaga városok rendelkeznek nagyobb, 7-10 000 fős kínai közösségekkel.

46. ábra - Kínaiak száma a spanyol városokban

A jelenleg Spanyolországban élő, több mint 196 000 fős kínai diaszpóra túlnyomó többsége munkaerőpiaci szempontból aktív korban van. Ez a spanyol társadalombiztosítási adatokból is látszik, hiszen a külföldi járulékfizetők között a marokkóiak után a kínaiak szerepelnek a második helyen. 2015 januárjában összesen 91 134 kínai állampolgár fizetett járulékot, közülük 43 988-an egyéni vállalkozóként dolgoznak. Főként a kiskereskedelemben tevékenykednek, élelmiszerrel, textilipari cikkekkel, valamint használati tárgyakkal kereskednek.

¹⁵⁵ <http://www.dompick.ru/blog/donde-viven-chinos-espana/>

A 2008-ban kezdődött gazdasági és pénzügyi válság következtében kialakult recesszió miatt azonban egyre több Spanyolországban élő kínai fontolgatja, hogy hazaköltözik, vagy más országba vándorol.¹⁵⁶

A kínai lakosság Spanyolországon belül egy úgynevezett „etnikai gazdasági niche” réteget hozott létre azért, hogy a gazdaságnak csak bizonyos területein tevékenykednek és arra törekednek, hogy elkerüljék a közvetlen versenyt a munkaerőpiacon. „Etnikai niche” akkor keletkezik, amikor azonos származású emberek koncentrálnak egy-egy iparágban és ott az ő befolyásuk alá kerül az üzleti tulajdon és/vagy a munkaerő jelentős része. A kínai közösségek esetében általában ez a helyzet Európában, mert jelentős mértékű az önfoglalkoztatás, hajlamosak saját, gyakran családi tulajdonban lévő vállalkozást indítani az ipar (például hegesztő műhelyek) és a szolgáltatások (szállodák, üzletek, éttermek, kereskedelmi egységek) területén is.¹⁵⁷

A külföldi gazdasági siker alapvető elemei a kínai kultúrában a család és a transznacionális gazdasági hálózatok kialakítása. Gyakori ugyanis az egyik országban gazdaságilag sikeres családok körében nemzetközi hálózat kiépítése: a kínaiak jellemzően egyszerre több országban üzemeltetnek üzleteket és azonos profilú vállalkozásokat, miközben szoros kapcsolatot tartanak fenn a szülővárosukkal, ahonnan a munkaerő utánpótlás is érkezik. Emellett házastársaik és rokonaik számára befektetési lehetőségeket keresnek az ingatlanpiacon, illetve a kereskedelmi és termelő ágazatokban. Mindez feltételezi a tőke és a munkaerő mobilitását, illetve az információ gyors és biztonságos terjesztését, amely elengedhetetlen a sikerhez.¹⁵⁸

Egyéb ázsiai diaszpórák Spanyolországban

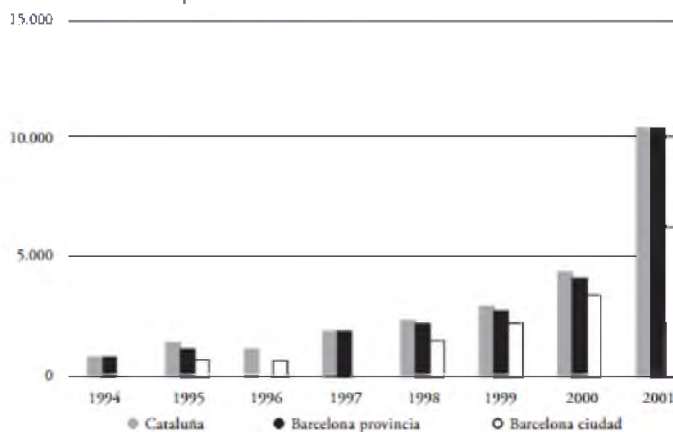
Pakisztáni közösségek¹⁵⁹

Az első pakisztáni közösségek az 1980-as években az ország középső tartományaiban alakultak ki. León, Jaén, Toledo és Teruel városokban az azok közelében dolgozó bányamunkások és családjaik, Barcelonában pedig a szolgáltatási szektorban dolgozó munkások alapították meg ezeket a közösségeket.

¹⁶⁰ Ez az egyik leggyorsabban növekvő

ázsiai közösség: amíg a 90-es évek végén számuk még csak nagyjából 5 000 fős volt, addig a 2000-es évek

Gráfico 2. Evolución de pakistanis 1994-2001

47. ábra - A pakisztáni bevándorlók számának alakulása Katalóniában és Barcelonában

¹⁵⁶ <http://www.europapress.es/sociedad/noticia-cuantos-chinos-hay-espana-otras-respuestas-comunidad-20150219151731.html>

¹⁵⁷ Amelia Sáiz López: La migración china en España, Características generales, Revista CIDOB d'Afers Internacionals, núm. 68. P. 151-163. (2004)

¹⁵⁸ Joaquín Beltrán Antolín: DIÁSPORA Y COMUNIDADES ASIÁTICAS EN ESPAÑA, Scripta Nova, REVISTA ELECTRÓNICA DE GEOGRAFÍA Y CIENCIAS SOCIALES, Universidad de Barcelona. ISSN: 1138-9788. Depósito Legal: B. 21.741-98, Vol. VII, núm. 134, 1 de febrero

¹⁵⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Pakistanis_in_Spain

¹⁶⁰ Joaquín Beltrán Antolín: DIÁSPORA Y COMUNIDADES ASIÁTICAS EN ESPAÑA, Scripta Nova, REVISTA ELECTRÓNICA DE GEOGRAFÍA Y CIENCIAS SOCIALES, Universidad de Barcelona. ISSN: 1138-9788. Depósito Legal: B.21.741-98, Vol. VII, núm. 134, 1 de febrero de 2003 <http://www.ub.edu/geocrit/sn/sn-134.htm>

elején megugrott bevándorlási hullám következtében mára már 70-80 000 pakisztáni él Spanyolországban.

A közösségek nagy számban élnek Barcelonában és környékén (47. ábra)¹⁶¹, valamint La Rioja-ban és Toledóban.

Az összes ázsiai népcsoport közül a pakisztániak munkaerőpiaci helyzete a legváltozatosabb. Sokan közülük szakképzetlen munkásként dolgoznak a mezőgazdaságban, az építőiparban és az iparban, de van köztük szakképzett munkaerő is, akik autószerelőként, asztalosként vagy hegesztőként dolgoznak, valamint kereskedelemmel (élelmiszerbolt, hentesüzlet, ruházati üzlet) és szolgáltatással foglalkozókat is találunk közöttük.

A népcsoporttal kapcsolatos jellegzetesség a nemek közötti aránytalanság: egy 2007-es INE statisztika alapján az országban élő pakisztániaknak mindössze 13 %-a nő. Mindemellett mégis nagy számban élnek itt 15 év alatti pakisztáni gyermekek, amire az a magyarázat, hogy a férfiak otthon hagyják a feleségeiket a falvakban, de a „családegyesítés” elvében a gyerekeket magukkal hozzák.

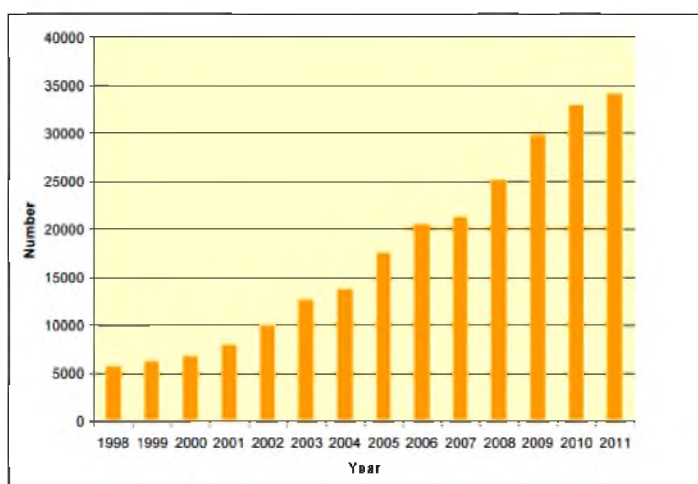
Az iszlám a leggyakoribb vallás a Spanyolországban élő pakisztániak körében, ami egyben a közösséghez tartozás fontos jegye is. Barcelonában – ahol a legnagyobb pakisztáni közösség él – két, a pakisztániak által látogatott mecset is található, a Tariq ben Zyad (1981 óta működik) és a Minhaj ul-Korán (1997-ben alakult).

A pakisztániak nagyon elszigetelten élnek a saját közösségeikben, nehezen tanulnak nyelveket, közülük kevesen tudnak jól spanyolul vagy katalánul. Egy tanulmány szerint csak 28 %-uk van kapcsolatban helyi – spanyol, illetve katalán – emberekkel. Érdekesség viszont, hogy ugyanakkor intenzív köztük az online kommunikáció és saját Facebook oldallal rendelkeznek (<https://www.facebook.com/PakBarcelona/>), emellett pedig a www.buspress.com blog a Spanyolországban élő pakisztániak politikai-közéleti vonatkozású híreivel foglalkozik.

Indiai közösségek

A Spanyolországban élő indiaiak jelentik a klasszikus értelemben vett diaszpórát.¹⁶² Az első indiaiak az 1950-es években érkeztek a Kanári-szigetekre, majd az 1960-as és 1970-es években jelentősen megnőtt a mediterrán térségbe bevándorló és letelepedő indiaiak száma, akik a mai napig nagy számban élnek a Kanári-szigeteken. Az első betelepülők alapvetően kereskedők voltak, akik Indiából Európába jöttek és bazárokat nyitottak.

Figure 1. Indian citizens living in Spain (1998-2011)

Source: Municipal Register. The National Statistics Institute (INE)

48. ábra - A Spanyolországban élő indiai állampolgárok száma 1998-2011-ig

¹⁶¹ Montserrat Solé Aubia* y Josep Rodríguez Roca**: Pakistaníes en España: un estudio basado en el colectivo de la ciudad de Barcelona, Revista CIDOB d'Afers Internacionals, núm. 68, p. 97-118

¹⁶² Clarke, Peach és Vertovec, 1990

Jellemzően egy-egy termékcsoportra koncentráltak. Pontosan ez volt a sikerük egyik titka; például Barcelonában 1960 óta árulnak olcsó elektronikai termékeket. Sikerességük másik tényezője, hogy a Kanári-szigeteken lévő bazárok az ő kezükben vannak, így mára már egész Spanyolországra, sőt Andorrára is kiterjedő kereskedelmi hálózattal rendelkeznek.¹⁶³

Az indiaiakat Spanyolországban tisztességes, keményen dolgozó, békés népcsoportnak tartják, akik nem foglalkoznak a politikával. Alapvetően hagyományos indiai tulajdonú vállalkozásokat - bazárok, elektronikai és a textil üzletek – valamint éttermeket és élelmiszerboltokat működtetnek. Az újabb generációs bevándorlók között vannak olyanok, akik az iparban, vagy a mezőgazdaságban dolgoznak.

A Spanyolországban élő indiai közösség az egyik legkisebb indiai diaszpóra a világon. Az indiai külügyminisztérium statisztikái szerint mindössze 35 000 indiai él Spanyolországban. Ugyanezt az adatot tartalmazza a spanyol nemzeti statisztikai hivatal 2009-es jelentése is, amely szerint 35 686 indiai állampolgár élt 2009-ben az országban. (48. ábra)

Ahogy az a térképről és a táblázatból is látható, az indiai bevándorlók közel kétharmada Spanyolország legfejlettebb régiójában, Katalóniában, ezen belül is Barcelonában és környékén él. Emellett nagy számban vannak jelen még Valenciában, a Kanári-szigeteken és a Baleár-szigeteken is. (49. ábra)¹⁶⁴

Az indiai közösség nagyon befelé forduló és tagjai erősen törekszenek a nyelvük és a kultúrájuk fenntartására, annak ellenére, hogy vannak olyan családok, akik már több mint fél évszázada Spanyolországban élnek.

Fülöp-szigeteki közösségek

A fülöp-szigeteki közösség nagyrészt nőkből áll. Ennek hátterében az áll, hogy - más európai országokhoz hasonlóan - az 1960-s évektől folyamatosan érkeztek a fülöp-szigeteki származású nők, akik házi, úgynevezett „bentlakásos” cselédként dolgoztak a jómódú spanyol családoknál. Annak ellenére, hogy elsősorban szakképzetlen, a háztartási munkát végző bevándorlókról van szó, a bérezésük és a munkakörülményeik a többi migránshoz képest átlag feletti, mert általában a felsőközéposztály alkalmazza őket.¹⁶⁵

Table 4. Indian nationals in Spain by sex and region (2012*)

Regions	Total	Male	%	Female	%
Andalusia	1720	1100	63.95	620	36.05
Balearic Islands	1741	1313	75.41	428	24.59
Canary Islands	3749	2077	55.40	1672	44.60
Cataluña	19660	13984	71.12	5676	28.88
Valencia	4608	3423	74.28	1185	25.72
Madrid	1925	1200	62.33	725	37.77
Total	35718	24589	69.84	11149	30.16

Source: Municipal Register. The National Statistics Institute (INE).

*Provisional data for 2012.

49. ábra - Az indiai diaszpóra földrajzi elhelyezkedése

¹⁶³ Joaquín Beltrán Antolín: DIÁSPORA Y COMUNIDADES ASIÁTICAS EN ESPAÑA, Scripta Nova, REVISTA ELECTRÓNICA DE GEOGRAFÍA Y CIENCIAS SOCIALES, Universidad de Barcelona. ISSN: 1138-9788. Depósito Legal: B. 21.741-98, Vol. VII, núm. 134, 1 de febrero de 2003 <http://www.ub.edu/geocrit/sn/sn-134.htm>

¹⁶⁴ Ana López-Sala:, From Traders to Workers: Indian Immigration in Spain, CARIM-India Research Report 2013/02 <http://www.india-eu-migration.eu/media/CARIM-India-2013-02.pdf>

¹⁶⁵ Joaquín Beltrán Antolín: DIÁSPORA Y COMUNIDADES ASIÁTICAS EN ESPAÑA, Scripta Nova, REVISTA ELECTRÓNICA DE GEOGRAFÍA Y CIENCIAS SOCIALES, Universidad de Barcelona. ISSN: 1138-9788. Depósito Legal: B.21.741-98, Vol. VII, núm. 134, 1 de febrero de 2003 <http://www.ub.edu/geocrit/sn/sn-134.htm>

A madridi fülöp-szigeteki nagykövetség adatai szerint jelenleg mintegy 40 000 regisztrált filippínó él Spanyolországban, akik közül – a kínaiakhoz hasonlóan – a legtöbben Barcelonában és Madridban laknak, mindkét nagyvárosban körülbelül 15 000-en.¹⁶⁶

Magyar közösség Spanyolországban

A Központi Statisztikai Hivatal 2013-as adatai szerint 8 935 magyar állampolgár tartózkodott Spanyolországban.¹⁶⁷

A legutóbbi madridi konzulátusi jelentés szerint a 2015. december 31-i hivatalos adatok alapján 14 514 magyar állampolgár él az országban. Azonban a valóságban a magyar kolónia lélekszáma ennél jóval nagyobb: a statisztikában nem szereplő kettős állampolgárokkal, a honosítás során magyar állampolgárságot szerzett, illetve a spanyol nyilvántartási rendszerbe be nem jelentkező, ám itt élő magyar állampolgárokkal együtt csak a madridi magyar konzulátus illetékességi területén¹⁶⁸ 9 500-10 000 fő közöttire becsülik a magyar közösség létszámát.

A két legnagyobb magyar kolónia egyébként Madridban és Barcelonában található. Jellemző, hogy inkább a gyerekekkel rendelkező családok a tagjai, ők szerveznek mindenféle közösségi programokat, vasárnapi iskolákat. A magyar közösség esetében nem beszélhetünk olyan tipikus foglalkozásokról, mint az itt élő kínaiak esetében, akiknek egy jelentős hányada az építőiparban dolgozott kétéves munkásként.¹⁶⁹

5.3. Felsőoktatási kapcsolatok

Spanyolország nem tartozik az ázsiai diákok legkedveltebb célpontjai közé. Egy 2013-as adat alapján mindössze 1 240 kínai, 299 indiai és 107 japán diák tanult spanyol egyetemeken.¹⁷⁰

Ugyanakkor más adatok, - mint például Joaquín Beltrán Antolín Kína kutató professzor saját gyűjtése - szerint a Spanyolországban tanuló ázsiai diákok száma 2009-ben jóval magasabb volt: 3 485 kínai és 698 japán diák szerepel a tanulmányban (50. ábra).¹⁷¹ A jelentős különbség mögött az is állhat, hogy a külföldi országokban tanuló diákok jó része nem jelentkezik be ideiglenes lakcímmel, így nem jelenik meg a statisztikákban.

¹⁶⁶ <http://www.casaasia.es/noticia/detalle/25920-filipinas-en-espana-del-servicio-domestico-al-negocio>

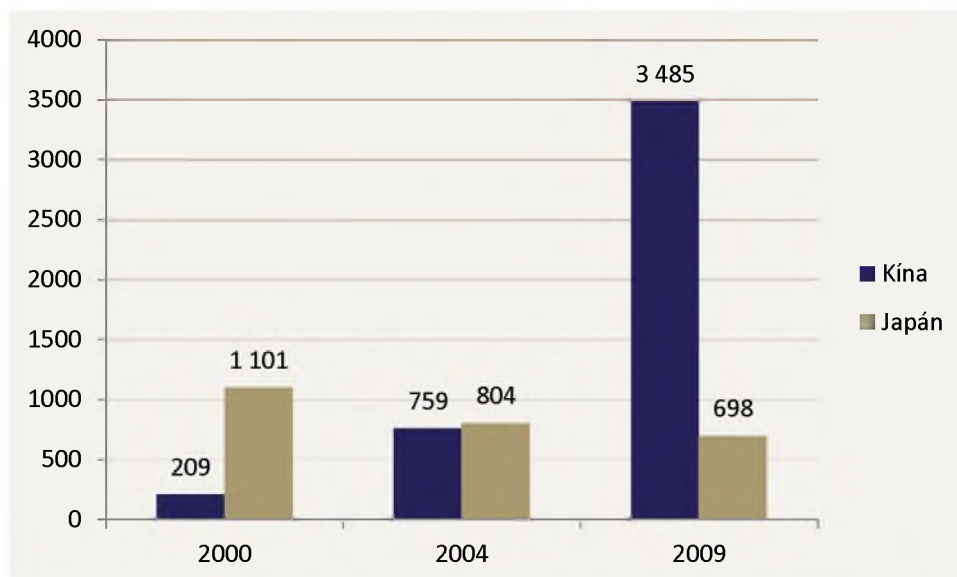
¹⁶⁷ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2013.pdf>

¹⁶⁸ Andalúzia, Aragónia, Asztúria, Baszkföld, Extremadura, Galicia, Kanári-szigetek, Kantábria, Kasztília és León, Kasztília-La Mancha, La Rioja, Madrid, Murcia, Navarra, + Ceuta és Melilla

¹⁶⁹ Forrás: A Madridi Magyar Nagykövetség 2015. évi konzuli jelentése.

¹⁷⁰ <http://www.uis.unesco.org/education/pages/international-student-flow-viz.aspx>

¹⁷¹ Joaquín Beltrán Antolín: Comunidades asiáticas en España, Revista CIDOB d'Afers Internacionals, núm. 92, p.15-37

50. ábra - Kínai és japán hallgatók száma Spanyolországban

Magyar diákok Spanyolországban

Összehasonlításképpen, egy 2013-as adat alapján világszerte 8 515 magyar diák tanul külföldön, ebből Spanyolországban 117 fő, amivel Spanyolország a tizenkettedik legkedveltebb tanulmányi célszám a magyar hallgatók körében.¹⁷² Ami pedig az Erasmus ösztöndíjat illeti 2012/2013-as tanévben a második legnépszerűbb egyetem az Universitat Politècnica de Valencia volt, ahová 36 magyar hallgató ment tanulni, illetve az ötödik helyen végzett az Universidad Europea de Madrid, ide 29-en mentek.¹⁷³

5.4. Gazdasági kapcsolatok

A Spanyolország és Kína közötti kétoldalú kereskedelmi egyenleg spanyol szempontból deficitese. A kínai import mennyisége arányaiban megegyezik a szomszédos országokéval és a Kína irányába történő kivitel volumene növekszik és diverzifikálódik az elmúlt években, ami mindenképp pozitív tendencia spanyol szempontból.

Spanyol-kínai export-import

A spanyolok által exportált termékek elsősorban a gépek, gépjárművek, élelmiszerek, gyógyszerek és egyéb fogyasztási cikkek. Spanyolország elsősorban Franciaországba (15 %), Németországba (10 %), az Egyesült Királyságba (7,2 %), Olaszországba (7,1 %) és Portugáliába (6,9 %) exportál, a Kínába irányuló spanyol export mindössze a teljes export 1,9 %-a.¹⁷⁴

2013-ban a Kínába irányuló spanyol export 4,7 %-kal nőtt az előző évhez képest, így elérte a 3 942 millió eurót, míg a Kínából származó spanyol import 1,52 %-kal csökkent, így összesen 17 363 millió eurót tett ki. Ezzel Spanyolország globális besorolás szerint csak a 26. helyen van Kína exportpartnereinek listáján. A spanyolok által importált termékek alapvetően a gépek és berendezések, üzemanyag, vegyszerek, félkész áruk, élelmiszerek, fogyasztási cikkek és orvosi ellenőrző műszerek.

¹⁷² <http://www.uis.unesco.org/education/pages/international-student-flow-viz.aspx>

¹⁷³ http://eduline.hu/felsooktatas/2014/10/18/Erasmus_egyvetemi_lista_RUXQXX

¹⁷⁴ http://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/export/esp/show/all/2013

BALANZA COMERCIAL

EXPORTACION	VALOR	% AÑO ANTERIOR
2011	3.387.34	27,18%
2012	3.765.76	11,09%
2013	3.942	4,7%
2014	4.080	+3,5%

IMPORTACION	VALOR	% AÑO ANTERIOR
2011	18.704.83	-1,12%
2012	17.631.33	-5,42%
2013	17.363	-3,8%
2014	19.766	+13,5%

51. ábra Spanyolország és Kína közötti export és import ¹⁷⁵

Az import vonatkozásában az Európai Unió belül ugyancsak Németország (12 %), Franciaország (10 %), Olaszország (6,2 %) a spanyolok fő partnerei, azonban ebben a tekintetben Kína szintén fontos partner (7 %).¹⁷⁶ Miután a Kínába irányuló spanyol export jelentősen elmarad az onnan érkező importtól, Kína felé Spanyolországban a külkereskedelmi hiánya áll fent. A kereskedelmi deficit 2013-ban 13 420 millió euro volt, ami az előző évhez képest 3,21 %-os csökkenést jelent.

2014-ben a Kínába irányuló kivitel értéke elérte a 4 080 millió eurót, ez újabb 3,5 %-os növekedést jelent az előző évhez képest. Ezzel párhuzamosan viszont a behozatal sokkal nagyobb mértékben, 13,5 %-kal nőtt, így elérte a 19 766 millió eurót. Ennek következményeképp a spanyol-kínai külkereskedelmi deficit 2014-ben 15 686 millió euróra nőtt.

Ami a termékösszetételt illeti, a 2014-es évben az alábbi tendenciák figyelhetők meg:

Export termékcsoportok alakulása 2014-ben:

- A gépjárművek exportja gyakorlatilag összeomlott, az előző éves 153 milliós export érték 96 %-ot esve mindössze 5 millió euróra zsugorodott.
- Kiseb mértékben csökkent más termékcsoportok (ásványi kincsek, nyersbőr és irha, feldolgozatlan termékek, a papíriparban használatos kezelő berendezések,) exportja.
- Mindezt kompenzálta más termékcsoportok fejlődése:
 - az autóiipari alkatrészek exportja 19,5 %-kal nőtt, ezzel elérte a 313 millió eurót;
 - a friss és fagyasztott hús exportja 36,4 %-kal nőtt, ezzel elérte a 189 millió eurót;
 - a ruházati cikkek exportja 20,9 %-kal nőtt, ezzel elérte a 220 millió eurót;
 - a szerszámgépek exportja 32 %-kal nőtt, ezzel elérte a 154 millió eurót;
 - a gépek és elektromos berendezések exportja 12 %-kal nőtt, ezzel elérte a 112 millió eurót;
 - az orvostechikai műszerek exportja 45 %-kal nőtt, ezzel elérte a 45 millió eurót.

Import termékcsoportok alakulása 2014-ben:

A spanyol kereslet általános növekedése miatt szinte minden ágazatban nőtt az import, de továbbra is a következők a legfontosabb termékcsoportok:

¹⁷⁵ A kép forrása a spanyol külügyminisztérium Kínával kapcsolatos jelentése:

http://www.exteriores.gob.es/Documents/FichasPais/CHINA_FICHA%20PAIS.pdf

¹⁷⁶ http://atlas.media.mit.edu/en/visualize/tree_map/hs92/import/esp/show/all/2013/

- elektromos gépek és számítástechnikai eszközök importja, amely 4,9 %-os növekedést produkálva elérte a 3 034 millió eurót;
- a ruházat, amely 13,8 %-os növekedést produkálva elérte a 2 890 millió eurót;
- csökkent viszont az élelmiszer- és közlekedési járművek importja.¹⁷⁷

Az alábbi grafikon a Kínába irányuló spanyol export alakulását mutatja.¹⁷⁸ Ebből látható, hogy a 2015-ös évben jelentősen megugrott a spanyol kivitel az előző évhez képest, miután a spanyol gazdaság újra fellendülésnek indult.

52. ábra - A spanyol export alakulása

Az export-import kapcsolatknál fontos azt is megvizsgálni, hogy hány spanyol cég exportál Kínába, és milyen fejlődés megy végbe a kereskedelmi partnerek számában. 2014-ben összesen 13 697 spanyol vállalat exportált Kínába, ami 6,4 %-kal több, mint 2013-ban. Itt is érdemes hosszabb távot vizsgálni, hiszen 2010 óta ez a szám több mint duplájára nőtt, akkor ugyanis még csak 6 586 spanyol vállalat exportált Kínába. Ez a jelenlegi 13 697 vállalat az összes spanyol exportáló vállalatnak a 9,3 %-át teszi ki és számuk meghaladja az olasz, a brit vagy a német piacra exportáló vállalatokét.

Gazdaságdiplomáciai kapcsolatok

2013-ban, a diplomáciai kapcsolatok létesítésének 40. évfordulója alkalmából, Hu Jintao kínai elnök hivatalos látogatást tett Madridban.

2013-ban a spanyol ipari miniszter, José Manuel Soria Pekingbe utazott, és részt vett a Spanyolország-Kína fórumon, annak érdekében, hogy a két ország közötti gazdasági kapcsolatok erősödjenek. Soria látogatásának legfontosabb célja a spanyol kereskedelmi deficit csökkentésének elősegítése volt.¹⁷⁹

2014 szeptemberében Mariano Rajoy spanyol miniszterelnök Pekingben tett hivatalos látogatást.¹⁸⁰

2015 áprilisában a kínai külügyminiszter, Wang Chao és a kereskedelmi miniszter, Sr. Zhong Shan Madridba látogattak.

¹⁷⁷ http://www.exteriores.gob.es/Documents/FichasPais/CHINA_FICHA%20PAIS.pdf

¹⁷⁸ <http://www.tradingeconomics.com/spain/exports-to-china>

¹⁷⁹ http://economia.elpais.com/economia/2013/09/12/actualidad/1379008534_413804.html

¹⁸⁰ http://www.exteriores.gob.es/Documents/FichasPais/CHINA_FICHA%20PAIS.pdf

Beruházások

A kétoldalú beruházások jelentős növekedést mutatnak. A 2014-es beruházási adatokból kiderül, hogy a Spanyolországban befektetett kínai tőke elérte a 290 millió eurót, amely több mint tizennégyszerese a 2013-ban regisztrált 20,5 millió eurónak. 2013-ban és 2014-ben több, nagy sajtó nyilvánossággal járó kínai befektetési művelet zajlott, például az NH Hoteles, az Osborne, a Torre de Madrid és az Atletico Madrid labdarúgó csapat 20 %-os részesedésének megszerzése.¹⁸¹

A Madrid központjában álló ikonikus épületet, a Torre de Madrid-ot 2014-ben adta el a Santander csoport a kínai Dailan Wanda ingatlan befektetőnek 265 millió euróért.¹⁸² Akkor a megállapodás arról szólt, hogy a Wanda csoport felújítja az épületet. A madridi önkormányzat azonban biztonsági okokra hivatkozva azóta sem adta ki az építési engedélyt a felújításra, ezért a Dailan Wanda csoport 2016. januárjában bejelentette, hogy eláll a felújítástól.¹⁸³

Emellett a spanyol befektetések mértéke Kínában 2014-ben 478,6 millió eurót tett ki, ami több mint kétszerese az előző éves adatnak (206,7 millió euro).¹⁸⁴

Az új, vasúti selyemút

A két ország kereskedelmi kapcsolatait erősítendő, 2014 év végén Kína és Spanyolország között tehervonatot indítottak, ez jelenleg a világ leghosszabb vasúti összeköttetése. A kelet-kínai Yiwu városát és Madridot összekötő vasútvonal tizenháromezer kilométer hosszú és a vonat az utat 21 nap alatt teszi meg, ami jóval kevesebb, mint a konténerszállító hajók menetideje.¹⁸⁵ Megnyitásakor, 2014 novemberében a vonat Kínából Spanyolországba 40 tonna árut szállított, visszafelé pedig spanyol borokat vitt a kínai Újév idejére.¹⁸⁶

¹⁸¹ http://www.exteriores.gob.es/Documents/FichasPais/CHINA_FICHA%20PAIS.pdf

¹⁸² http://economia.elpais.com/economia/2014/06/05/actualidad/1401967174_871952.html

¹⁸³ <http://www.libremercado.com/2016-01-12/wanda-estudia-abandonar-el-edificio-espana-tras-el-no-de-carmena-1276565413/>

¹⁸⁴ <http://www.expansion.com/empresas/energia/2015/04/28/553f3208268e3e23258b4574.html>

¹⁸⁵ <http://444.hu/2014/11/18/kina-es-spanyolorszag-kozott-inditottak-tehervonatot/>

¹⁸⁶ <http://learningenglish.voanews.com/content/longest-railways-opens-between-china-and-spain/2596785.html>